

ŠVENČIONIŲ RAJONO
SAVIVALDYBĖ

ŠVENČIONIŲ RAJONO JAUNIMO PROBLEMATIKOS TYRIMO ATASKAITA

2019
ŠVENČIONYS

Tyrimą parengė viešoji įstaiga DARNAUS VYSTYMO PROJEKTAI

Pagal 2019 m. rugsėjo 20 d. paslaugų teikimo sutartį Nr. J- 515

Viešoji įstaiga DARNAUS VYSTYMO PROJEKTAI

Įstaigos kodas 300855721

Vytenio g. 22, LT-03229 Vilnius

Tel. 8 659 05603

El. p. info@dvp.lt

<http://www.dvp.lt/>

Užsakovas

Švenčionių rajono savivaldybės administracija

Įstaigos kodas 188766722

Vilniaus g. 19, LT-18116 Švenčionys

Tel. (8 387) 66372

Fax. (8 387) 66365

El. p. savivaldybe@svencionys.lt

<http://www.svencionys.lt/>

TURINYS

I. ĮVADAS	4
II. TYRIMO METODIKA	5
2.1. Sąvokos	5
2.2. Tyrimo atlikimo metodai	6
2.3. Tyrimo populiacijos apimtis	6
2.4. Tyrimo atranka	6
2.5. Tyrimo imtis ir tiriamieji	7
III. JAUNIMO PROBLEMATIKOS TYRIMO ŠVENČIONIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE DUOMENŲ ANALIZĖ	8
3.1. Demografinės tiriamųjų charakteristikos	8
3.2. Mokykla	9
3.3. Studijos	15
3.4. Darbas	21
3.5. Laisvalaikis	35
3.6. Draugai	38
3.7. Kaimynystė	41
3.8. Gyvenimo sąlygos	43
3.9. Dalyvavimas	47
3.9.1. Politinis-pilietinis dalyvavimas	47
3.9.2. Pilietinis-visuomeninis dalyvavimas	49
3.10. Žalingi įpročiai	56
3.11. Mityba ir poilsis	62
3.12. Psichologinė savijauta	67
3.13. Lytinė elgsena ir šeimos planavimas	69
IV. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	74

I. ĮVADAS

Švenčionių rajono savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas atliktas vadovaujantis Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu 2011 metais parengta „Metodika, reikalinga jaunimo problematikos tyrimams savivaldybėse atlikti“ (toliau – Metodika). Tyrimas atliktas 2019 m. spalio – gruodžio mėnesiais.

Tyrimas prisidės sudarant palankias sąlygas stiprinti valstybinį ir nevyriausybinių sektorius, dirbančius jaunimo politikos srityje, kadangi bus kaip instrumentas visoms su jaunimo reikalais susijusioms vietos ir nacionalinėms institucijoms ir organizacijoms. Tyrimas būtinas siekiant laiku atpažinti ir įvardinti jaunimą išstinkančius sunkumus, taip pat planuoti ir koordinuojant vykdyti intervencijos ir prevencijos programas, sutelkti vietos resursus ir valstybės institucijų bei įvairių jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų jėgas.

Parengtas tyrimas leis įvertinti savivaldybės jaunimo situaciją pagal tuos pačius vertinimo kriterijus – tyrimo rezultatus bus galima lyginti tarpusavyje su anksčiau atliktais tyrimais ir daryti pagrįstas konkrečias išvadas, įžvelgti tendencijas bei priimti sprendimus kaip užtikrinti, kad savivaldybėje jaunimo politika būtų vystoma tolygiai.

Tyrimo tikslas – ištirti jaunimo problemas pagal nustatytus rodiklius šiose jaunimo politikos įgyvendinimo srityse:

- mokymasis ir studijos (švietimas, mokymas, mokslas, studijos ir ugdymas);
- darbas (darbas ir užimtumas);
- laisvalaikis (laisvalaikis, poilsis, kūryba ir kultūra);
- gyvenimo sąlygos (ap(si)rūpinimas būstu);
- dalyvavimas (pilietiškumas, neformalus ugdymas);
- fizinė ir psichologinė savijauta (sveikatos apsauga);
- įpročiai ir gyvenimo būdas (sveikatingumas, kūno kultūra ir sportas);
- šeima, draugai, kaimynystė (socialinė apsauga);
- jaunimo probleminio / rizikingo elgesio apraiškos.

II. TYRIMO METODIKA

2.1. Sąvokos

Rengiant tyrimą buvo naudojamos Metodikoje nustatytos sąvokos:

Anketa – klausimų, kuriuos apjungia tyrėjo siekis iširti kokį nors socialinį reiškinį, visuma.

Anoniminė apklausa – kai asmuo traktuojamas kaip socialinio reiškinio ar proceso agentas, tai yra, respondentas / informantas tyrėjui nerūpi kaip individualybė.

Atranka – tyrimo imties sudarymas.

Atviri klausimai – klausimai, neturintys pateiktų galimų atsakymų variantų.

Dichotominė matavimų skalė – taikant šią skalę, požymių reikšmės yra priskiriamos prie vienos iš dviejų galimų kategorijų. Pavyzdžiui, gyvas arba miręs, rūko – nerūko ir kt.

Generalinė visuma – objektų visuma.

Generalinė aibė – tyrimo vienetų (žmonių, organizacijų, bendruomenių, grupių, įvykių, dokumentų ir pan.), atstovaujančių tyrimo objektui, visuma.

Charakteristika – visapusiškas tiriamojo objekto apibūdinimas.

Informantas – asmuo, teikiantis informaciją kokybinį tyrimą atliekančiam tyrėjui.

Įvertis – diagnostinis sprendinys apie tikrovės objektą, nusakantis jo socialinę vertę.

Kiekybinė analizė – duomenų nagrinėjimas, taikant matematinės statistikos metodus.

Kiekybinis tyrimas – empirinis tyrimas, kurio išvados paremtos problemai spręsti reikalingų duomenų analize, taikant matematinės statistikos metodus.

Kintamasis – eksperimente ar tyrime yra požymis, kuris gali įgyti skirtingas reikšmes. Nepriklausomas kintamasis – tai kintamasis, kuriuo galima paaiškinti arba iššaukti tiriamo reiškinio pokyčius. Priklausomas kintamasis – tai kintamasis, kurį galima paaiškinti, remiantis eksperimentu ar kitu būdu.

Klausimynas – kiekybinio tyrimo instrumentas, kurį sudaro visuma klausimų, vienijamų tyrėjo siekimu gauti pirminę informaciją apie tyrimo objektą.

Kokybinė analizė – duomenų nagrinėjimas, taikant specifinius metodus.

Kokybinis tyrimas – empirinis tyrimas, teikiantis aprašomojo pobūdžio išvadas apie tyrimo objektą ir paremtas kokybinių (išreikštų žodžių ar simbolių forma) duomenų analize.

Kokybinių tyrimų išorinis validumas – tyrimo kokybiškumo požymis, tyrėjo siekiamybė tyrimo rezultatus pritaikyti generalinėje aibėje.

Kokybinių tyrimų vidinis validumas – tyrimo kokybiškumo požymis, tyrėjo siekiamybė, kad tyrimo rezultatai rodytų realią situaciją, būtų tikslūs ir jais būtų galima pasitikėti.

Kriterijus – požymis, kuriuo remiantis sprendžiama apie teiginio teisingumą ar klaidingumą, įvertio matas.

Metodas – pagrindinis duomenų rinkimo, apdorojimo arba analizės būdas.

Metodika – tyrimo būdų ir taisyklių visuma.

Nepriklausomi požymiai (kintamieji) – veiksniai, nuo kurių, remiantis teoriniu modeliu, gali priklausyti problemų sprendinys.

Pasikliautinumumas – kokybinio tyrimo kokybės požymis (kiekybinio tyrimo patikimumo analogas), tyrėjo siekiamybė, kad tyrimu būtų galima pasikliauti.

Priklausomi požymiai (kintamieji) – nusako tyrimo objekto ypatumus (savybes, žinias, nuostatas ir pan.).

Ranginė matavimų skalė – tai požymio reikšmių matavimo būdas, kuriuo skirtingai nei nominaliosios matavimų skalės, tiriamieji objektai ar individai gali būti sudėlioti matuojamo požymio didėjimo arba mažėjimo tvarka.

Reikšminis žodis – tyrėjo nuožiūra parinktas daiktavardis ir jo pažyminy (-iai) – daiktavardis, būdvardis, įvardis, dalyvis (1–4 žodžiai, interpretuojami kaip vienas reikšminis žodis).

Respondentas – asmuo, teikiantis informaciją tyrimą atliekančiam tyrėjui.

Tyrimo imtis – specialiai tyrimui atrinkta generalinės aibės dalis, t. y. tie generalinės aibės vienetai, iš kurių renkami tyrimo duomenys.

Tyrimo populiacija – tyrimo generalinės aibės analogas, kai generalinės aibės vienetai yra žmonės.

Tyrimo programa – tai pagrindinis strateginis dokumentas, kuriuo vadovaujantis tyrėjas organizuoja ir vykdo konkretų tyrimą.

Tyrimo rezultatai – veiklos produktai, kurie perduodami viešam naudojimui.

Uždaro tipo klausimai – klausimai, kuriems pateikiami visi galimi atsakymo variantai, o respondentas tik pažymi pasirinktus vieną ar kelis atsakymus.

2.2. Tyrimo atlikimo metodai

Rengiant tyrimą buvo atlikta jaunimo apklausa respondentams pateikiant anketą, sudarytą iš 100 klausimų. Apklausa apėmė šias jaunuoliams svarbiausias sritis:

- mokykla (1-8 klausimai);
- studijos (9-15 klausimai);
- darbas (16-32 klausimai);
- laisvalaikis (33-37 klausimai);
- draugai (38–41 klausimai);
- kaimynystė (42–43 klausimai);
- gyvenimo sąlygos (44–49);
- verslumas (50–52 klausimai);
- dalyvavimas (53–64 klausimai);
- įpročiai (65–74 klausimai);
- mityba ir poilsis (75–80 klausimai);
- psichologinė ir fizinė savijauta (81–84 klausimai);
- lytinės elgsena ir šeimos planavimas (85–89 klausimai);
- demografiniai rodikliai (90–100 klausimai).

Atsižvelgiant į amžiaus grupes, jaunuoliams buvo parengti skirtingi klausimų blokai: mokyklinio amžiaus jaunimui (14–18 m.) – mokykla, laisvalaikis, draugai, gyvenamoji aplinka, aktyvumas / dalyvavimas, žalingi įpročiai, mityba, psichologinė savijauta, lytiniai santykiai; vyresniems, nebe mokyklinio amžiaus jaunuoliams (19–29 m.) – studijos, darbas, laisvalaikis, draugai, gyvenamoji aplinka, aktyvumas / dalyvavimas, žalingi įpročiai, mityba, psichologinė savijauta, lytiniai santykiai, šeimos planavimas, požiūris į save.

Ataskaitoje pateikiami bendrieji paprastų ir agreguotų arba suminių rodiklių, apskaičiuotų iš turimų anketinių duomenų, atsakymų procentiniai arba faktiniai pasiskirstymai.

2.3. Tyrimo populiacijos apimtis

Tyrimo populiaciją sudaro jaunuoliai nuo 14 iki 29 metų, tyrimo metu gyvenantys, besimokantys ar dirbantys Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje. Remiantis Lietuvos statistikos departamento, duomenimis 2019 metų pradžioje Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje gyveno 4201 žmonių nuo 14 iki 29 metų, tai yra 17,96 proc. visų savivaldybės gyventojų.

2.4. Tyrimo atranka

Kiekybiniam tyrimui (anketinei apklausai) tiriamojame savivaldybėje atlikti buvo taikoma kvotinė atranka. Kvotinės atrankos požymių krepšeliui pasirinktos bazinės demografinės charakteristikos – lytis bei amžius. Pagal Statistikos departamento duomenis apskaičiuotos (bei tikslintos pagal kitus savivaldybių bei Švietimo ir mokslo ministerijos statistinės informacijos šaltinius) lyties ir amžiaus kvotos. Apklaustųjų charakteristikos pagal tikslinius požymius atitinka jų pasiskirstymą visumoje. Sudarant tyrimo imtį dalyviams buvo taikomi kriterijai, užtikrinantys tiriamųjų požymių įvairovę: 14–18 metų jaunuoliai buvo ne tik gimnazijų, pagrindinių ar vidurinių mokyklų moksleiviai, bet ir besimokantys profesinio rengimo centruose; gyvenantys tiek mieste, tiek rajone; 19–29 metų jaunuoliai tiek dirbantys, tiek nedirbantys; sukūrę šeimas ir neturintys jų; dalyvaujantys ar nedalyvaujantys jaunimo organizacijų veiklose bei priklausantys ar nepriklausantys neorganizuotai jaunimo grupei, gyvenantys tiek miesto, tiek kaimo tipo gyvenvietėse.

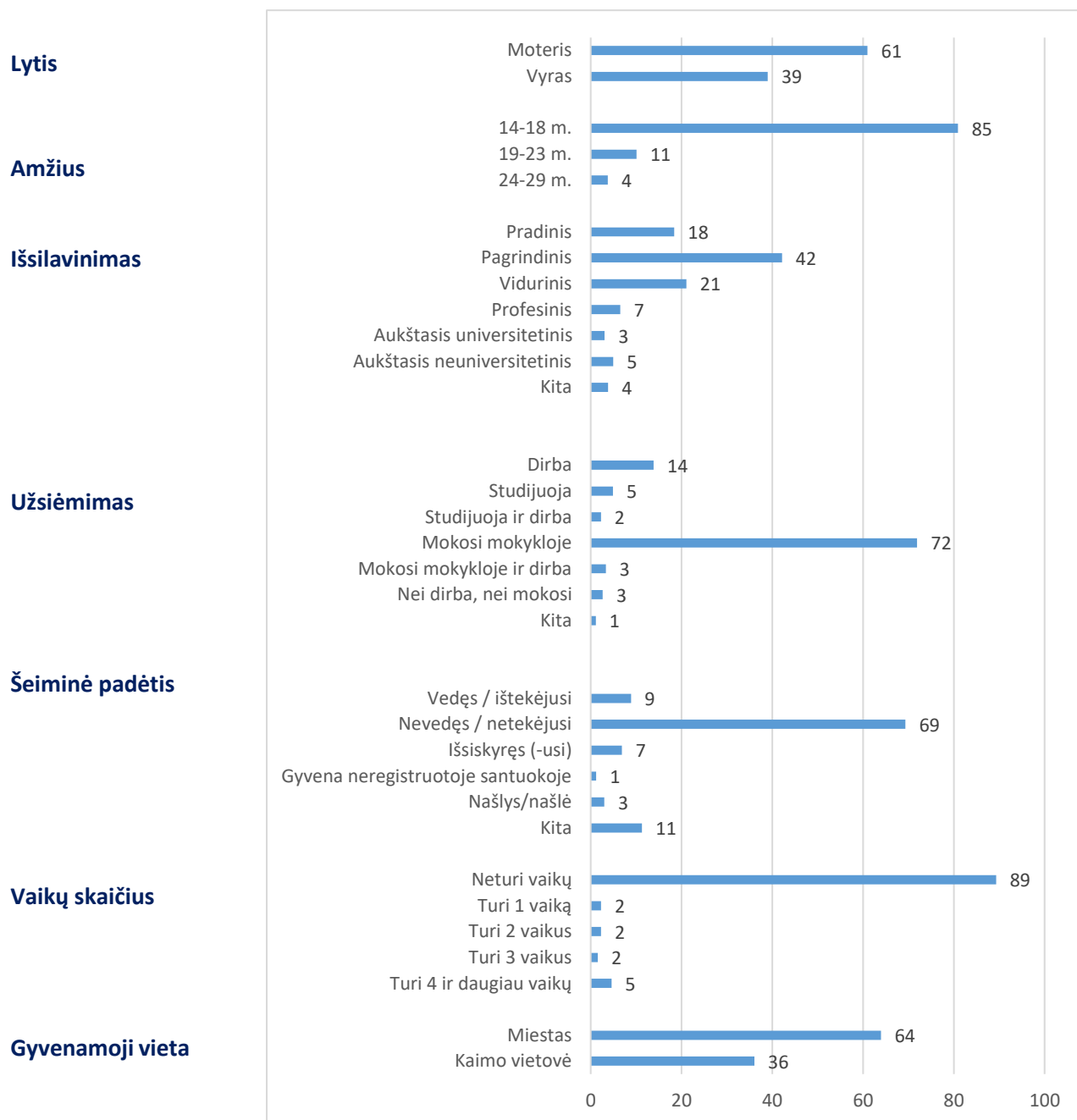
2.5. Tyrimo imtis ir tiriamieji

Šio kiekybinio tyrimo imties dydis – 306 tiriamieji jaunuoliai. Tokia imtis užtikrina 5 proc. paklaidą (su 95 proc. tikimybe).

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis apie jaunimo, gyvenančio Švenčionių rajono savivaldybėje 2019 metų pradžioje, pasiskirstymą, ši kvota padalinta proporcingai trijų amžiaus grupių jaunimui, kaimo ir miesto gyventojams, per pusę vyrams bei moterims.

III. JAUNIMO PROBLEMATIKOS TYRIMO ŠVENČIONIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE DUOMENŲ ANALIZĖ

3.1. Demografinės tiriamųjų charakteristikos

1 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal socialines-demografines charakteristikas (proc., N=306)

3.2. Mokykla

Atliekant tyrimą buvo apklausti 219 jaunuolių, besimokančių bendrojo lavinimo, taip pat profesinėse mokyklose. Šie respondentai pateikė atsakymus pagal rodiklių grupę „Mokykla“, kuri skirta pagrindinių, vidurinių, jaunimo, profesinių mokyklų ir gimnazijų mokiniams bei sudaryta iš rodiklių, apibūdinančių mokinių savijautą, jų santykius su mokytojais, patyčias mokykloje, pamokų lankomumą, pažangumą, mokyklos pasiekiamumą, galimybę naudotis mokyklos patalpomis ne pamokų metu, profesijos pasirinkimą ir studijų planus, aktyvų dalyvavimą mokyklos gyvenime. Atliekant tyrimą atsakymus į skirtingus klausimus pagal rodiklių grupę „Mokykla“ ir atsižvelgdami į savo buvusią mokyklinę patirtį pateikė ir 20-26 vyresnio amžiaus jaunuoliai.

Jvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 8 indikatoriais apie pasitenkinimą mokykla, gebėjimą kontroliuoti įvykius ir įveikti kylančius sunkumus, kurie rodo, kad tiriamasis įveikia jam kylančius iššūkius.

Rodiklio reikšmės kinta nuo 8 iki 24: 24 reiškia žemą, o 8 – stipriai išreikštą gebėjimą kontroliuoti įvykius ir spręsti problemas mokykloje. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: gerai ir labai gerai geba spręsti problemas (nuo 8 iki 13), vidutiniškai (nuo 14 iki 19) ir sunkiai (nuo 20 iki 24) įveikia sunkumus ir sprendžia problemas mokykloje.

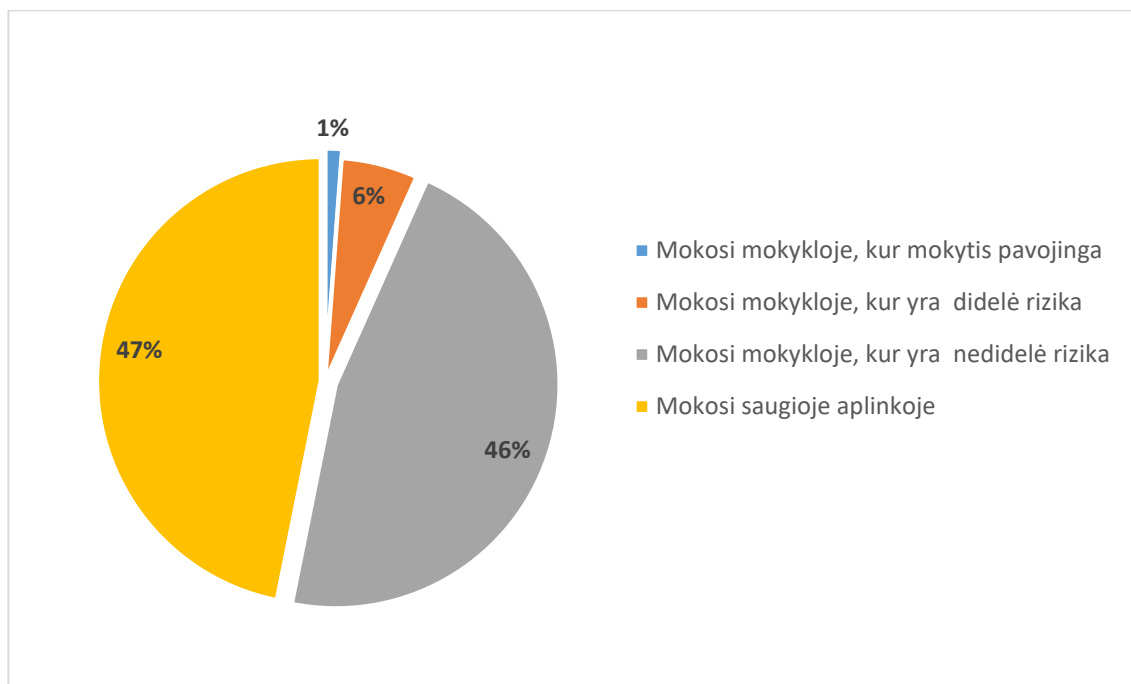
2 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklį (proc., N=257)

Tyrimo rezultatai rodo, kad pusė – 50 procentų respondentų gerai ir labai gerai kontroliuoja įvykius ir sprendžia mokykloje kylančias problemas. 47 procentų moksleivių su kylančiomis situacijomis ir problemomis susitvarko vidutiniškai sėkmingai., o 3 proc. respondentų išreiškė silpną gebėjimą kontroliuoti įvykius bei spręsti problemas (žr. 2 pav.).

Bendra vidutinė visų respondentų įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklio reikšmė yra 13,93 ir rodo gerą, bet arti vidutinio moksleivių gebėjimą kontroliuoti mokykloje kylančias situacijas bei spręsti problemas.

Mokyklos saugumo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 8 indikatoriais, apie tam tikrus įvykius mokykloje, kurie rodo, kad tiriamasis mokosi nesaugioje aplinkoje, kad joje patiria patyčias, pvz., kiti mokiniai užgauliojo, mušė, reketavo, seksualiai priekabiavo, mokytojai užgauliojo ar mušė (per paskutines 30 dienų).

Mokyklos saugumo rodiklio reikšmės kinta nuo 8 iki 24: 8 reiškia saugumo mokykloje trūkumą, o 24 reiškia stipriai išreikštą mokyklos saugumą, vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo saugesnė mokykla. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: mokosi saugioje aplinkoje (nuo 23 iki 24), mokykloje, kur yra nedidelė rizika (nuo 18 iki 22), didelė rizika (nuo 13 iki 17) ir mokyti pavojinga (nuo 8 iki 12).

3 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokyklos saugumo rodiklį (proc., N=278)

Bendra respondentų mokyklos saugumo rodiklio vidutinė reikšmė yra 21,37. Tai rodo, kad apskritai mokiniams mokyklose sukuriama aplinka yra nedidelės rizikos arba saugi.

Beveik pusė moksleivių (47 proc.) mano, kad mokosi saugioje aplinkoje, dar 46 proc. mokinių atsakymai nurodo nedidelę aplinkos riziką. 6 proc. apklaustųjų mokosi nesaugioje mokykloje, kurioje yra didelė rizika, tuo tarpu su itin nesaugia aplinka, kurioje mokyti yra pavojinga, susiduriančių respondentų yra 1 proc. (žr. 3 pav.). Nesaugiai mokykloje besijaučiantys moksleiviai pagrindinėmis priežastimis nurodo kitų mokinių užgauliojimą ir patyčias, mokytojų užgauliojimą. Taip pat kaip dažną nenoro eiti į mokyklą, ar mokykloje patiriamo nesaugumo jausmo priežastį respondentai nurodo didelį mokymosi krūvį.

Lankomumo problemų rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 6 indikatoriais, kurie susiję su įvairiomis priežastimis dėl kurių respondentai per paskutines 30 dienų praleido pamokas. Šis rodiklis leidžia įvertinti, ar tiriamasis turi lankomumo problemų. Mokyklos lankomumo problemų rodiklio reikšmės kinta nuo 6 iki 24: 6 reiškia, kad lankomumo problemų nėra, o 24 reiškia stipriai išreikštą mokyklos lankymo problemą. Vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnė mokyklos lankymo problema. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: neturi lankomumo problemos (nuo 6 iki 12), yra rizika lankomumo problemai susiformuoti (nuo 13 iki 18) ir turi išreikštą mokyklos lankymo problemą (nuo 19 iki 24).

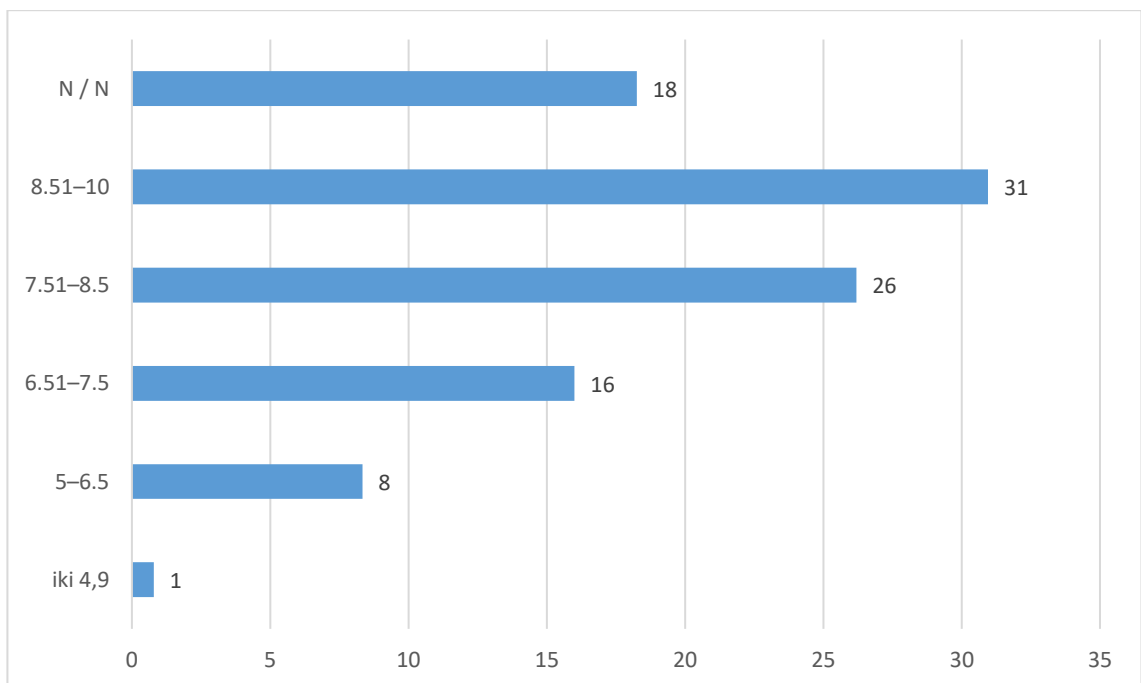

4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lankomumo problemų rodiklį (proc., N=254)

Bendra respondentų lankomumo problemų rodiklio vidutinė reikšmė – 7,47. Tai rodo, kad iš esmės Švenčionių rajono savivaldybės moksleiviai mokyklos lankomumo problemų neturi.

Didžioji dauguma (85 proc.) apklaustųjų mokyklos lankomumo problemų neturi. 14 proc. moksleivių patenka į rizikos grupę. 1 proc. apklaustųjų turi išreikštą mokyklos lankymo problemą (žr. 4 pav.). Remiantis tyrimo duomenimis, galima daryti išvadą, jog mokinių lankomumui įtaką daro ir mokymosi aplinkos saugumas. Saugioje, mažos rizikos aplinkoje besimokantys moksleiviai rečiau turi lankomumo problemų.

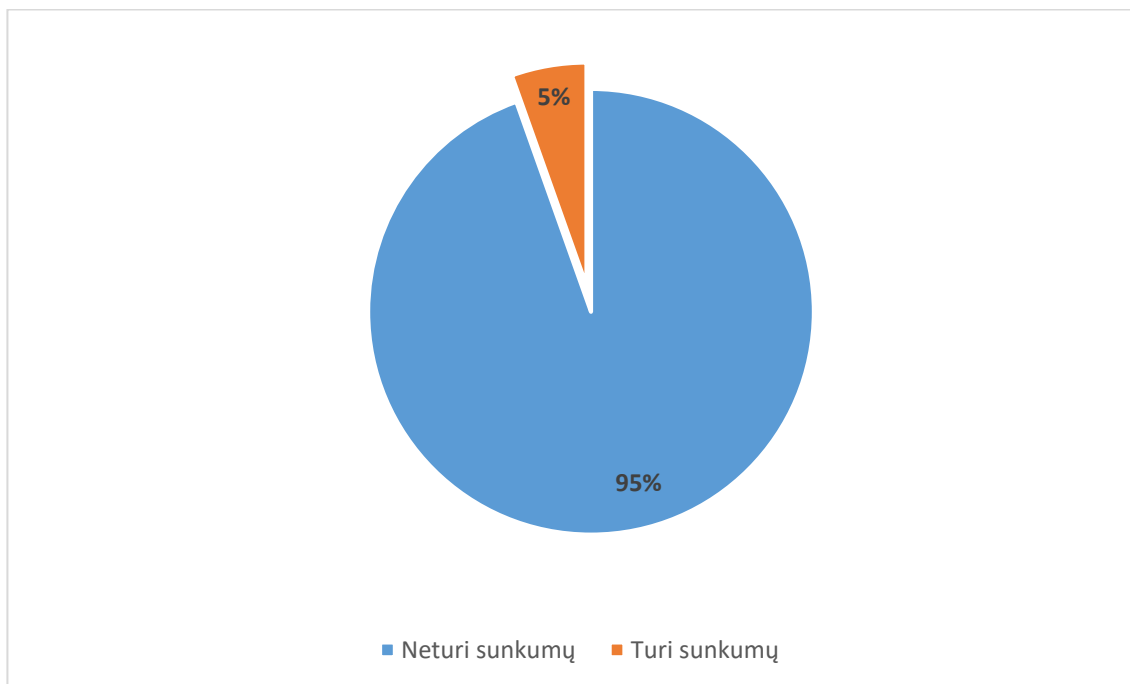
Pažangumo rodiklis – tai rodiklis, matuojamas paskutinio semestro pažymių vidurkiu. Jis kinta nuo 1 iki 10. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: iki 4,9, nuo 5 iki 6,5, nuo 6,51 iki 7,5, nuo 7,51 iki 8,5, nuo 8,51 iki 10.

5 pav. Moksleivių pasiskirstymas pagal pažangumą (proc., N=252)

Bendras tyrime dalyvavusių moksleivių vidurkis – 8,05. Aukščiausių pažymių vidurkį (nuo 8,51 iki 10) turi 31 proc. respondentų, šiek tiek žemesnį (nuo 7,51 iki 8,5) – 26 proc. mokinių, vidutinį (nuo 6,51 iki 7,5) – 16 proc. besimokančiųjų. 8 procentai moksleivių nurodė besimokantys silpnai (nuo 5 iki 6,5), o 1 proc. itin silpnai. 18 proc. respondentų į anketos klausimą neatsakė (žr. 5 pav.). Tyrimo rezultatai rodo, kad geriau besimokantys moksleiviai geba geriau susidoroti su mokykloje kylančiomis problemomis ir pasižymi geresniu lankomumu.

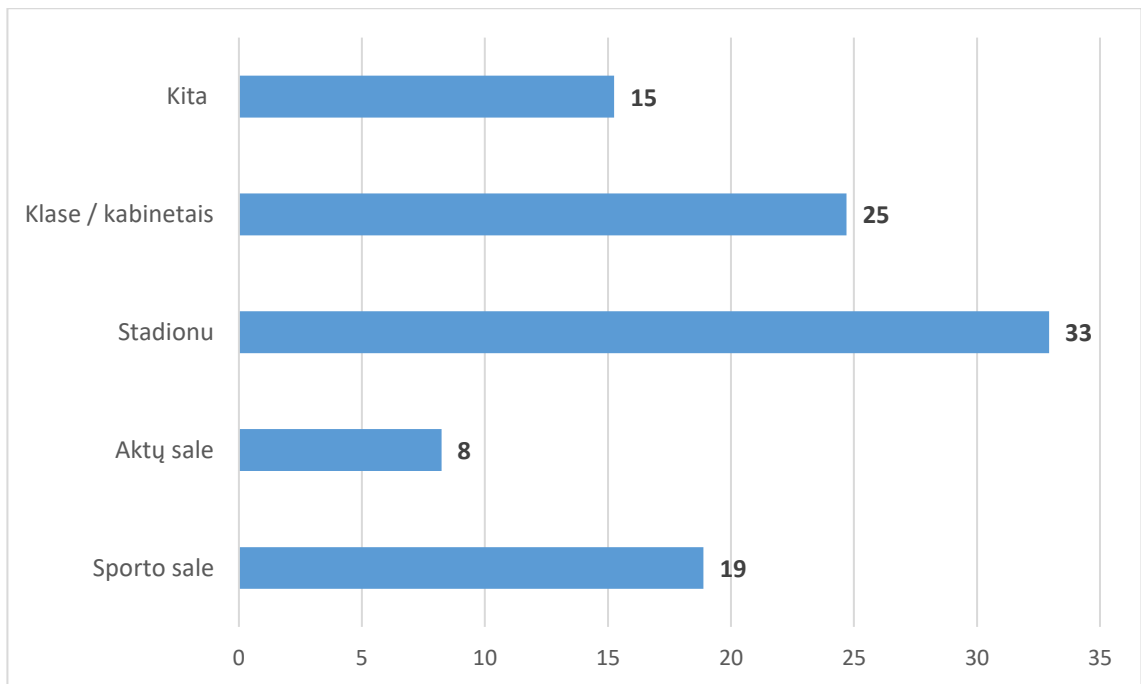
Sunkumų nuvykti į mokyklą rodiklis – matuojamas dichotomine skale – turi arba neturi sunkumų / problemų.

6 pav. Moksleivių pasiskirstymas pagal sunkumų nuvykti į mokyklą rodiklį (proc., N=239)

Net 95 procentai respondentų pažymėjo, kad su sunkumais vykstant į mokyklą nesusiduria, visgi apie 5 procentus moksleivių tokių sunkumų patiria (žr. 6 pav.). Su sunkumais susiduriantys moksleiviai pagrindine priežastimi nurodo tolimą atstumą iki maršrutinio transporto stotelės arba mokyklos.

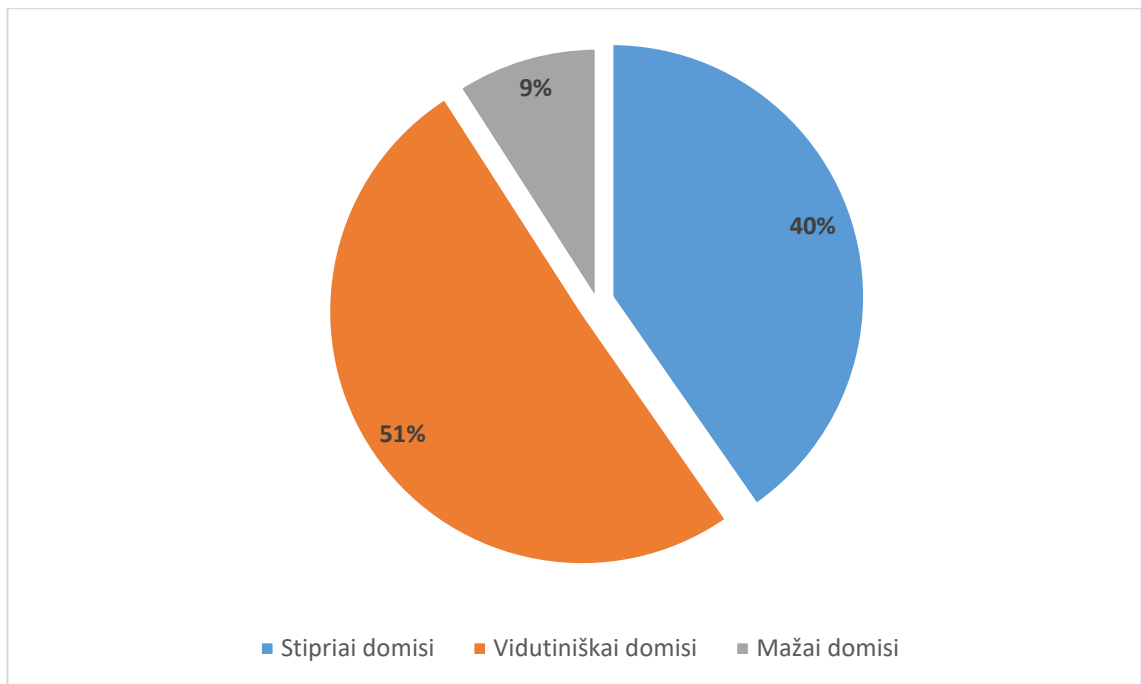
Galimybės naudotis mokyklos patalpomis po pamokų rodiklis – matuojamas dichotominėmis skalėmis, prašoma nurodyti, kokiomis patalpomis gali naudotis ne pamokų metu: sporto, aktų salėmis, stadionu, kabinetais.

7 pav. Moksleivių pasiskirstymas pagal galimybės naudotis mokyklos patalpomis po pamokų rodiklį (proc., N=252)

Dažniausiai moksleiviai nurodė po pamokų turintys galimybę naudotis stadionu (33 proc. apklaustųjų). Klasėmis/ kabinetais naudotis galintys nurodė 25 procentų respondentų. 19 proc. pažymėjo, kad gali naudotis sporto sale, 8 procentai – aktų sale. Kitomis patalpomis po pamokų mokykloje galintys naudotis nurodė 15 proc. moksleivių (žr. 7 pav.).

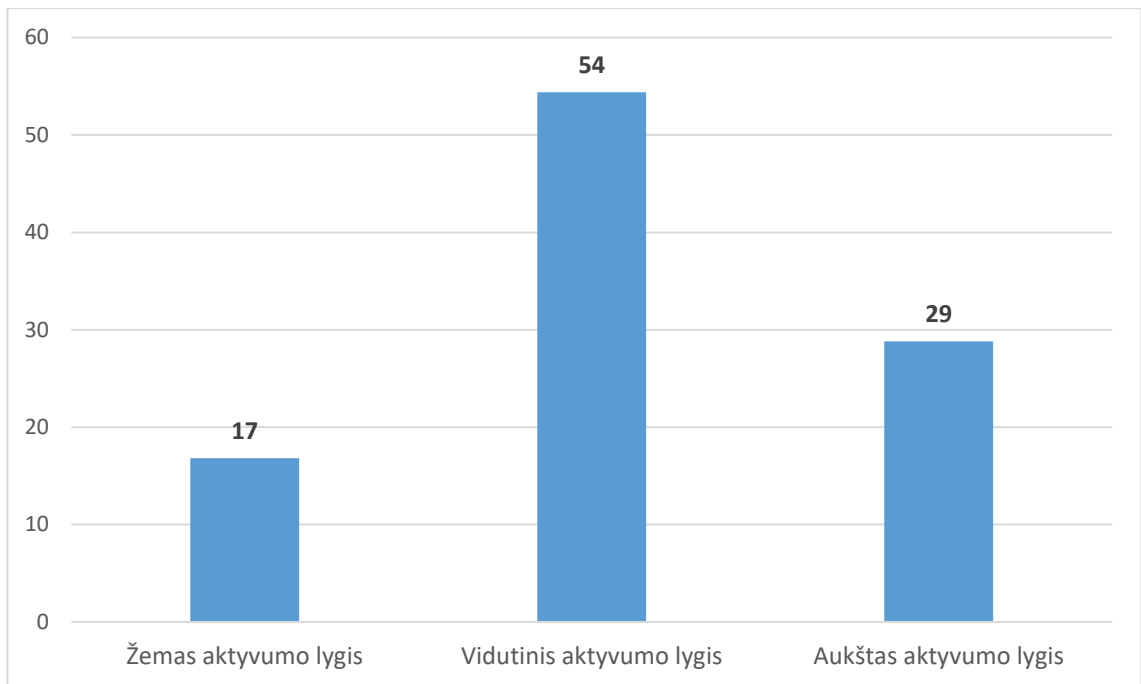
Domėjimosi būsima profesija rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 7 indikatoriais, apie domėjimąsi būsima profesija ir veiksmus, leidžiančius ją pasirinkti bei geriau jai pasirengti. Rodiklis atspindi sąmoningumą, nuoseklumą, pastangas renkantis būsimą profesiją. Domėjimosi būsima profesija rodiklio reikšmės kinta nuo 7 iki 28: 28 reiškia nesidomėjimą būsima profesija, o 7 – aktyvų domėjimąsi ir sąmoningą rengimąsi būsima profesijai. Kuo mažesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnis domėjimas ir sąmoningesnis būsimos profesijos pasirinkimas. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: stipriai domisi profesija ir sąmoningai ją renkasi (nuo 7 iki 14), vidutiniškai (nuo 15 iki 21) ir mažai (nuo 22 iki 28) domisi ir nesąmoningai renkasi profesiją.

8 pav. Moksleivių pasiskirstymas pagal domėjimosi būsima profesija rodiklį (proc., N=253)

Tyrimo rezultatai rodo, kad bendras Švenčionių rajono savivaldybės moksleivių domėjimosi būsima profesija lygis yra vidutinis – nustatyta bendra vidutinė domėjimosi būsima profesija rodiklio reikšmė yra 15,91, tačiau pažymėtina, kad reikšmė yra arti stipriai besidominčių profesija ir sąmoningai ją besirenkančių. Mažai besidominčių savo ateities profesija apklaustųjų tarpe buvo 9 procentai, vidutiniškai – 51 procentas, o ypač besirūpinančių savo ateitimi – 40 proc. respondentų (žr. 8 pav.).

Aktyvumo mokinių savivaldoje rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 8 indikatoriais, atspindinčiais mokinių aktyvumo mokyklos savivaldoje apraiškas, pvz., dalyvavimas savivaldos rinkimuose, renginiuose, pareigų turėjimas ir pan. Kiekvienam tiriamajam indikatorių rangų reikšmės sumuojamos ir gaunamas suminis aktyvumo mokinių savivaldoje rodiklis, kurio reikšmės kinta nuo 32 iki 8: 32 reiškia žemą, o 8 reiškia aukštą aktyvumo mokinių savivaldoje lygį, vadinasi, kuo mažesnė rodiklio reikšmė, tuo aukštesnis aktyvumo mokinių savivaldoje lygis. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemas (nuo 25 iki 32), vidutinis (nuo 17 iki 24) ir aukštas (nuo 8 iki 16) aktyvumo mokinių savivaldoje lygis.

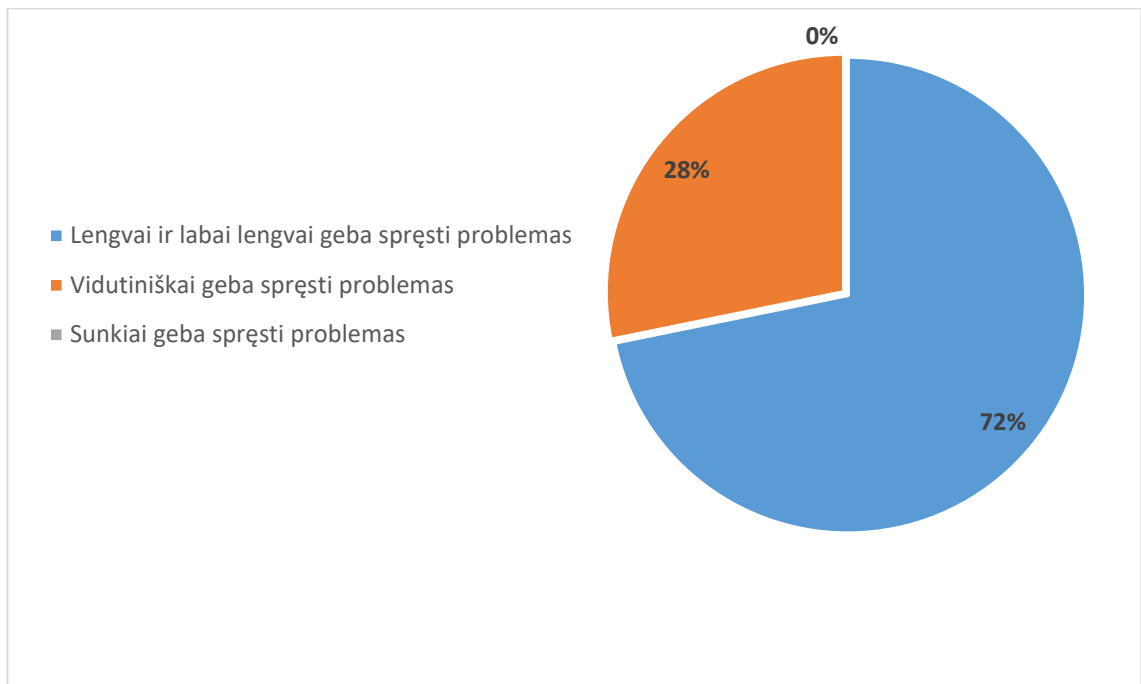
9 pav. Moksleivių pasiskirstymas pagal aktyvumo mokinių savivaldoje rodiklį (proc., N=250)

Tyrimo rezultatai rodo vidutinį bendrą moksleivių įsitraukimą į mokinių savivaldą – vidutinė mokinių aktyvumo savivaldoje rodiklio reikšmė yra 17,20. Į šią grupę patenka 54 procentai respondentų. Aukštas dalyvavimo rodiklis būdingas 29 procentams respondentų, tuo tarpu 17 procentų moksleivių į savivaldos veiklas įsitraukia mažai arba visai neįsitraukia (žr. 9 pav.). Nustatyta, kad dažniau mokinių savivaldoje dalyvauja aukštesnį pažymių vidurkį bei geresnius lankomumo rodiklius turintys moksleiviai.

3.3. Studijos

Atliekant tyrimą buvo apklausta 30 jaunuolių, studijuojančių aukštosiose mokyklose. Į kai kuriuos šios grupės klausimus taip pat atsakė ir 9 aukštesniųjų klasių profesinių mokyklų mokiniai. Studentų buvo prašoma nurodyti veiksnius, turėjusius įtakos jų studijų pasirinkimui. Tiriamieji galėjo pasirinkti tris geriausiai tinkančius veiksnius iš vienuolikos galimų.

Įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 8 indikatoriais apie pasitenkinimą studijomis, gebėjimą kontroliuoti įvykius ir įveikti kylančius sunkumus, kurie rodo, kaip tiriamasis įveikia jam kylančius iššūkius. Rodiklio reikšmės kinta nuo 8 iki 24: 24 reiškia žemą, o 8 – stipriai išreikštą gebėjimą kontroliuoti įvykius ir spręsti problemas aukštojoje mokykloje. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: lengvai ir labai lengvai geba spręsti problemas (nuo 8 iki 13), vidutiniškai (nuo 14 iki 19) ir sunkiai (nuo 20 iki 24) įveikia sunkumus ir sprendžia problemas aukštojoje mokykloje.

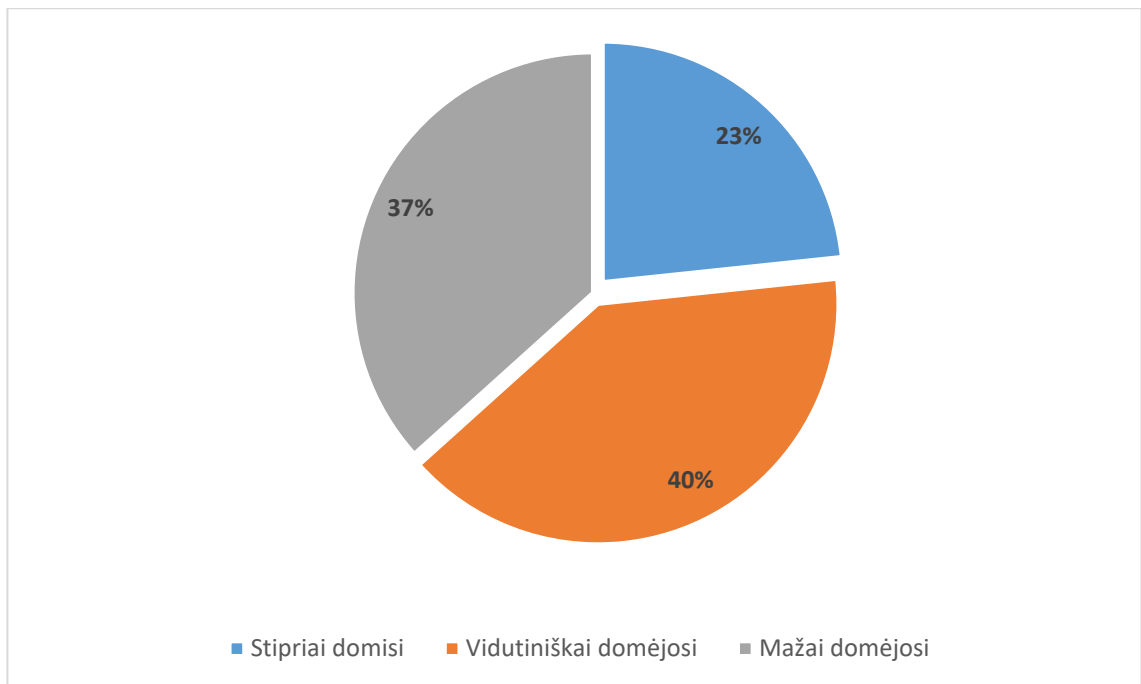
10 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklį (proc., N=39)

Įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklio vidutinė reikšmė yra 13,32; tai rodo gerą arba labai gerą studentų gebėjimą spręsti problemas.

72 proc. tyrimo dalyvių nurodė gebantys lengvai ir labai lengvai kontroliuoti įvykius ir spręsti kylančias problemas. Vidutiniškai su problemomis susitvarko 28 procentai studentų. Tyrimo duomenimis nei vienam respondentui nekyla didelių sunkumų sprendžiant problemas (žr. 10 pav.). Tyrimas rodo, jog studentai kuriems problemas spręsti sekasi lengvai, dažniau pasižymi aukštu savivertės jausmu.

Studijų pasirinkimo sąmoningumo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 6 indikatoriais apie domėjimąsi būsimomis studijomis / studijų programomis ir veiksmus, leidžiančius jas sąmoningai pasirinkti. Jis atspindi sąmoningumą, nuoseklumą, pastangas renkantis būsimas studijas ir universitetą. Studijų pasirinkimo sąmoningumo rodiklio reikšmės kinta nuo 6 iki 24: 6 reiškia nesidomėjimą būsimomis studijomis, o 24 – aktyvų domėjimąsi studijų programomis ir universitetų galimybėmis, sąmoningą, argumentuotą rinkimąsi. Vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnis domėjimasis ir sąmoningesnis būsimų studijų pasirinkimas. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: stipriai domėjosi būsimąja profesija ir sąmoningai ją rinkosi (nuo 19 iki 24), vidutiniškai (nuo 13 iki 18) ir mažai (nuo 6 iki 12) domėjosi būsimąja profesija ir nesąmoningai ją rinkosi.

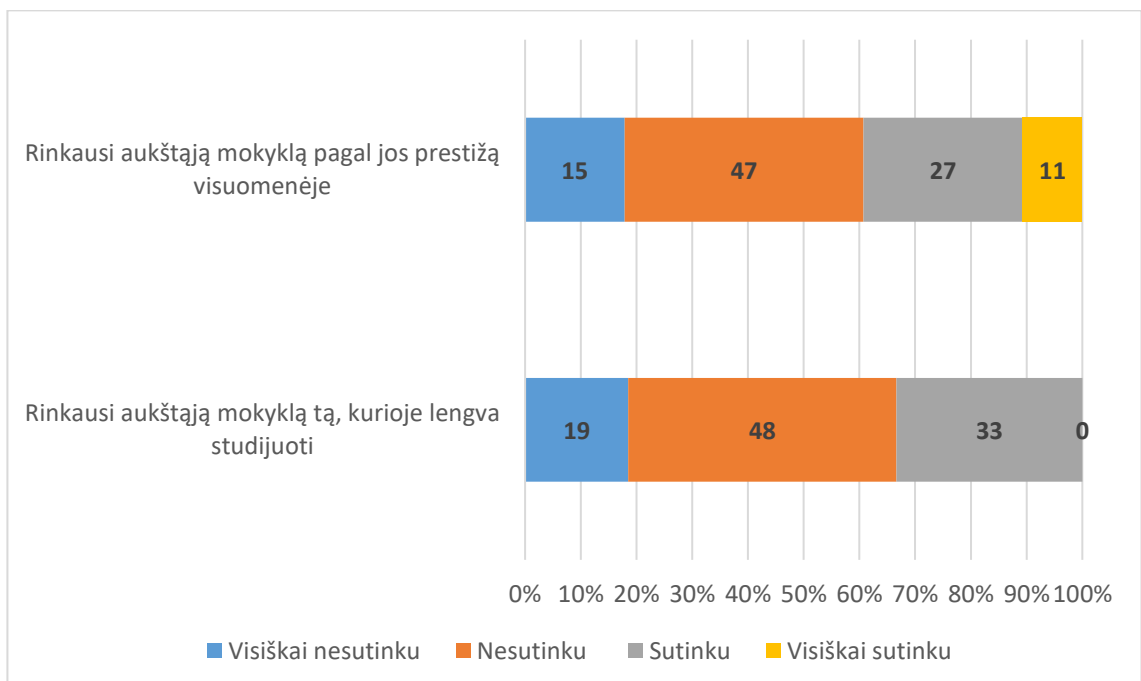

11 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal studijų pasirinkimo sąmoningumo rodiklį (proc., N=30)

Bendra studijuojančiųjų respondentų studijų pasirinkimo sąmoningumo rodiklio vidutinė reikšmė yra 19,88 ir rodo vidutinišką domėjimąsi savo būsima profesija ir studijomis. Didžioji dalis, 40 procentų studentų būsima profesija domėjosi vidutiniškai, tuo tarpu 23 procentai respondentų nurodė stipriai besidomintys būsima profesija bei studijų programomis, sąmoningą, argumentuotą rinkimąsi. 37 procentai respondentų nurodė mažą domėjimąsi studijų programomis ir universitetų galimybėmis (žr. 11 pav.).

Aukštosios mokyklos pasirinkimo motyvai – du motyvai: pasirinkimas tos aukštosios mokyklos, kurioje lengva studijuoti bei aukštosios mokyklos prestižas visuomenėje. Šie motyvai vertinami 4 rangų skale nuo „visiškai sutinku“ iki „visiškai nesutinku“. Pateikiamos kiekvieną variantą pasirinkusiųjų procentinės dalys.

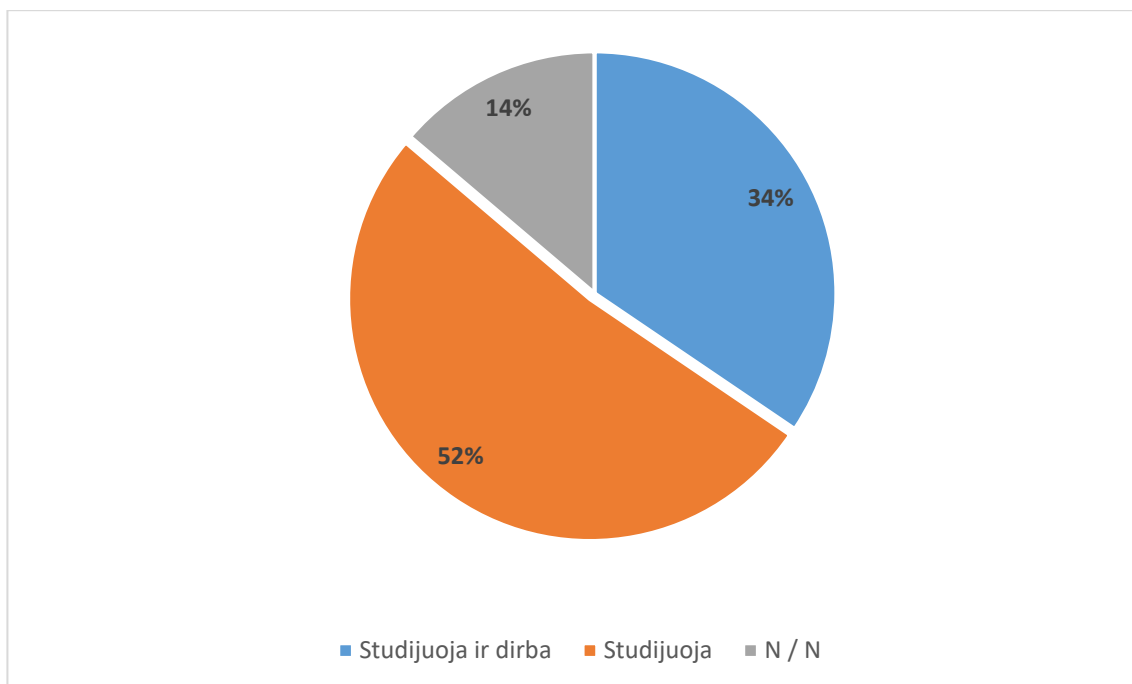

12 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal aukštosios mokyklos pasirinkimo motyvus, (proc., N=27)

Didelį dėmesį renkantis aukštąją mokyklą jos prestižui skyrė 38 procentai studijuojančiųjų tyrimo dalyvių, o gerokai daugiau – 62 procentai nurodė didelės reikšmės tam nesuteikę. 67 proc. respondentų nesutiko su

teiginiu, kad rinkosi tą aukštąją mokyklą, kurioje lengva studijuoti, tuo tarpu 33 procentai šiam teiginiui pritarė (žr. 12 pav.).

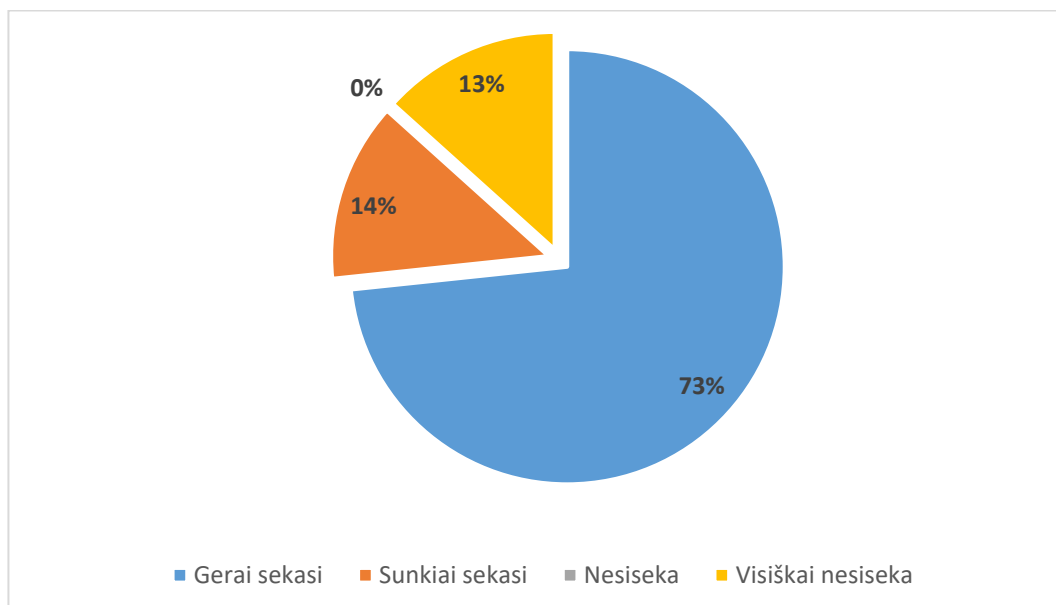
Dirbančių studentų rodiklis – matuojamas dichotomine skale. Skaičiuojama procentinė dirbančiųjų studentų dalis lyginant su visų tyrime apklaustų studentų skaičiumi.

13 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal dirbančių studentų rodiklį, (proc., N=30)

52 proc. tyrime dalyvavusių respondentų tik studijuoja. Tuo tarpu 34 procentai studijuojančių respondentų nurodė, kad ne tik studijuoja, bet ir dirba. (žr. 13 pav.). Net 14 proc. respondentų į klausimą neatsakė. Tyrimo rezultatai rodo, kad dažniau dirba ir studijuoja vidutinio amžiaus (18-23 m.) jaunuoliai.

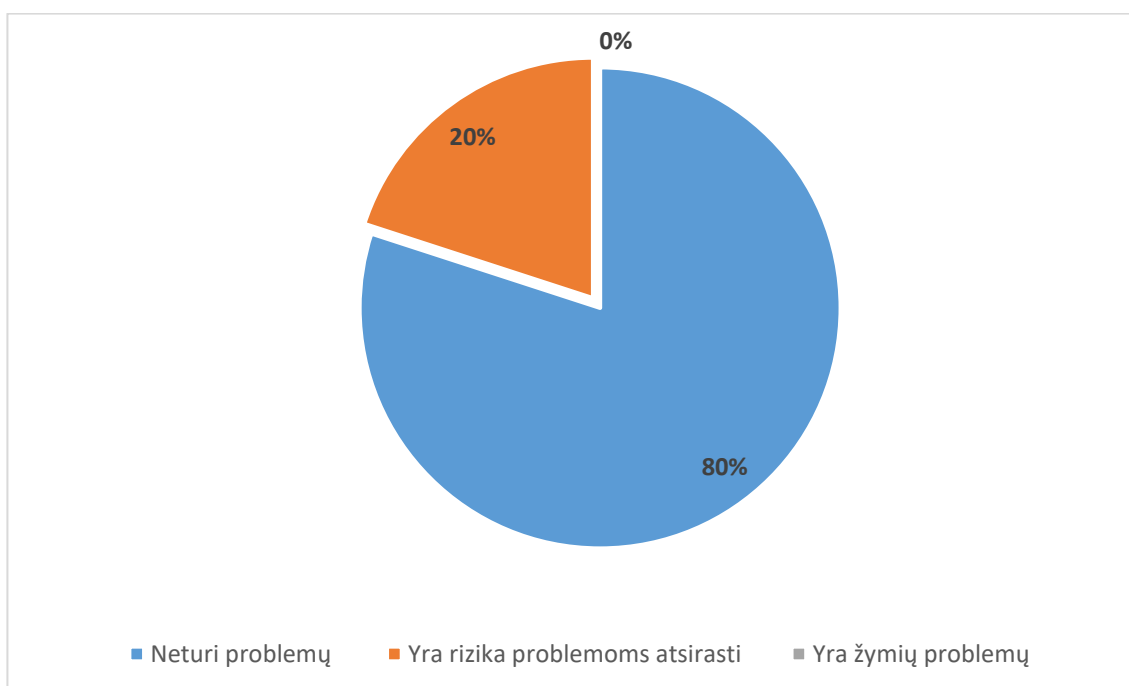
Darbo ir studijų derinimas – tai rodiklis, parodantis tiriamųjų suvokimą apie tai, kaip jiems sekasi ar nesiseka derinti darbą ir studijas. Matuojamas rangine skale nuo „gerai sekasi“ iki „visiškai nesiseka“. Pateikiamas gautų atsakymų procentinis sugebančių ir nesugebančių derinti darbo ir studijų pasiskirstymas dirbančių studentų grupėje.

14 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo ir studijų derinimą (proc., N=15)

73 procentų tyrime dalyvavusių studijuojančių jaunuolių studijas ir darbą derinti sekasi gerai. Su sunkumais susiduria 14 procentų apklaustųjų. Nė vienas respondentas nenurodė, jog darbą ir studijas derinti nesiseka, tačiau net 13 procentų respondentų nurodė jog derinti studijas ir darbą visiškai nesiseka (žr. 14 pav.).

Darbo ir studijų derinimo problemų lygio rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 6 indikatoriais apie įvairias problemas, kylančias derinant darbą ir studijas. Šis rodiklis leidžia įvertinti problemų, kylančių dėl darbo ir studijų derinimo, lygį. Darbo ir studijų derinimo problemų rodiklio reikšmės kinta nuo 6 iki 18: 6 reiškia, kad darbo ir studijų derinimo problemų neįkyla, o 18 reiškia stipriai išreikštas darbo ir studijų derinimo problemas. Vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnės darbo ir studijų derinimo sukeltos problemos. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: neturi problemų dėl darbo ir studijų derinimo (nuo 6 iki 10), yra rizika rimtoms darbo ir studijų derinimo problemoms susiformuoti (nuo 11 iki 14), turi ženklių problemų dėl darbo ir studijų derinimo (nuo 15 iki 18).

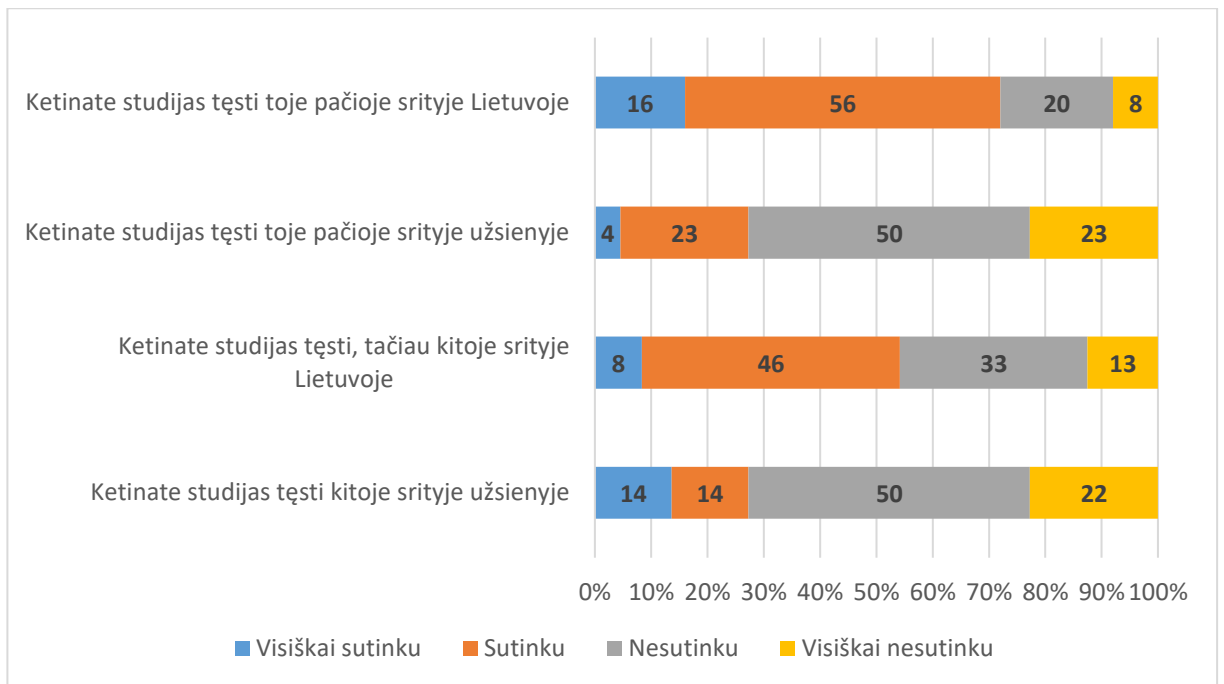

15 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal darbo ir studijų derinimo problemų lygio rodiklį (proc., N=15)

Tyrimo rezultatai rodo, kad 80 procentų apklaustųjų darbo ir studijų derinimo problemų neįkyla. 20 procentų studijuojančių ir dirbančių kyla rizika darbo ir studijų derinimo problemoms susiformuoti, tuo tarpu nė vienas respondentas neturi ženklių problemų dėl darbo ir studijų derinimo (žr. 15 pav.).

Bendra apklaustųjų darbo ir studijų derinimo problemų lygio rodiklio vidutinė reikšmė yra 8,91 t.y. neturi problemų derinant studijas ir darbą.

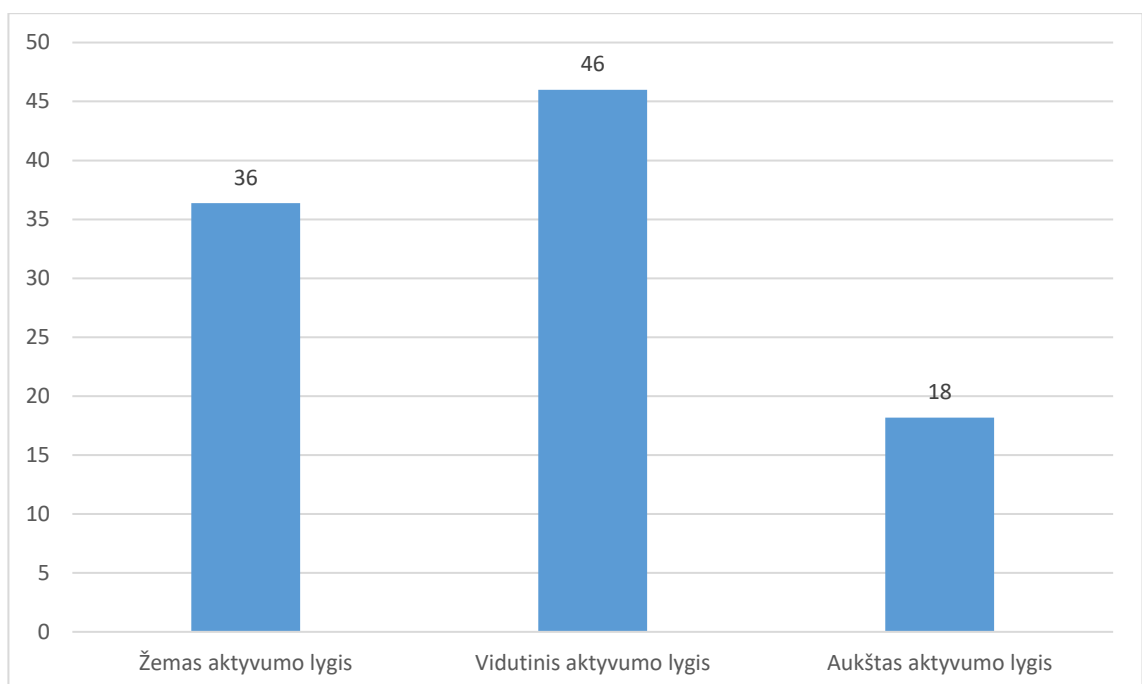
Ketinimų tęsti studijas rodiklis – tai keturi teiginiai, vertinami keturių rangų skalėmis pagal tiriamojo sutikimo su teiginiu laipsnį nuo „visiškai sutinku“ iki „visiškai nesutinku“. Teiginiuose derinami du aspektai: ketinimai tęsti studijas toje pačioje ar kitoje srityje ir ketinimai tęsti studijas Lietuvoje ar užsienyje. Respondentų atsakymai pateikiami procentine išraiška kiekvienam teiginiui.

16 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal ketinimą tęsti studijas (proc., N=25)

Dauguma - 72 procentai studijuojančių apklaustųjų planuoja tęsti studijas toje pačioje srityje Lietuvoje, tuo tarpu tęsti studijas toje pačioje srityje užsienyje linkę tik 27 procentai respondentų. Kitoje srityje Lietuvoje studijas tęsti linkę 54 procentai tyrimo dalyvių, užsienyje – 28 procentai (žr. 16 pav.).

Aktyvumo studentų savivaldoje rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 9 indikatoriais, atspindinčiais studentų aktyvumo aukštosios mokyklos savivaldoje apraiškas, pvz., dalyvavimas savivaldos rinkimuose, renginiuose, pareigų turėjimas ir pan. Aktyvumo studentų savivaldoje rodiklio reikšmės kinta nuo 36 iki 9: 36 reiškia žemą, o 9 – aukštą aktyvumo studentų savivaldoje lygį. Vadinasi, kuo mažesnė rodiklio reikšmė, tuo aukštesnis aktyvumo studentų savivaldoje lygis. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemas (nuo 28 iki 36), vidutinis (nuo 19 iki 27) ir aukštas (nuo 9 iki 18) aktyvumo studentų savivaldoje lygis.

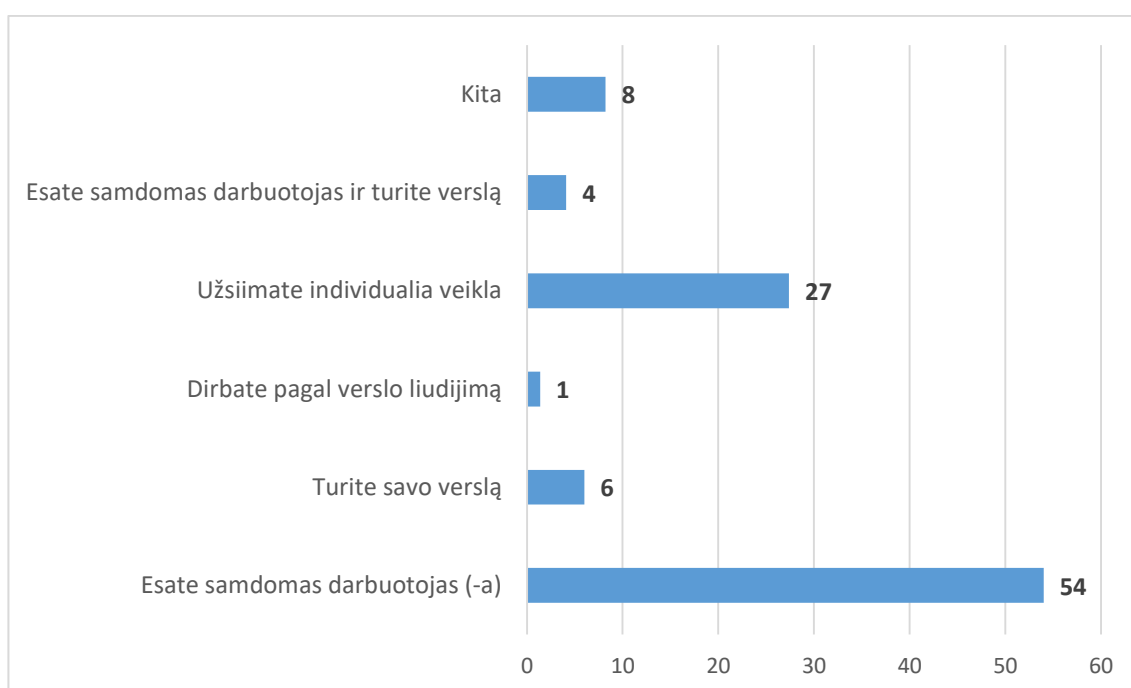
17 pav. Studentų pasiskirstymas pagal aktyvumo studentų savivaldoje rodiklį (proc., N=22)

46 procentai respondentų pasižymi vidutiniu dalyvavimu studentų savivaldoje, tuo tarpu ypač aukštu dalyvavimu savivaldoje pasižymi 36 procentai studijuojančių tyrimo dalyvių. Žemu dalyvavimu pasižymi 18 procentų respondentų (žr. 17 pav.). Bendra respondentų aktyvumo studentų savivaldoje rodiklio vidutinė reikšmė yra 22,7 ir rodo vidutinį bendrą dalyvavimo aktyvumą.

3.4. Darbas

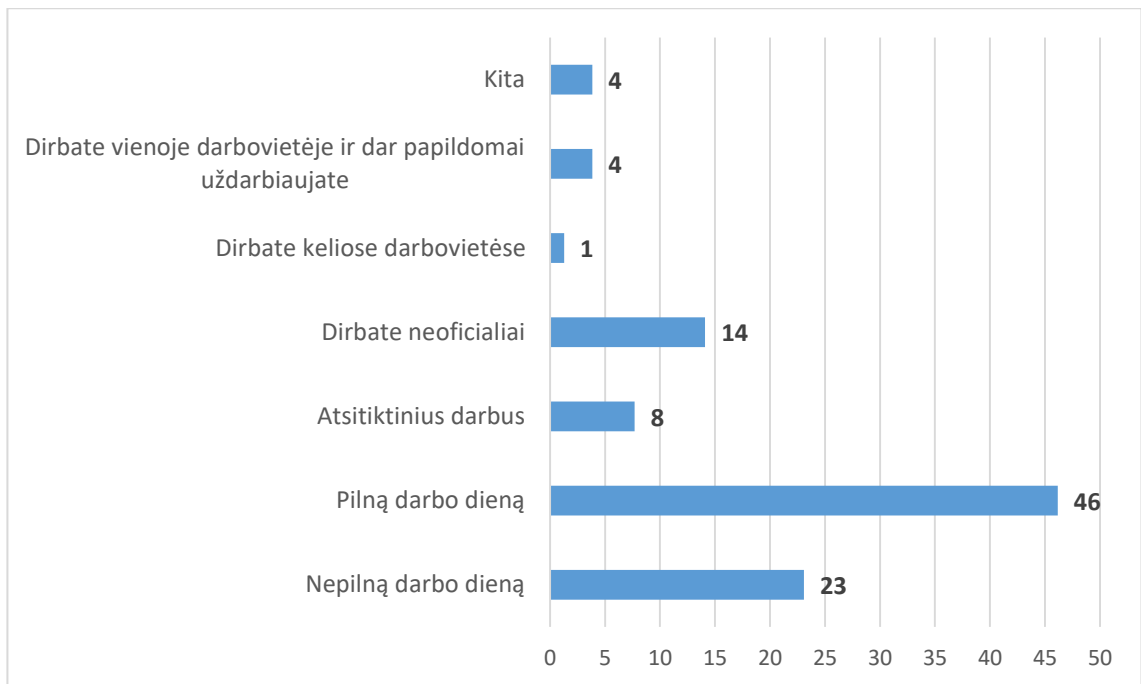
Tyrimo srities „Darbas“ rodiklius galima skirti į keletą grupių. Pirmoji grupė skirta visiems dirbantiems. Siekiama išsiaiškinti darbo stažą, darbo pobūdį, ar tiriamieji dirba pagal specialybę, jei nedirba, kodėl. Taip pat tiriama, kaip tiriamieji pasirinko profesiją bei jų pasirinkimui įtaką dariusius veiksnius, darbdavio sudaromas sąlygas kelti kvalifikaciją, ketinimą keisti darbą. Antroji grupė skirta dirbantiems, tačiau ketinantiems keisti darbą. Siekiama išsiaiškinti, kodėl ketina keisti darbą, migracijos į kitus miestus ir šalis ketinimą, galimos emigracijos priežastis.

Dirbantieji sudaro 19 procentų visų tyrime dalyvavusių respondentų: 14 procentų tik dirba, 2 procentai studijuoja ir dirba, 3 procentai nurodė, kad mokosi mokykloje ir dirba. Vidutinis dirbančiųjų respondentų darbo stažas – 4,15 metų.

18 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo pobūdį (proc., N=73)

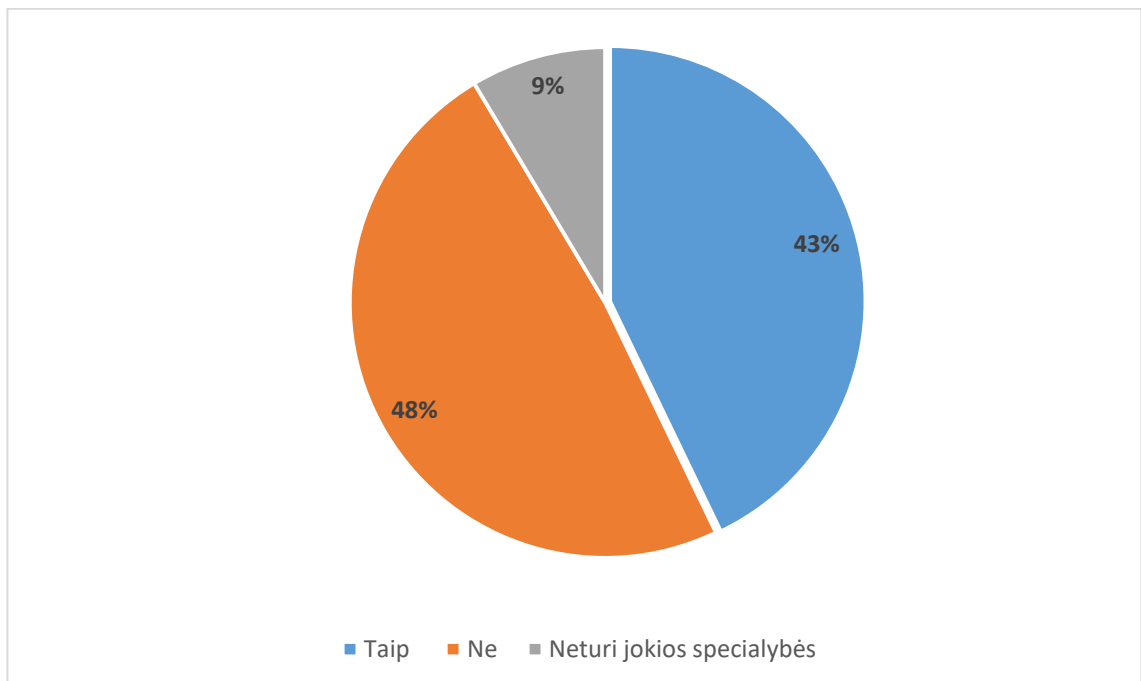
54 procentai tyrime dalyvaujančių dirbančiųjų jaunuolių nurodė, kad yra samdomi darbuotojai, 34 procentai respondentų verčiasi savarankiškai (turi savo verslą, dirba pagal verslo liudijimą ar užsiima individualia veikla). 4 procentai respondentų nurodė, kad yra samdomi darbuotojai, bet kartu turi ir savo verslą. 8 procentai respondentų pasirinkusį atsakymą „Kita“ nurodo jog dirba atsitiktinius ar sezoninius darbus, padeda tėvams versle. (žr. 18 pav.).

19 pav. Tiriāmujū pasiskirstymas pagal darbo pobūdij (proc., N=78)

46 procentai dirbančijū tiriāmujū nurodē dirbantys pilnā darbo dienā, o ne pilnā darbo dienā – 23 procentai respondentū. 8 procentai apklaustijū dirba atsitiktinius darbus. 1 procentas respondentū nurodē dirbantys keliose darbovietēsē, dar 4 procentai respondentū dirbdami vienoje darbovietēje dar papildomai ūdarbiauja. Pažymētina, kad net 14 procentū dirbančijū nurodē dirbantys neoficialiai (žr. 19 pav.).

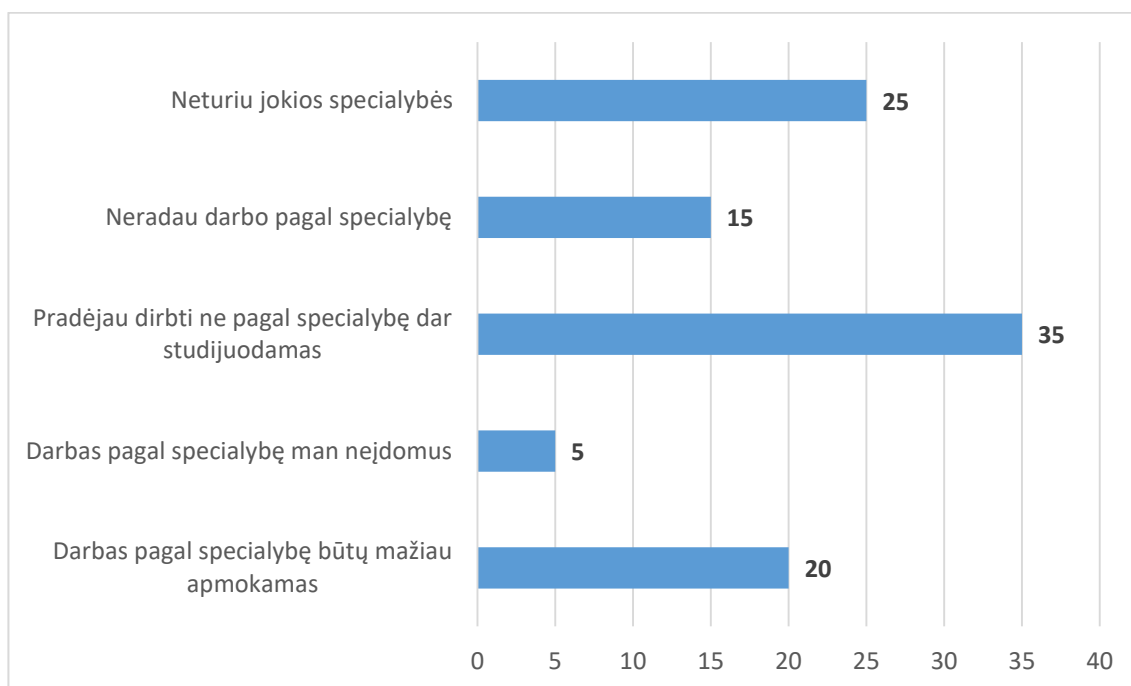
Darbas pagal specialybē – tai rodiklis, parodantis, kokia dalis dirbančijū dirba pagal studijuojamā arba baigtā studijū kryptj ar jgtā profesijā / specialybē. Pateikiamas procentinis atsakmjū pasiskirstymas.

20 pav. Dirba pagal specialybē (proc., N=35)

Beveik pusē apklaustijū - 48 procentai dirbančijū dirba ne pagal specialybē. Pagal specialybē dirba 43 procentai dirbančijū apklaustijū, o 9 proc. neturi jokios specialybēs (žr. 20 pav.).

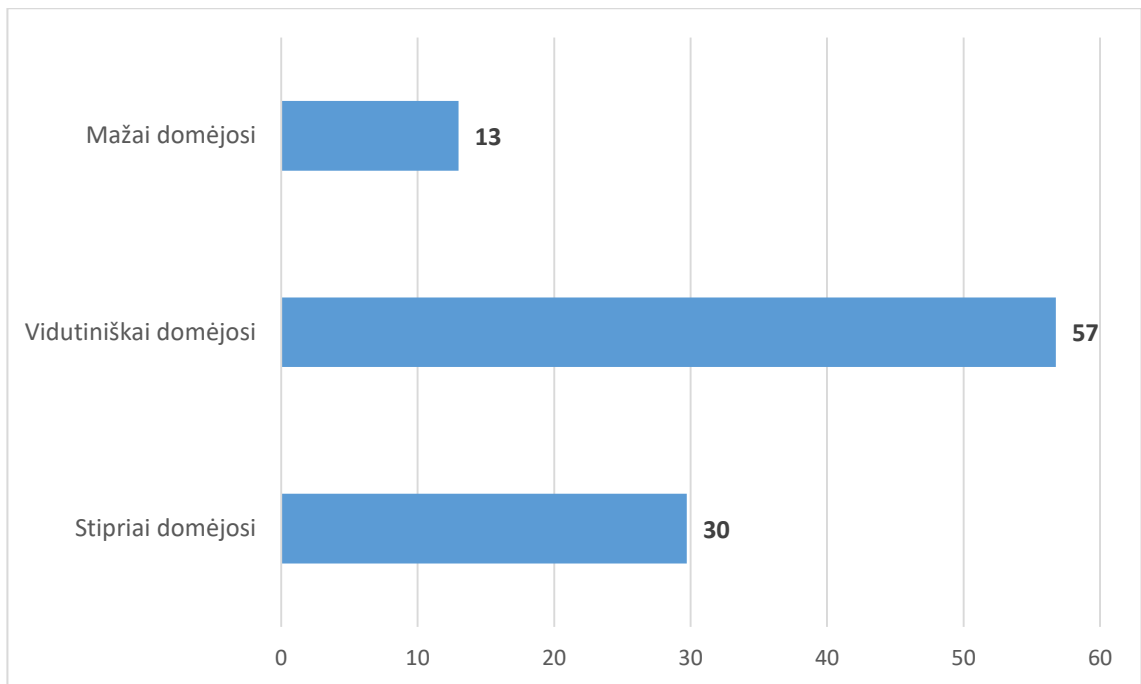
Darbo ne pagal įgytą profesiją priežastys – prašoma nurodyti, kodėl nedirbama pagal įgytą profesiją, pasirinkti leidžiama iš penkių įvardytų priežasčių. Pateikiamas atsakymų procentinis pasiskirstymas.

21 pav. Darbo ne pagal įgytą profesiją priežastys (proc., N=20)

35 procentai atsakiusiųjų nurodė, kad dirbti ne pagal specialybę pradėjo dar studijuodami, 15 procentų nerado darbo pagal specialybę. 20 procentų nurodė, kad darbas pagal specialybę būtų mažiau apmokamas. 25 procentai respondentų pažymėjo, kad jokios specialybės neturi (žr. 21 pav.). Pastebėtina, kad vyresni respondentai (24-29 m.) darbo ne pagal specialybę priežastimi dažniausiai įvardijo tai, kad dirbti ne pagal specialybę pradėjo dar studijuodami.

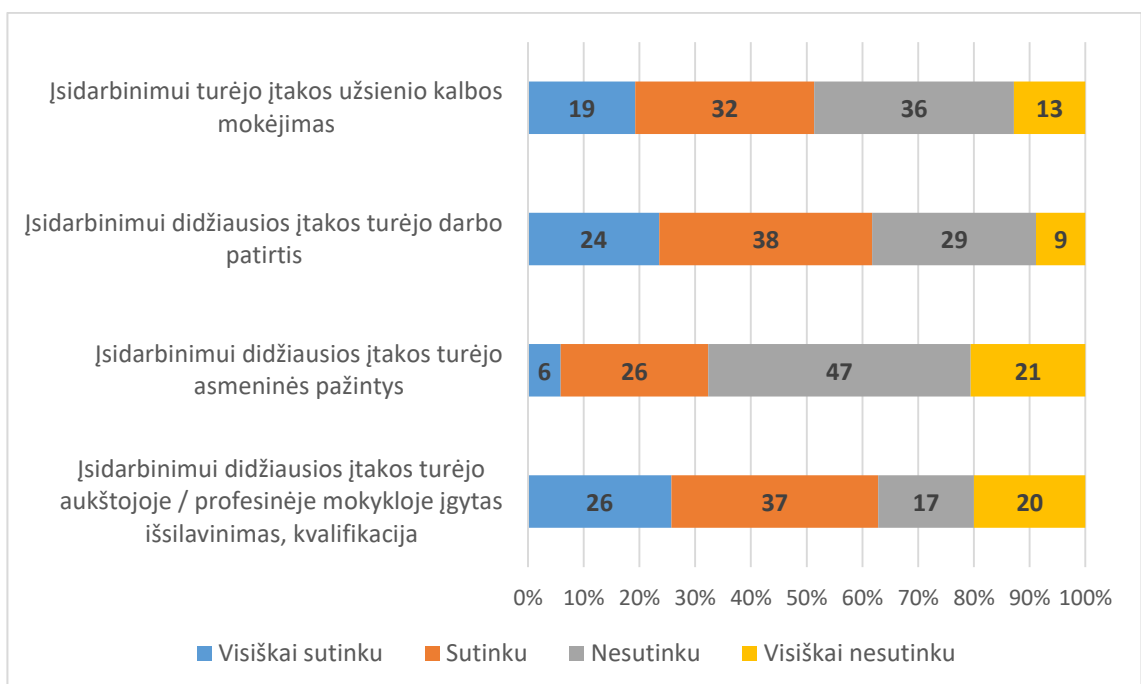
Sąmoningumo renkantis profesiją rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 6 indikatoriais, apie domėjimąsi būsima profesija ir veiksmus, leidusius ją pasirinkti bei geriau jai pasirengti – jis atspindi sąmoningumą, nuoseklumą, pastangas renkantis profesiją. Sąmoningumo, renkantis profesiją, rodiklio reikšmės kinta nuo 6 iki 24: 6 reiškia nesidomėjimą būsima profesija ir sąmoningumo trūkumą, o 24 reiškia aktyvų domėjimąsi būsima profesija ir sąmoningą rengimąsi jai, vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnis domėjimasis ir sąmoningesnis būsimos profesijos pasirinkimas. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: stipriai domėjosi ir sąmoningai rinkosi (nuo 18 iki 24), vidutiniškai (nuo 12 iki 17) ir mažai (nuo 6 iki 11) domėjosi ir nesąmoningai rinkosi profesiją.

22 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal sąmoningumą, renkantis profesiją, rodiklį (proc., N=38)

Bendra vidutinė sąmoningumo renkantis profesiją rodiklio reikšmė yra 15,07, tai rodo bendrą vidutinį domėjimąsi ir vidutinį sąmoningumą renkantis profesiją. 30 proc. dirbančių apklaustųjų stipriai domėjosi būsima profesija. 57 procentai būsima profesija domėjosi vidutiniškai, o 13 procentų apklaustųjų mažai domėjosi būsima profesija ir ją rinkosi nesąmoningai (žr. 22 pav.). Tyrimo rezultatai rodo, kad dirbantieji pagal specialybę, būsimą profesiją rinkosi sąmoningiau.

Įsidarbinimą lemiantys veiksniai – keturi teiginiai, apie tiriamojo įsidarbinimą lėmusius veiksnius, vertinami keturių rangų skalėmis pagal tiriamojo sutikimo su pateiktais teiginiais laipsnį nuo „visiškai sutinku“ iki „visiškai nesutinku“. Įvardinti šie įsidarbinimą lemiantys veiksniai: baigta profesinė ar aukštoji mokykla, asmeninės pažintys, ankstesnė darbo patirtis, užsienio kalbos žinios. Pateikiamas gautų atsakymų variantų procentinis pasiskirstymas.

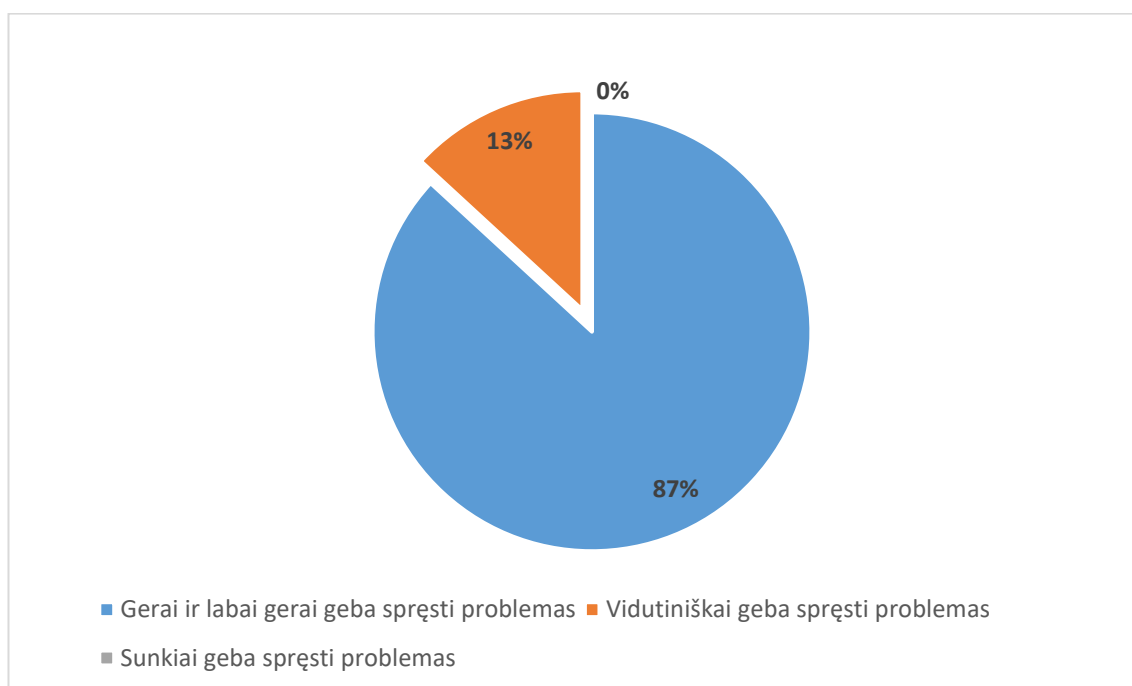

23 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal įsidarbinimą lėmusius veiksnius (proc., N=35)

Daugiau kaip pusės dirbančių apklaustųjų (63 procentų) nuomone, didžiausią įtaką įsidarbinimui turėjo aukštojoje/ profesinėje mokykloje įgytas išsilavinimas, o 62 proc. svarbiausiu veiksniu nurodė įgytą darbo patirtį. 51 procentas respondentų manė, kad įsidarbinant itin svarbus buvo užsienio kalbos mokėjimas. 32 procentai respondentų nurodė, kad įsidarbinimui daugiausiai įtakos turėjo asmeninės pažintys (žr. 23 pav.). Tyrimo rezultatai rodo, kad respondentų įsidarbinimui daugiausia įtakos turėjo įgytas išsilavinimas bei darbo patirtis. Tuo tarpu mažiausiai įtakos turėjo asmeninės pažintys.

Įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 8 indikatoriais, apie pasitenkinimą darbo vietoje, gebėjimą kontroliuoti įvykius ir įveikti kylančius sunkumus, kurie rodo, kad tiriamasis įveikia jam kylančius iššūkius. Rodiklio reikšmės kinta nuo 8 iki 24: 24 reiškia žemą, o 8 – stipriai išreikštą gebėjimą kontroliuoti įvykius ir spręsti problemas darbe. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: gerai ir labai gerai geba spręsti problemas (nuo 8 iki 13), vidutiniškai (nuo 14 iki 19) ir sunkiai (nuo 20 iki 24) įveikia sunkumus ir sprendžia problemas darbe.

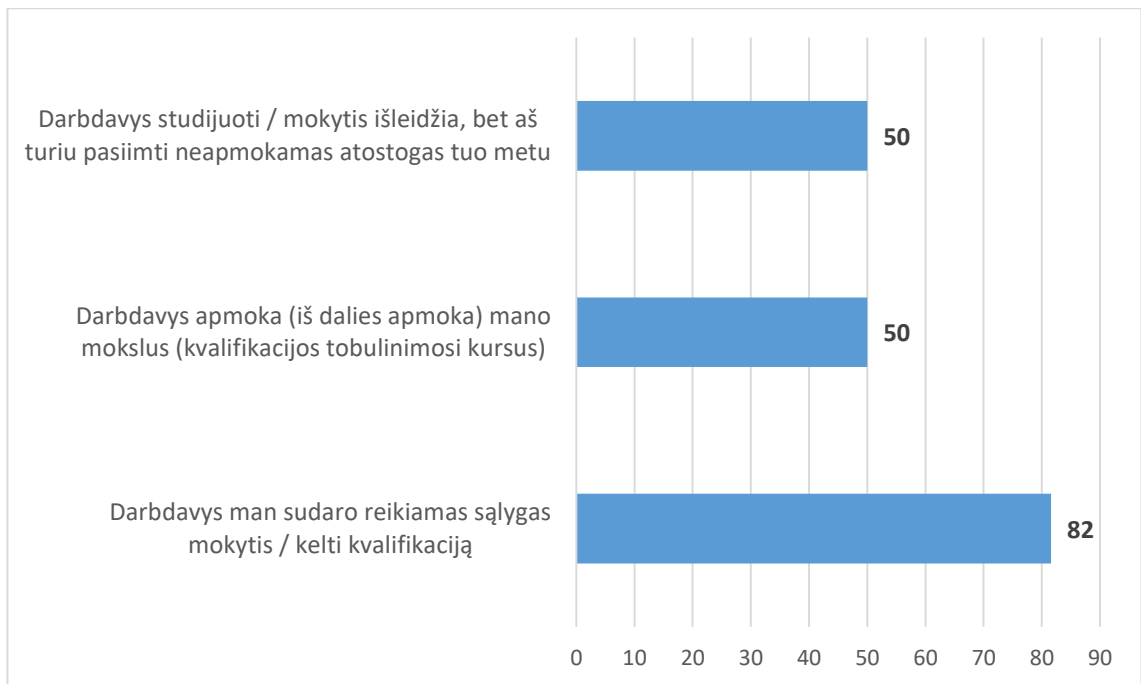

24 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklį (proc., N=38)

Bendra vidutinė įvykių kontrolės ir gebėjimo įveikti problemas rodiklio reikšmė yra 10,66 ir rodo aukštą gebėjimą valdyti kylančius sunkumus ir spręsti problemas.

87 procentai respondentų geba gerai ir labai gerai įveikti kylančius sunkumus, 13 procentų pasižymi vidutiniu gebėjimu spręsti problemas. Nei vienas respondentas nenurodė jog būdingas mažai išreikštas gebėjimas kontroliuoti įvykius ir spręsti problemas darbe (žr. 24 pav.). Pažymėtina, kad sunkiau problemas darbe spręsti geba vyresnės jaunimo amžiaus grupės (25-29 m.) respondentai.

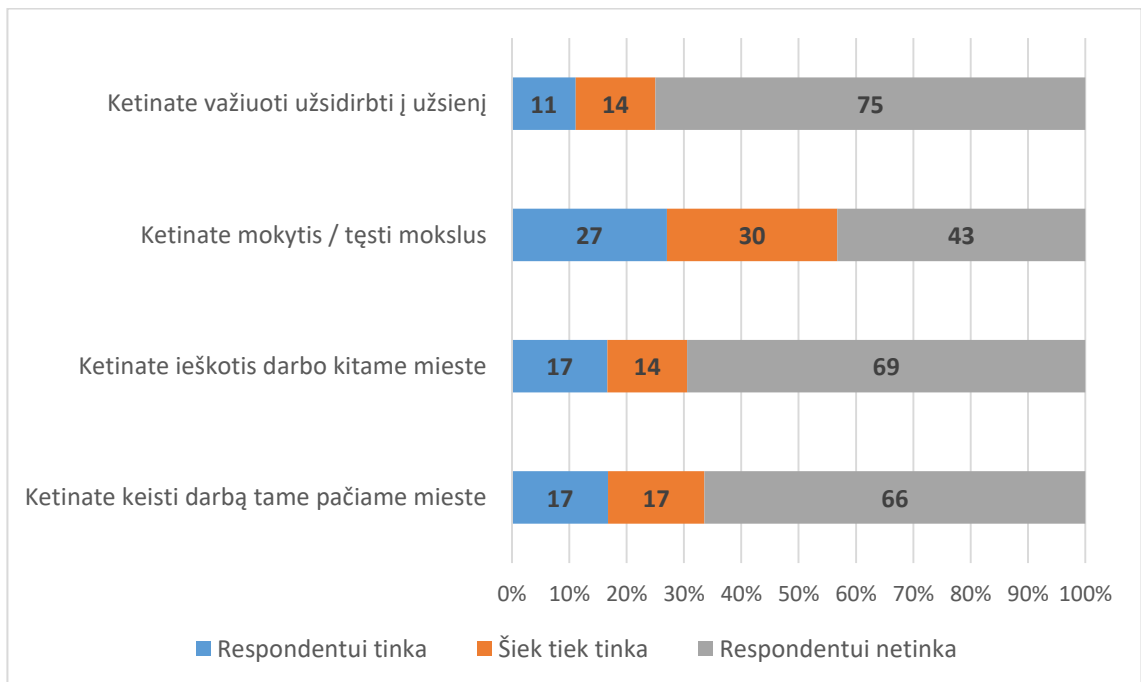
Darbdavio sudaromos sąlygos mokytis / kelti kvalifikaciją – trys teiginiai apie darbdavių sudaromas sąlygas. Matuojama dichotomine skale. Pateikiamas procentinis pritariančiųjų kiekvienam teiginiui pasiskirstymas dirbančiųjų grupėje.

25 pav. Darbdavio sudaromos sąlygos kelti kvalifikaciją (proc., N=38)

82 procentai tyrime dalyvavusių dirbančių jaunuolių nurodė, kad darbdavys sudaro palankias sąlygas mokytis ir (ar) kelti kvalifikaciją. 50 procentų teigė, kad darbdavys apmoka ar iš dalies apmoka mokslus ar kvalifikacijos tobulinimo kursus. 50 procentų respondentų, tam, kad galėtų studijuoti ar mokyti, tenka pasiimti neapmokamas atostogas (žr. 25 pav.).

Ketinimai keisti darbą ir mokyti – keturi teiginiai apie ketinimus keisti darbą, migruoti į kitą miestą arba šalį, dirbti arba mokyti, kiekvienas vertinamas trijų rangų skale pagal teiginio tinkamumą tiriamajam. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas dirbančiųjų grupėje.

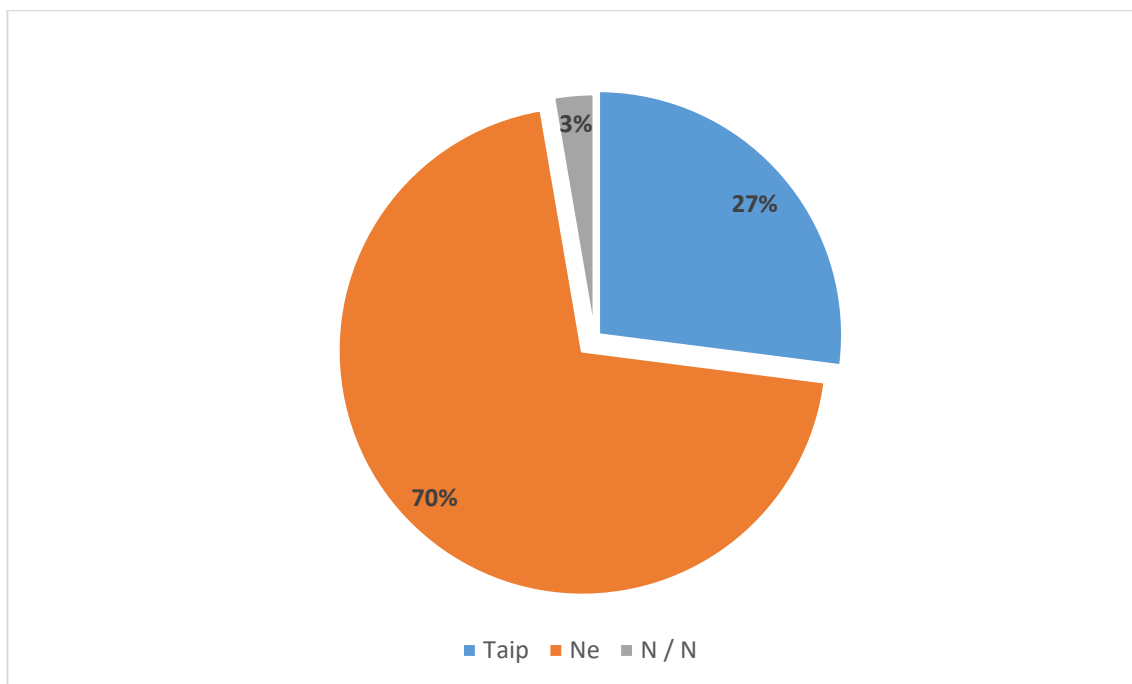

26 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal ketinimus keisti darbą ir mokyti (proc., N=37)

57 procentai respondentų nurodė, kad ketina mokyti / tęsti mokslus. Apie 34 procentus jaunuolių ketina keisti darbą tame pačiame mieste, 31 proc. ketina ieškoti darbo kitame mieste, 25 procentai apklaustųjų svarsto važiuoti dirbti į užsienį (žr. 26 pav.). Pastebėtina, jog ieškoti darbo kitame mieste ar

užsienyje, taip pat ir mokytis ar tęsti mokslus labiau linkę jaunuoliai priklausantys amžiaus grupei 18-24, tuo tarpu vyresni dažniau ketina keisti darbą tame pačiame mieste ar darbo keisti neketina.

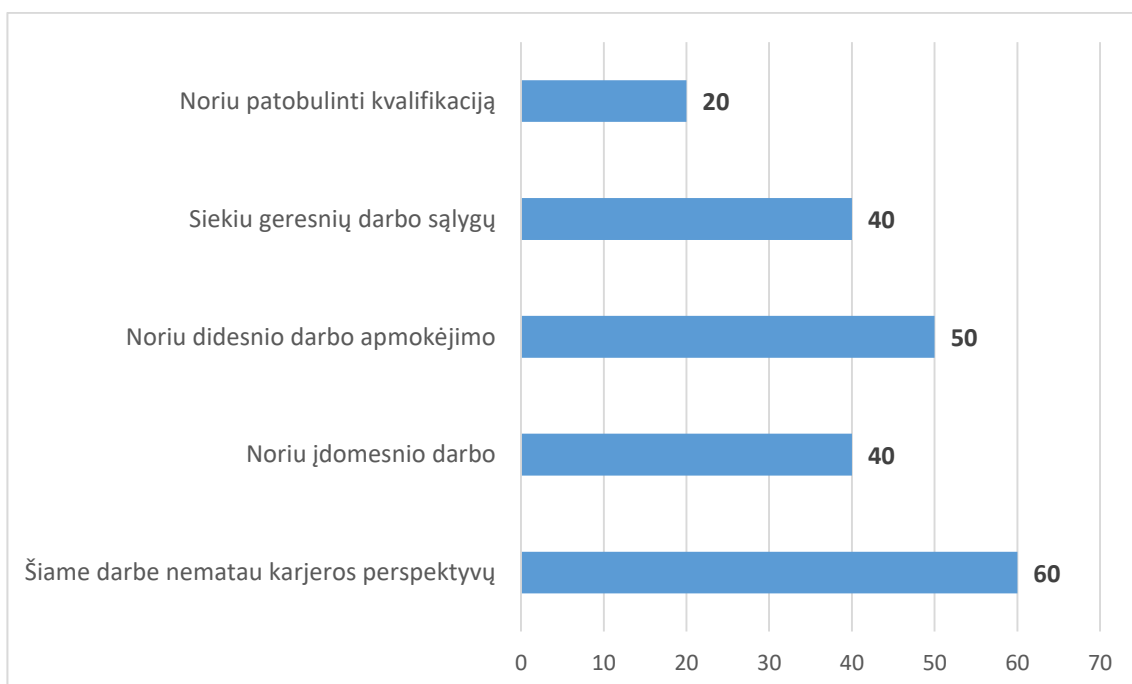
Ketinimo keisti darbo vietą rodiklis – matuojamas dichotominiu klausimu – planuoja ar neplanuoja keisti darbą. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas dirbančiųjų grupėje.

27 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal ketinimus keisti darbo vietą (proc., N=37)

Darbo vietą ketina keisti 27 procentai respondentų, tuo tarpu 70 procentų dirbančiųjų darbo vietas keisti neketina. 3 proc. apklaustųjų nepateikė atsakymo į klausimą. Tyrimo rezultatai rodo, kad darbą keisti mažiau linkę tie respondentai, kurie dirba pagal specialybę (žr. 27 pav.).

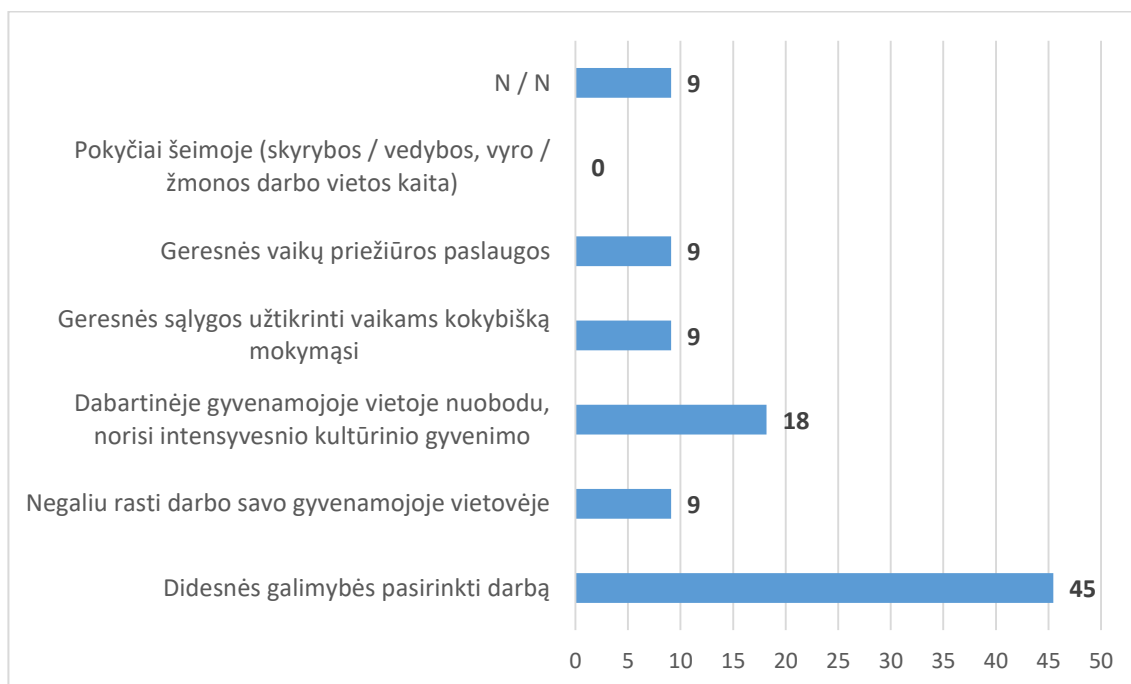
Ketinimo keisti darbo vietą priežastys – pateiktos penkios priežastys, leidžiama pasirinkti ne daugiau kaip tris svarbiausias. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas dirbančiųjų grupėje.

28 pav. Ketinimo keisti darbo vietą priežastys (proc., N=10)

Pagrindine priežastimi keisti darbą daugiausiai respondentų (60 procentų) įvardijo karjeros perspektyvų trūkumą esamame darbe. 50 procentų nurodė didesnio darbo apmokėjimo poreikį. Po 40 procentų respondentų norėtų įdomesnio darbo ar siekia geresnių darbo sąlygų. Dar 20 procentų norėtų patobulinti kvalifikaciją (žr. 28 pav.).

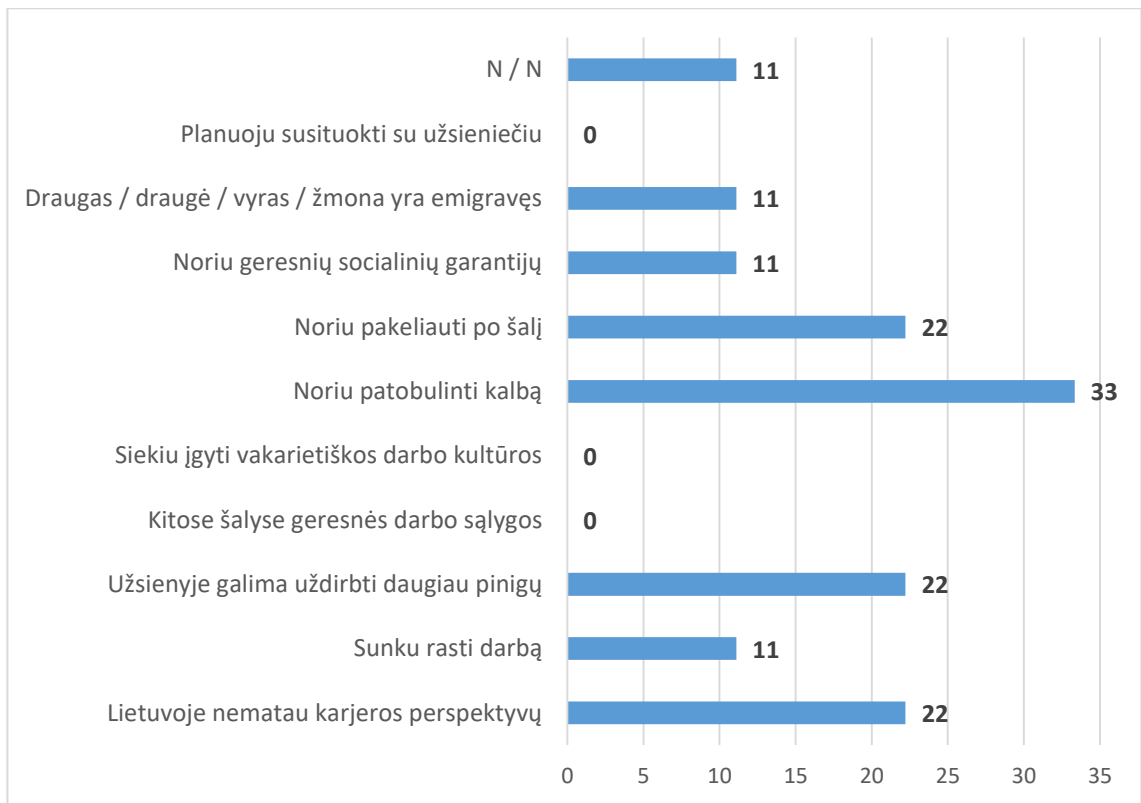
Darbo paieškos kitame mieste (migracijos į kitą miestą) priežastys – pateiktos šešios priežastys. Galima pasirinkti ne daugiau kaip tris svarbiausias. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas dirbančiųjų grupėje.

29 pav. Darbo paieškų kitame mieste (migracijos į kitą miestą) priežastys (proc., N=11)

Dauguma (45 procentai) respondentų, norinčių darbo ieškoti kitame mieste, pagrindine to priežastimi nurodo didesnes galimybes įsidarbinti. 18 procentų kitą miestą rinkęsi dėl to, kad dabartinėje gyvenamojoje vietoje nuobodu, norisi intensyvesnio kultūrinio gyvenimo. Po 9 procentus apklaustųjų teigia negalintys rasti darbo savo mieste, rinkęsi darbą kitur siekdami užtikrinti geresnes sąlygas vaikams gauti kokybišką mokymąsi, norėdami gauti geresnes vaikų priežiūros paslaugas ar dėl pokyčių šeimoje (žr. 29 pav.). 9 proc. apklaustųjų į klausimą neatsakė.

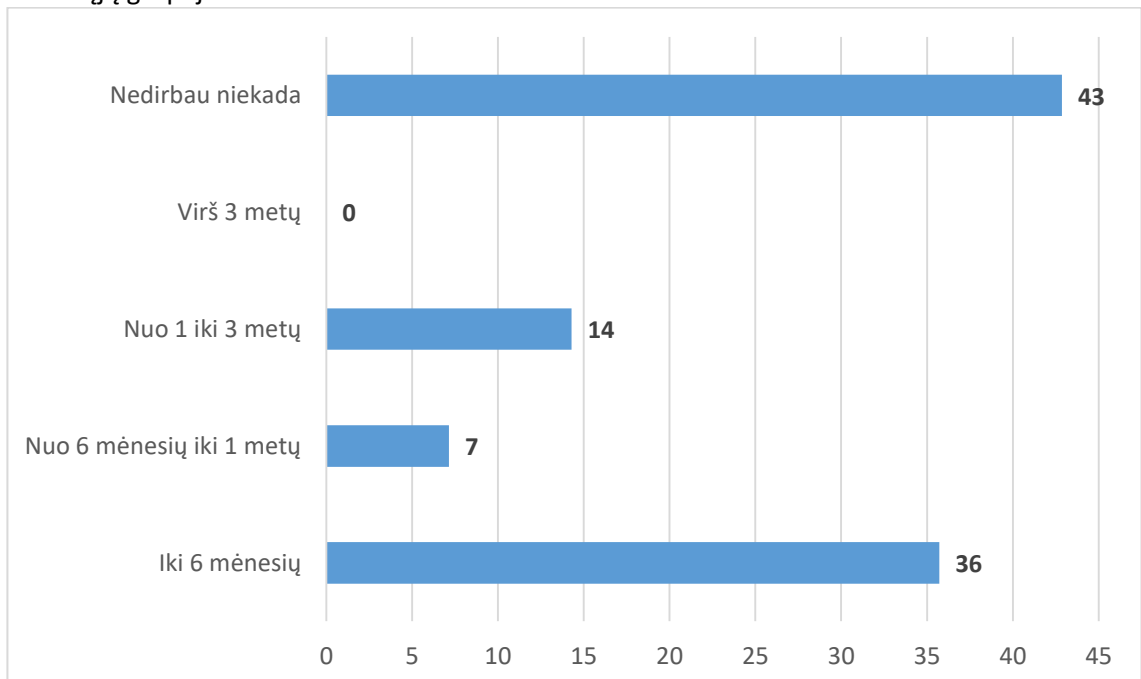
Darbo paieškos užsienyje (migracijos į užsienį) priežastys – pateikta dešimt priežasčių. Prašoma pasirinkti ne daugiau kaip tris svarbiausias. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas dirbančiųjų grupėje.

30 pav. Darbo paieškos užsienyje (migracijos į užsienį) priežastys (proc., N=14)

33 procentai apklaustųjų pagrindine priežastimi, dėl kurios darbo ieškotų užsienyje, nurodė norą patobulinti kalbą. Po 22 procentus nurodo didesnio darbo apmokėjimo lūkestį, norą pakeliauti po šalį, nemato karjeros perspektyvų Lietuvoje arba tikisi užsienyje daugiau uždirbti. Po 11 procentų apklaustųjų pasirinktą emigraciją dėl emigravusio artimojo, geresnių socialinių garantijų, ar dėl to, kad Lietuvoje sunku rasti darbą. 11 procentų respondentų į klausimą neatsakė (žr. 30 pav.).

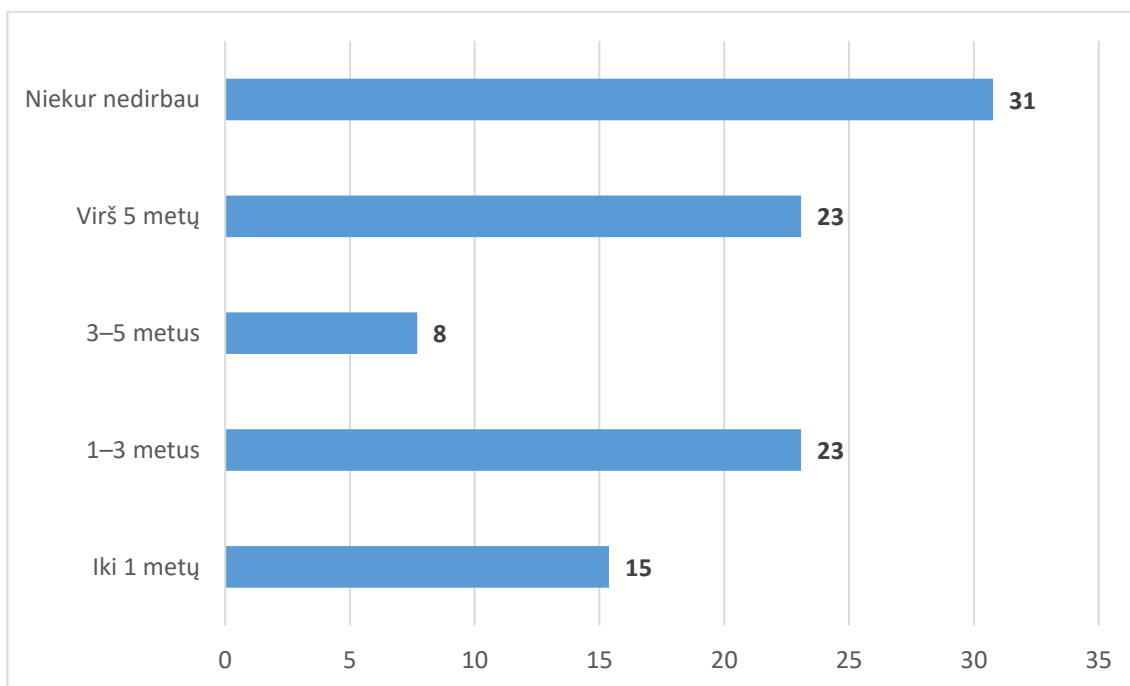
Paskutinio nedarbo trukmės rodiklis – matuojamas 5 rangų nedarbo trukmės skale, nuo „niekada nedirbau“ iki „virš 3 metų“. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas nedirbančiųjų ir nesimokančiųjų grupėje.

31 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal paskutinio nedarbo trukmės rodiklį (proc., N=14)

36 procentai respondentų atsakė, kad yra trumpalaikiai bedarbiai – apklaustųjų nedarbo trukmė yra iki 6 mėnesių, 7 procentai nedirba nuo 6 mėnesių iki 1 metų. Ilgiau kaip metus nedirbantys nurodė 14 procentų apklausos dalyvių. 43 procentai apklausos dalyvių teigė niekada nedirbę (žr. 31 pav.).

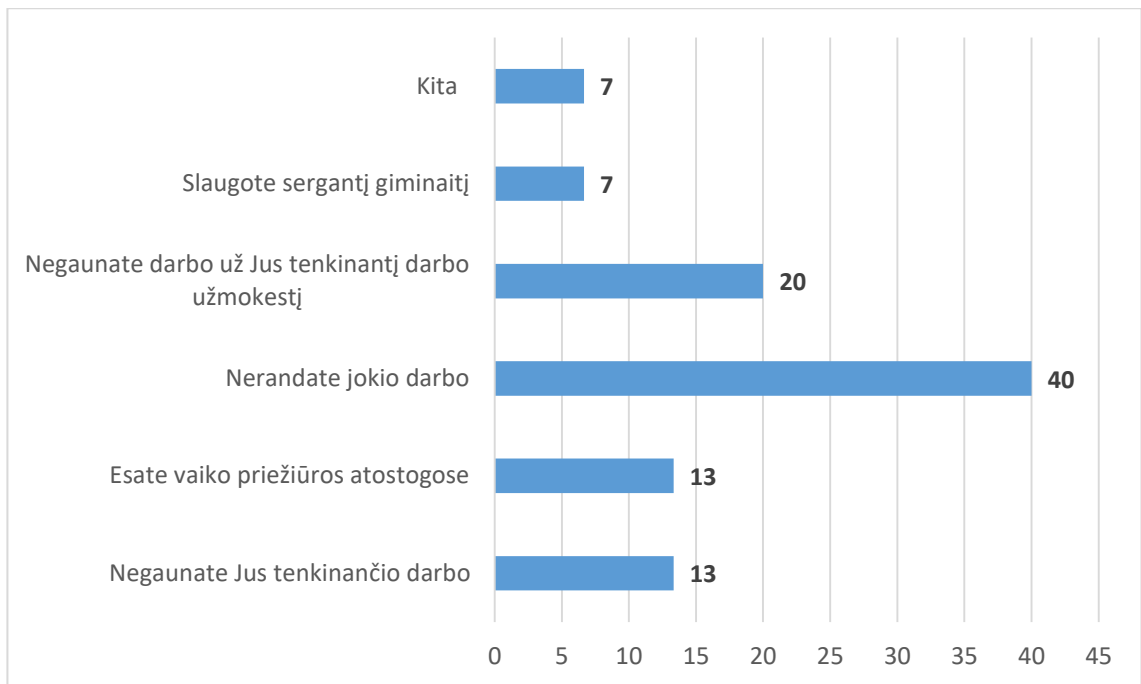
Darbo paskutinėje darbovietėje trukmės rodiklis – matuojamas 5 rangų darbo trukmės skale nuo „niekada nedirbau“ iki „virš 5 metų“. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas nedirbančiųjų ir nesimokančiųjų grupėje.

32 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal darbo paskutinėje darbovietėje trukmės rodiklį (proc., N=13)

15 procentų apklaustųjų darbo trukmė ankstesnėje darbovietėje yra iki 1 metų. 23 procentų tiriamųjų nurodė ankstesnėje darbovietėje išdirbę 1-3 metus. 8 procentai apklaustųjų nurodo išdirbę 3-5 metus. 23 procentai apklaustųjų nurodė dirbę virš 5 metų ankstesnėje darbovietėje. 31 procentas respondentų nurodė niekur nedirbę (žr. 32 pav.).

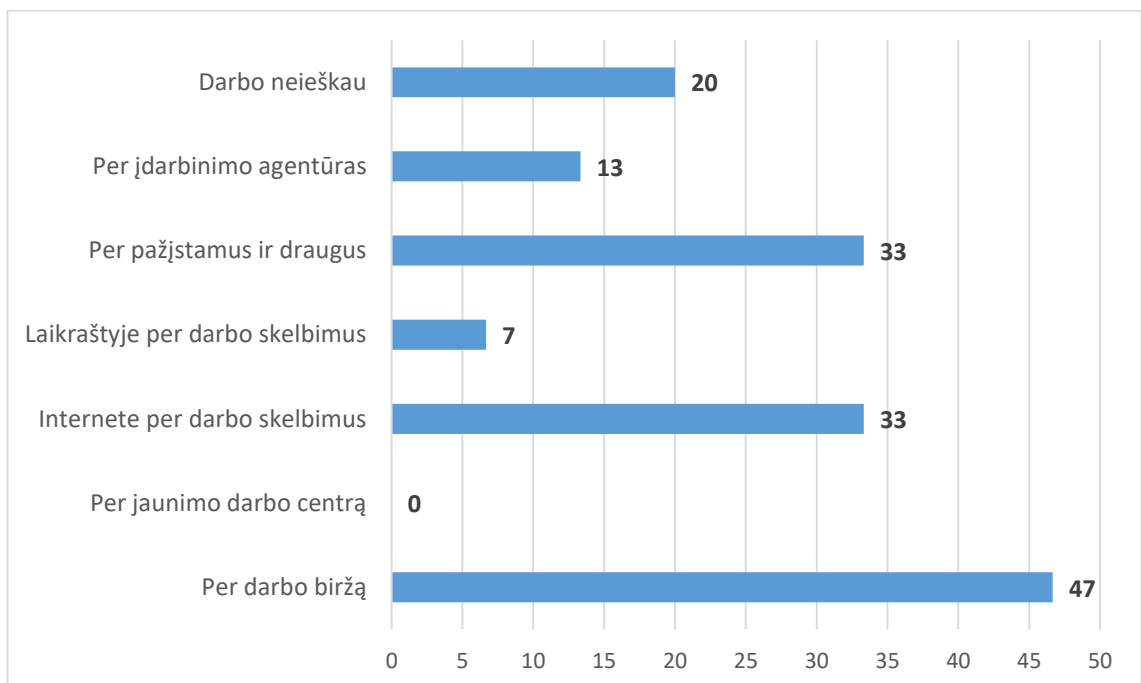
Nedarbo priežastys – pateiktos penkios priežastys, leidžiama pasirinkti vieną pagrindinę priežastį. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas nedirbančiųjų ir nesimokančiųjų grupėje.

33 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal nedarbo priežastis (proc., N=15)

40 procentų apklaustųjų teigė, kad nedirba dėl to, kad neranda jokio darbo. 20 procentų nurodė nerandantys darbo už tenkinantį darbo užmokestį. Po 13 proc. apklaustųjų nurodė nerandantys juos tenkinančio darbo, arba esantys vaiko priežiūros atostogose. 7 proc. – slaugo sergantį giminaitį (žr. 33 pav.). Atsakymo variantą „kita“ pasirinkę respondentai (7 procentų) priežasčių nenurodė.

Darbo paieškos būdai – pateikti septyni darbo paieškos būdai, leidžiama pasirinkti visus tinkančius atsakymus. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas nedirbančiųjų ir nesimokančiųjų grupėje.

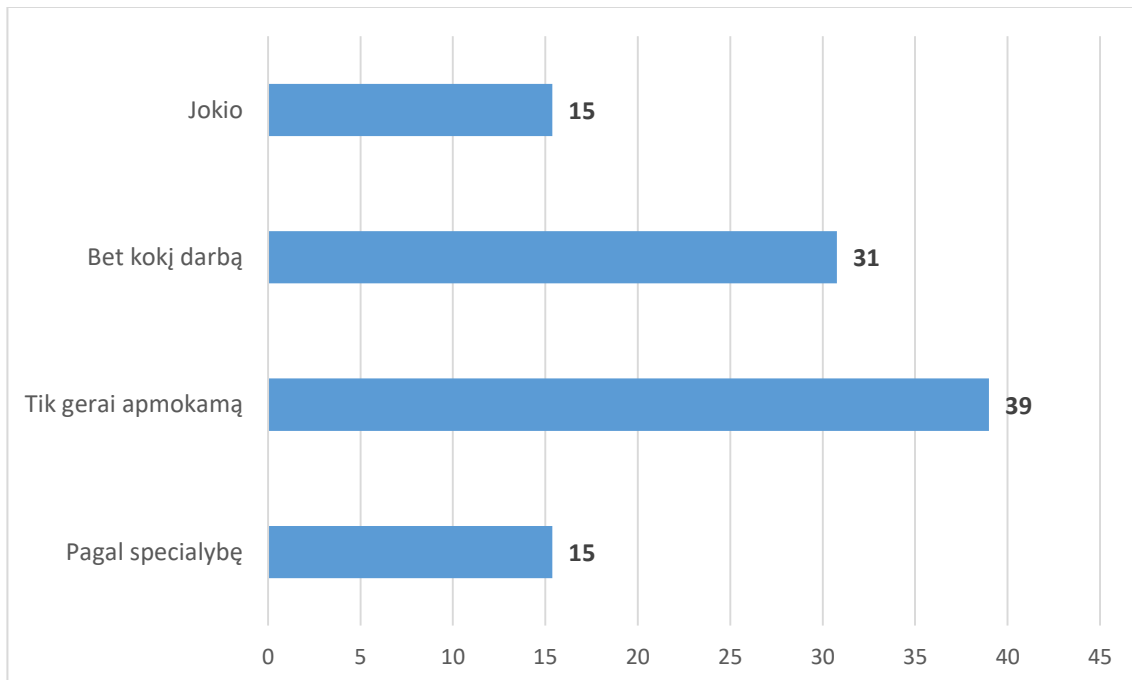

34 pav. Darbo paieškos būdai (proc., N=15)

47 procentai apklaustųjų darbo ieško per darbo biržą. Po 33 procentus apklaustųjų darbo ieško per draugų ir pažįstamų ratą, bei per skelbimus internete. Mažiau populiarūs būdai ieškoti darbo yra įdarbinimo agentūros bei skelbimai laikraščiuose– šiuos variantus pasirenko atitinkamai 13 ir 7 procentai apklaustųjų. Į

jaunimo darbo centrą nesikreipia nei vienas iš darbo ieškančių apklaustųjų. 20 procentų apklaustųjų nurodė jog šiuo metu darbo neieško. (žr. 34 pav.).

Darbo Lietuvoje, kurį sutiktų dirbti nedirbantys ir nesimokantys, požymiai – pateikti keturi galimi pageidaujamo darbo požymiai, leidžiama pasirinkti vieną. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas nedirbančiųjų ir nesimokančiųjų grupėje.

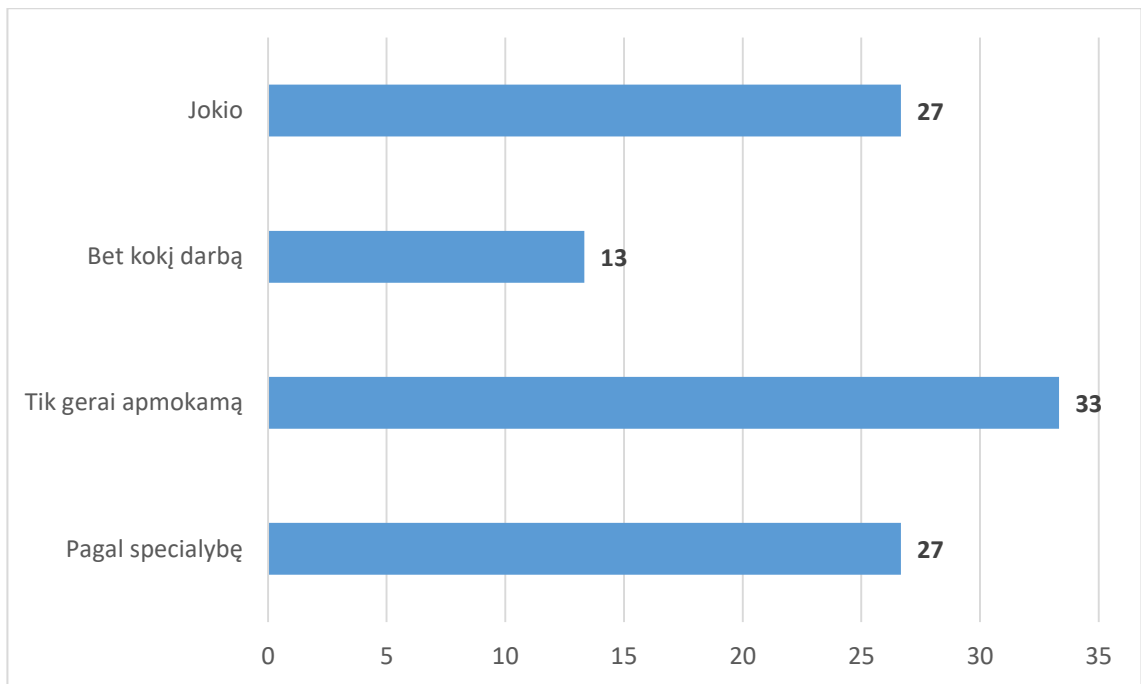

35 pav. Darbo Lietuvoje, kurį sutiktų dirbti nedirbantys ir nesimokantys, požymiai (proc., N=13)

Maždaug trečdalis tyrimo dalyvių (39 procentai) sutiktų dirbti tik gerai apmokamą darbą. 31 procentas sutiktų dirbti bet kokį darbą, 15 procentų respondentų rinktųsi darbą pagal specialybę. 15 procentų apklaustųjų nesutiktų dirbti Lietuvoje (žr. 35 pav.).

Darbo užsienyje, kurį sutiktų dirbti šiuo metu nedirbantys ir nesimokantys, požymiai – pateikti keturi galimi pageidaujamo darbo požymiai, leidžiama pasirinkti vieną. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas nedirbančiųjų ir nesimokančiųjų grupėje.

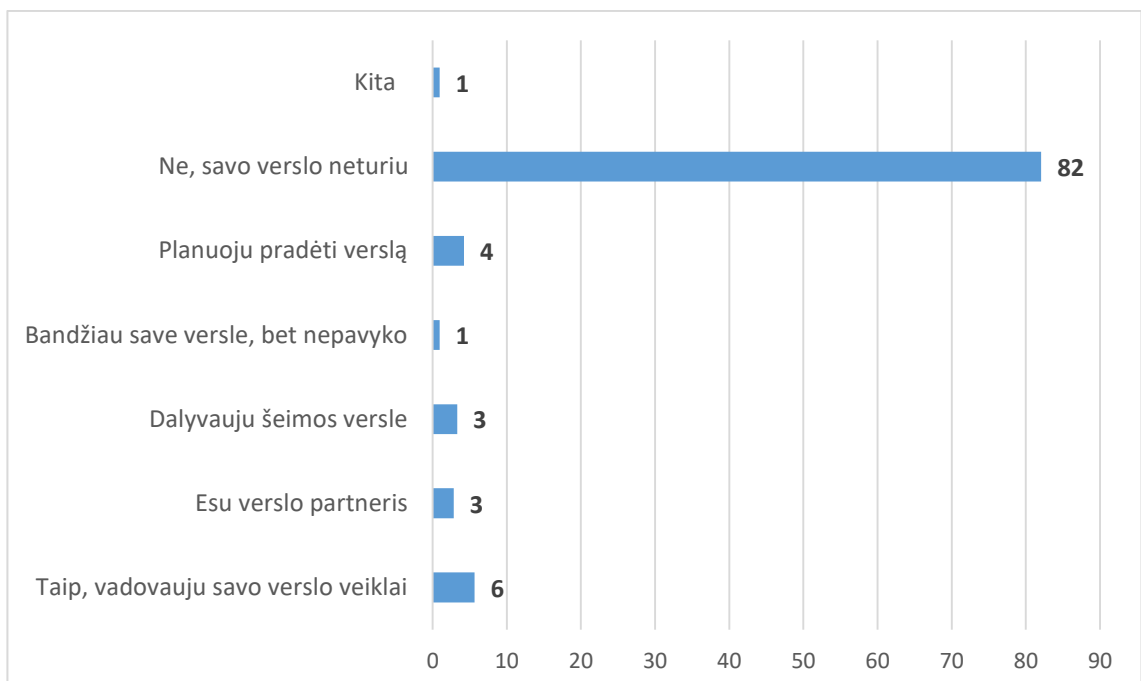

36 pav. Darbo užsienyje, kurį sutiktų dirbti šiuo metu nedirbantys ir nesimokantys, požymiai (proc., N=15)

Užsienyje trečdalis respondentų (33 procentai) taip pat sutiktų dirbti tik gerai apmokamą darbą, tuo tarpu bet kokį darbą dirbtų 13 procentų. Po 27 procentus respondentų emigruotų dėl darbo pagal specialybę arba nesirinktų jokio darbo užsienyje. (žr. 36 pav.).

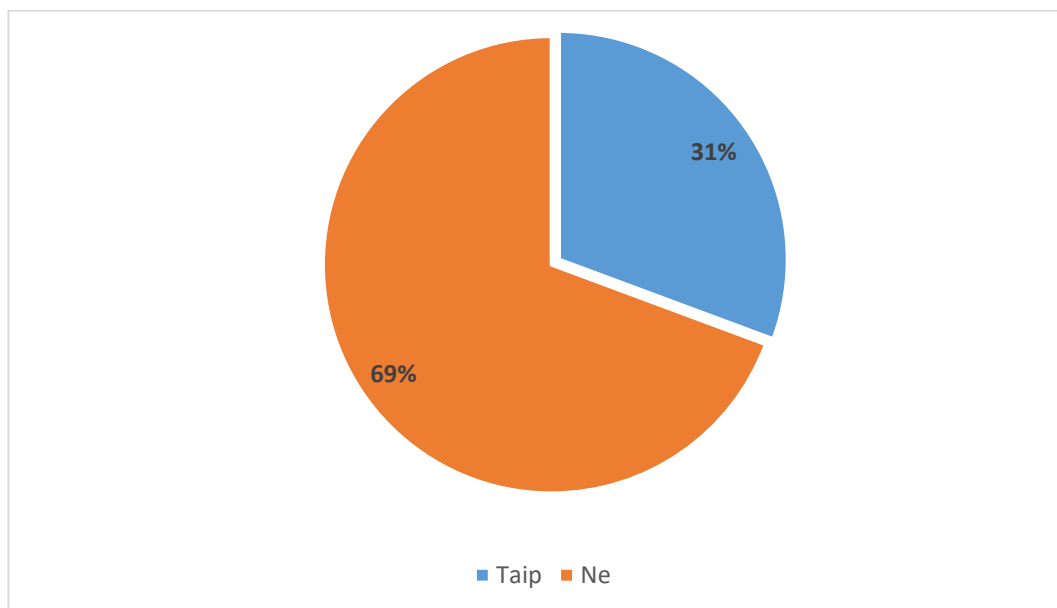
Verslumo rodiklis – matuojamas klausimu apie nuosavo verslo turėjimą, dalyvavimą šeimos versle ir pan. Pateikiami procentiniai atsakymų variantų pasiskirstymai.

37 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal verslumo rodiklį (proc., N=212)

Dauguma apklaustųjų (82 procentai) nurodė savo verslo neturintys. Savo verslui vadovauja tik 6 procentai respondentų, 4 procentai planuoja pradėti verslą. Dar po 3 procentus tyrimo dalyvių dalyvauja šeimos versle, arba yra verslo partneriais. 1 procentas apklaustųjų nurodė jog bandė save versle, tačiau nepavyko (žr. 37 pav.). Tyrimo rezultatai rodo, kad dažniau savo verslą pradėti planuoja vidurinėsios amžiaus grupės (19-24 m.) jaunimas.

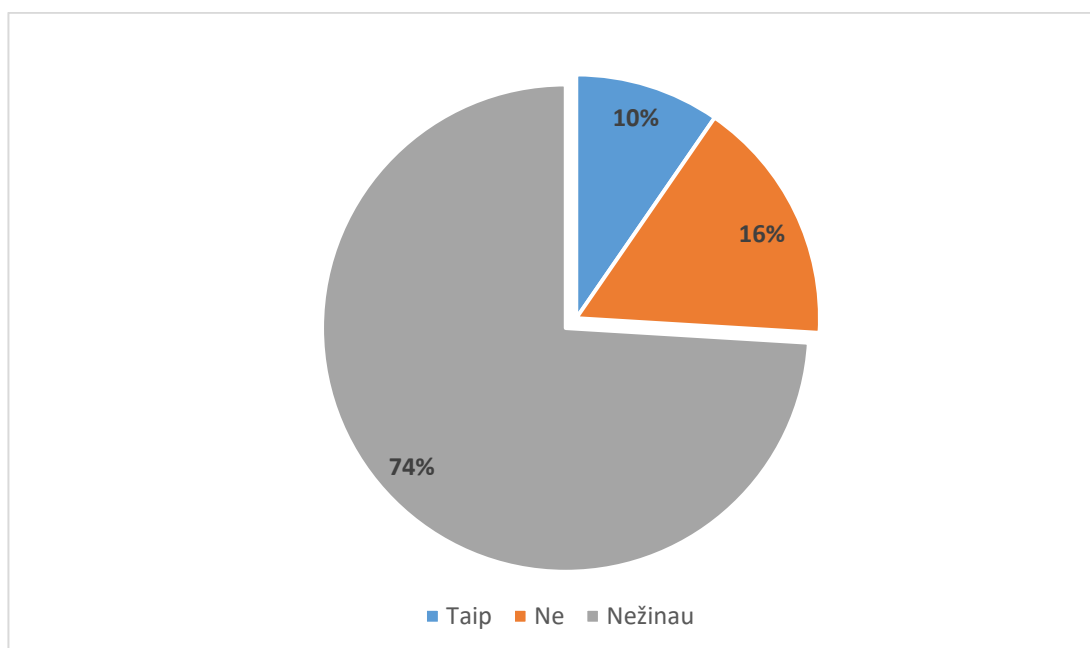
Susipažinimo su jaunimo verslumo skatinimo politika Lietuvoje rodiklis – matuojamas dichotominiu klausimu – susipažinęs arba nesusipažinęs. Pateikiami procentiniai atsakymų variantų pasiskirstymai.

38 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal susipažinimo su jaunimo verslumo skatinimo politika Lietuvoje rodiklį (proc., N=212)

Daugiau kaip pusė (69 procentai) tyrimo dalyvių nurodė, kad nėra susipažinę su verslumo skatinimo politika Lietuvoje, tuo tarpu apie ją žinantys teigė beveik trečdalis (31 procentas) respondentų (žr. 38 pav.). Tyrimo rezultatai rodo, kad žinių apie jaunimo verslumo skatinimą daugiau turi jaunesnės jaunimo amžiaus grupės (14-18 m.) atstovai ir savo verslą planuojantys pradėti jaunuoliai.

Nuomonės apie tai, ar Lietuvoje sudarytos sąlygos jauniems žmonėms plėtoti verslą, rodiklis – matuojamas dichotominiu klausimu. Pateikiami procentiniai atsakymų variantų pasiskirstymai.

39 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal nuomonės apie tai, ar Lietuvoje sudarytos sąlygos jauniems žmonėms plėtoti verslą, rodiklį (proc., N=208)

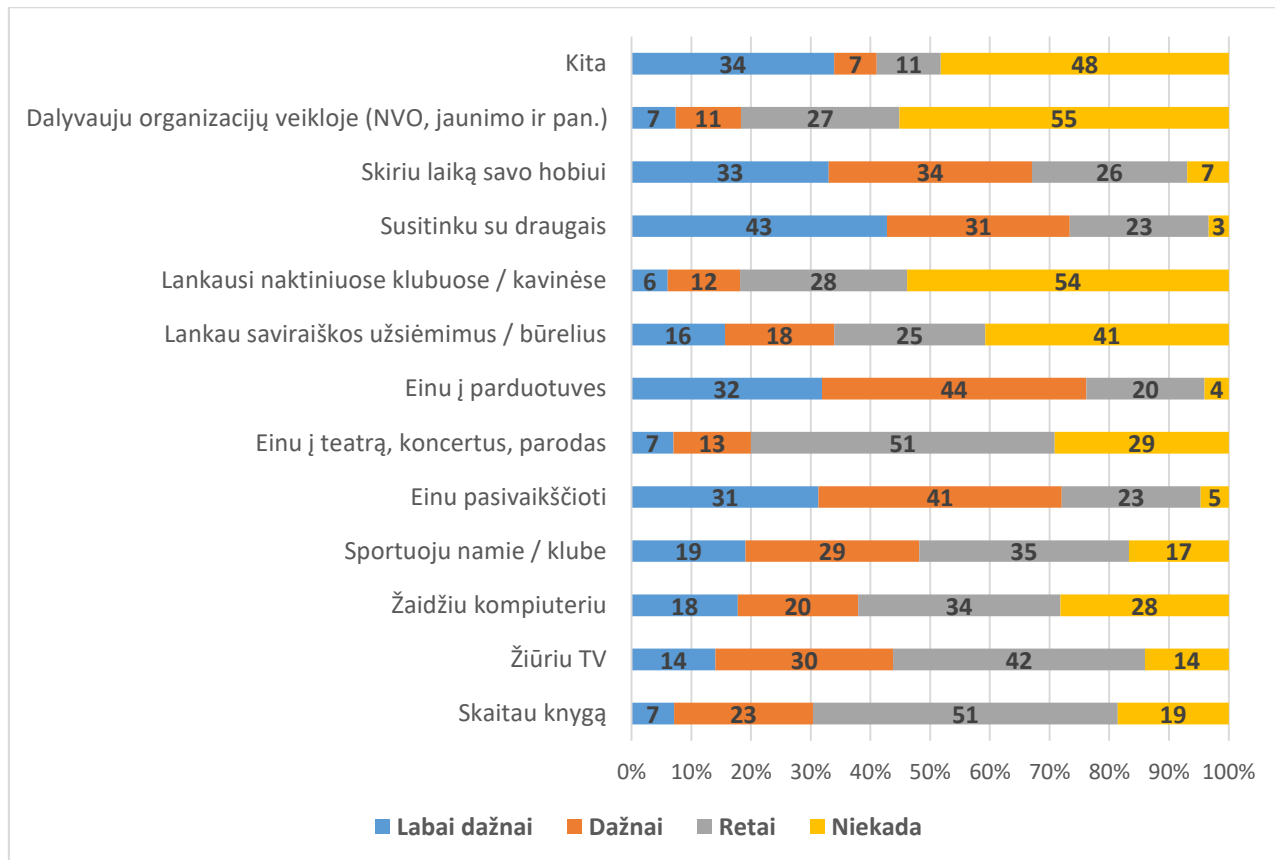
Daugiau nei du trečdaliai (74 procentai) tyrimo dalyvių teigė nežinantis apie sąlygas jauniems žmonėms plėtoti verslą Lietuvoje. 16 procentų respondentų nuomone, tokios sąlygos jaunimui nėra sudarytos. 10 procentų apklaustųjų apie galimybes jauniems asmenims vystyti verslą atsiliepė teigiamai (žr. 39 pav.). Pažymėtina, kad palankiau apie jaunimui sudaromas sąlygas plėtoti verslą atsiliepija jaunesnės jaunimo amžiaus grupės (14-18 m. atstovai) ir susipažinę su jaunimo skatinimo politika Lietuvoje jaunuoliai.

3.5. Laisvalaikis

Laisvalaikis – tai laisvas laikas, liekantis nuo darbo, mokslo (mokymosi mokykloje) ir studijų. Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kiek laiko Švenčionių rajono savivaldybėje gyvenantys ir besimokantys jauni žmonės skiria laisvalaikiui, kaip jį leidžia ir nustatyti jaunuolių pasitenkinimą laisvalaikio praleidimo būdų ir formų pasirinkimo galimybėmis.

Laisvalaikio leidimo būdai – pateikiama 12 laisvalaikio leidimo būdų, vertinamų 4 rangų skalėje nuo „labai dažnai“ iki „niekada“. Pateikiamas procentinis atsakymų variantų pasiskirstymas.

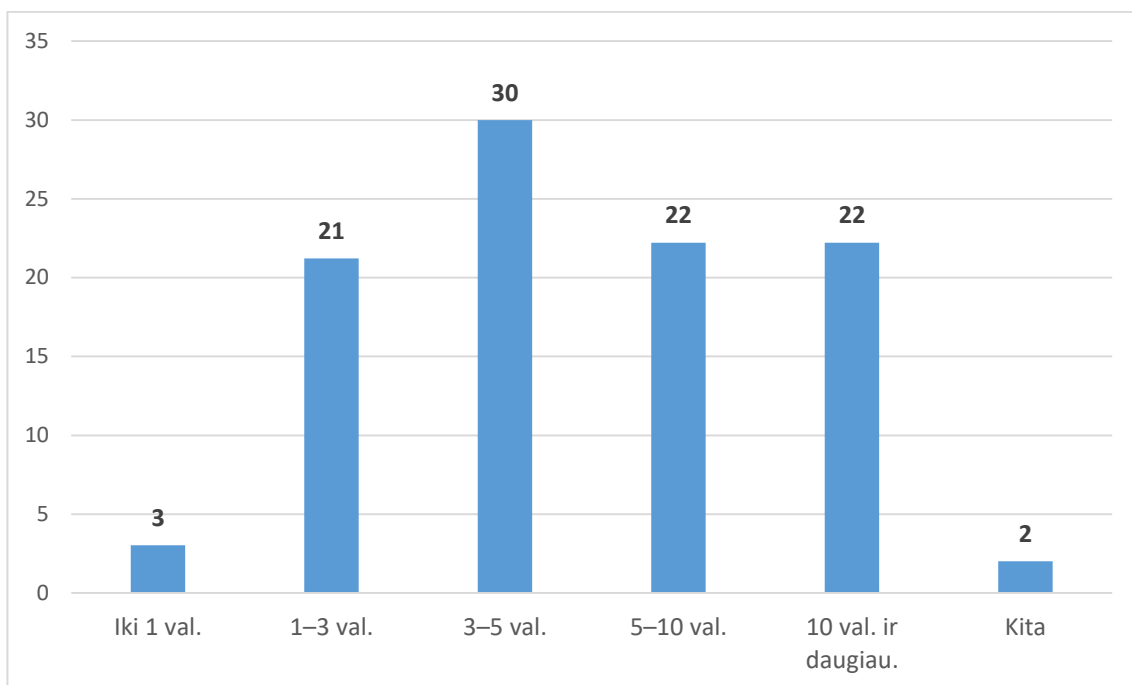
Laisvalaikiu tyrime dalyvavę jauni žmonės dažniausiai eina į parduotuves (76 procentai), susitinka su draugais (74 procentai), eina pasivaikščioti (72 procentai), skiria laiką savo hobiui (67 procentai). 48 procentai apklaustųjų laisvalaikiu sportuoja, 44 procentai - žiūri televizorių. Mažiausiai populiarūs laisvalaikio praleidimo forma jaunuolių tarpe yra dalyvavimas organizacijų veikloje (18 procentų), 18 procentų respondentų nurodė einantys į naktinius klubus bei kavines. 20 procentų laisvu metu renkasi – eiti į teatrą, koncertus, parodas, 30 procentų skaito knygas, 34 procentai laisvalaikiu mėgsta lankyti įvairius užsiėmimus, būrelius. Dar 38 procentai respondentų laisvalaikiu žaidžia kompiuteriu (žr. 40 pav.). Atsakymo variantą „kita“ pasirinkę respondentai pažymėjo, kad laisvalaikiu mėgsta klausytis muzikos, šokti, užsiimti savanoriška veikla, leisti laiką su šeima.

40 pav. Laisvalaikio leidimo būdai (proc., N=299)

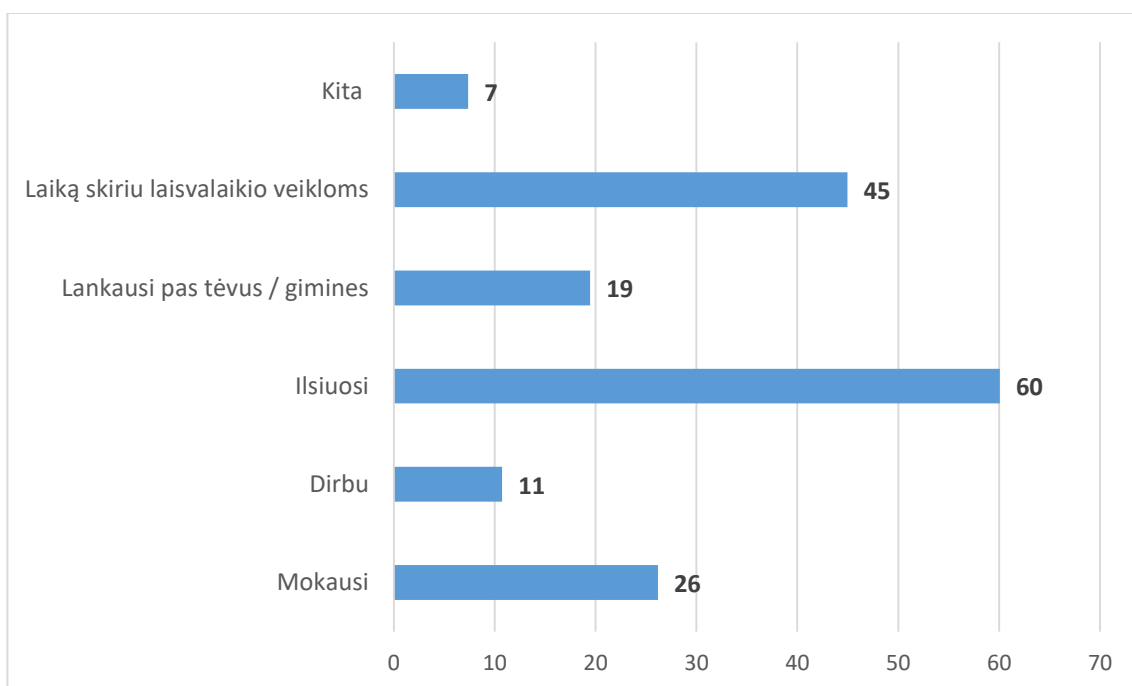
Laisvalaikiui skiriamo laiko rodiklis – matuojamas vidutiniškai per savaitę laisvalaikiui skiriamu laiku 5 rangų skale: iki 1, nuo 1 iki 3, nuo 3 iki 5, nuo 5 iki 10, 10 ir daugiau valandų. Pateikiamas procentinis vidutiniškai per savaitę laisvalaikiui skiriamo laiko pasiskirstymas.

Dažniausia jaunuoliai laisvalaikiui skiria 3 - 5 val. per savaitę (30 procentų). Po 22 procentus respondentų laisvalaikiui skiria nuo 5 iki 10 valandų arba 10 val. ir daugiau. 21 procentas respondentų laisvalaikiui skiria 1-3 val., o dar 3 procentai skiria iki 1 val. per savaitę (žr. 41 pav.).

41 pav. Laikas, skiriamas laisvalaikiui vidutiniškai per savaitę (proc., N=297)

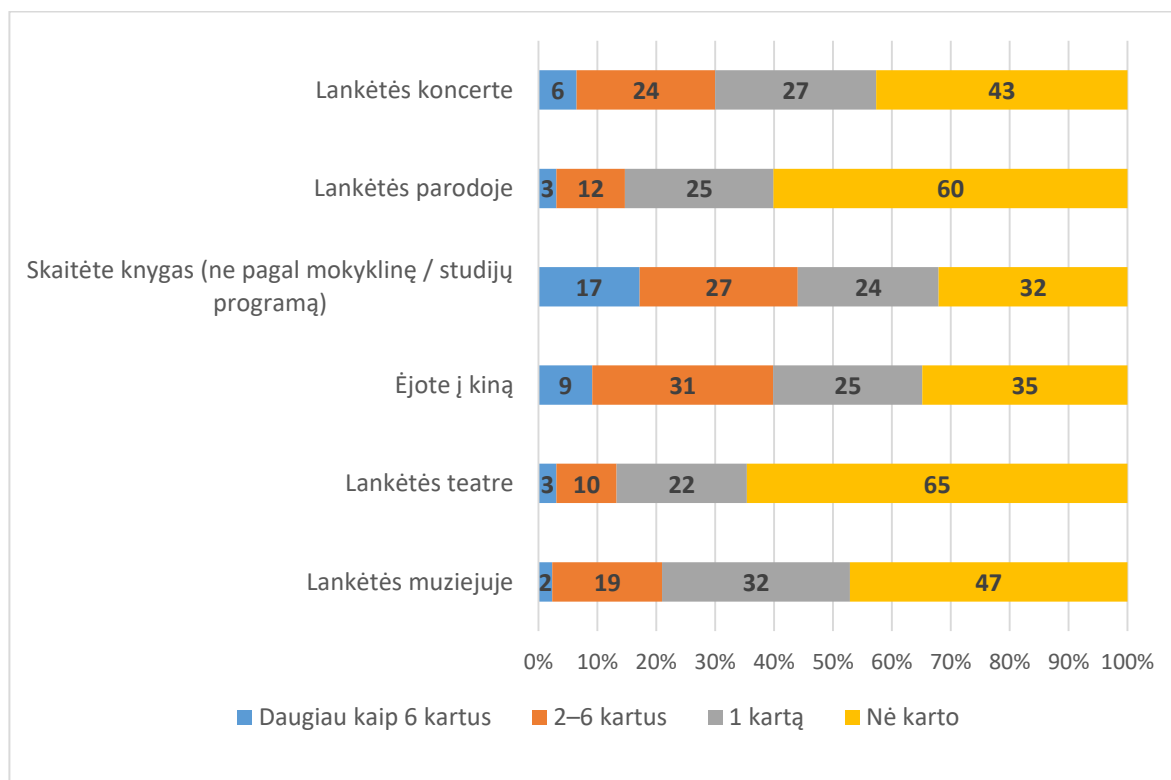
Savaitgalių leidimo būdų rodiklis – prašoma pažymėti, ką dažniausiai tiriamieji veikia savaitgaliais, nurodant du atsakymus iš pateiktų 5, su galimybe nurodyti kitą. Pateikiamas procentinis atsakymo variantų pasiskirstymas.

42 pav. Tiriųjų pasiskirstymas pagal savaitgalių leidimo būdų rodiklį (proc., N=298)

Dažniausi savaitgalių leidimo būdai – poilsis (60 procentų) ir laiko skyrimas laisvalaikio veikloms (45 procentai). 26 procentai respondentų savaitgalius skiria mokslams, 11 procentų dirba. 19 proc. lankosi pas tėvus / gimines (žr. 42 pav.). Atsakymo variantą „kita“ pasirinkę respondentai nurodo, jog dažniausiai savaitgalius leidžia su draugais, pramogauja.

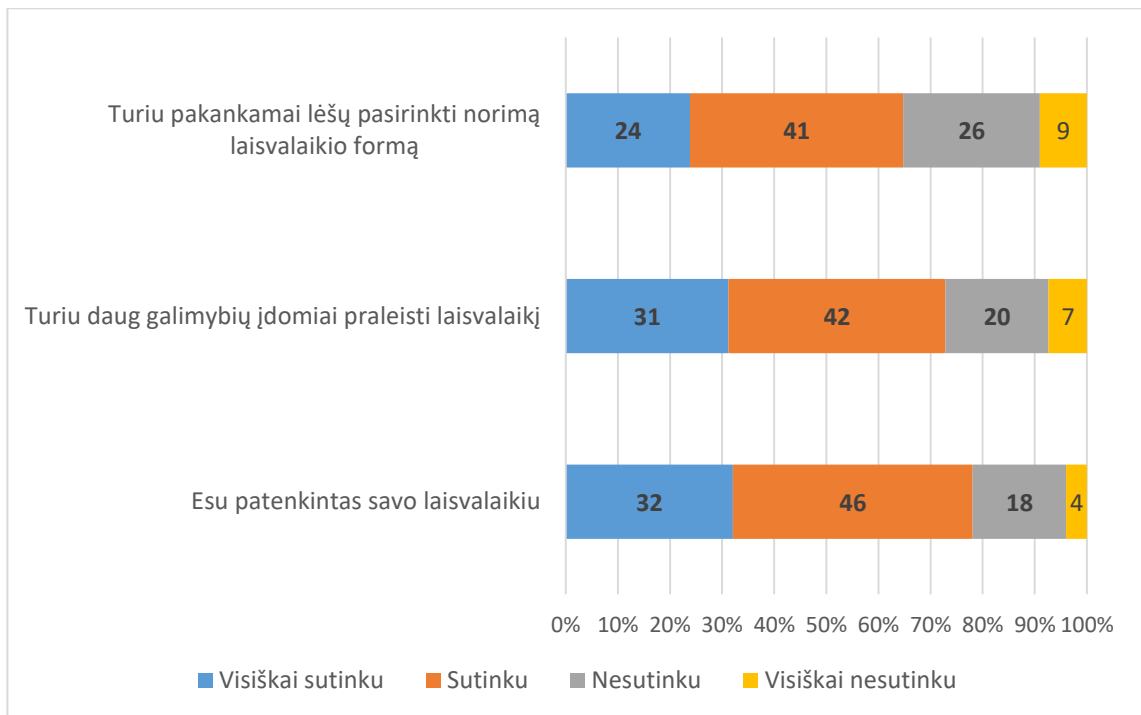
Kultūrinių renginių lankymo rodiklis – lankymosi kultūriniuose renginiuose: muziejuose, teatruose, kino teatruose, parodose, koncertuose ir knygų skaitymo per paskutinius 6 mėnesius dažnumas. Dažnumas matuojamas rangine skale, kurios galimi variantai: „daugiau nei 6 kartus“, „2–6 kartus“, „1 kartą“, „nė karto“. Pateikiamas procentinis pasiskirstymas pagal skirtingų kultūrinių renginių lankymo dažnumą.

43 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal kultūrinių renginių lankymo rodiklį (proc., N=295)

Per paskutinius 6 mėnesius bent kartą į kiną ėjo 65 procentai, į koncertą – 57 procentai, teatre lankėsi – 35 procentai apklaustųjų. Muziejuje lankėsi 53 procentai, parodoje – 40 procentų tiriamųjų. Knygą skaitė 68 procentai apklaustųjų. (žr. 43 pav.). Per paskutinius 6 mėnesius knygas dažniau skaitė moterys, tuo tarpu vyrai dažniau rinkdavosi eiti į kiną ar koncertą.

Pasitenkinimo laisvalaikio, galimybių įdomiai leisti laisvalaikį vertinimo ir turimų lėšų pasirinkti norimą laisvalaikio formą vertinimo rodikliai – tai subjektyvūs rodikliai, matuojami 4 rangų skale nuo „visiškai sutinku“ iki „visiškai nesutinku“. Pateikiami procentiniai atsakymų pasiskirstymai.

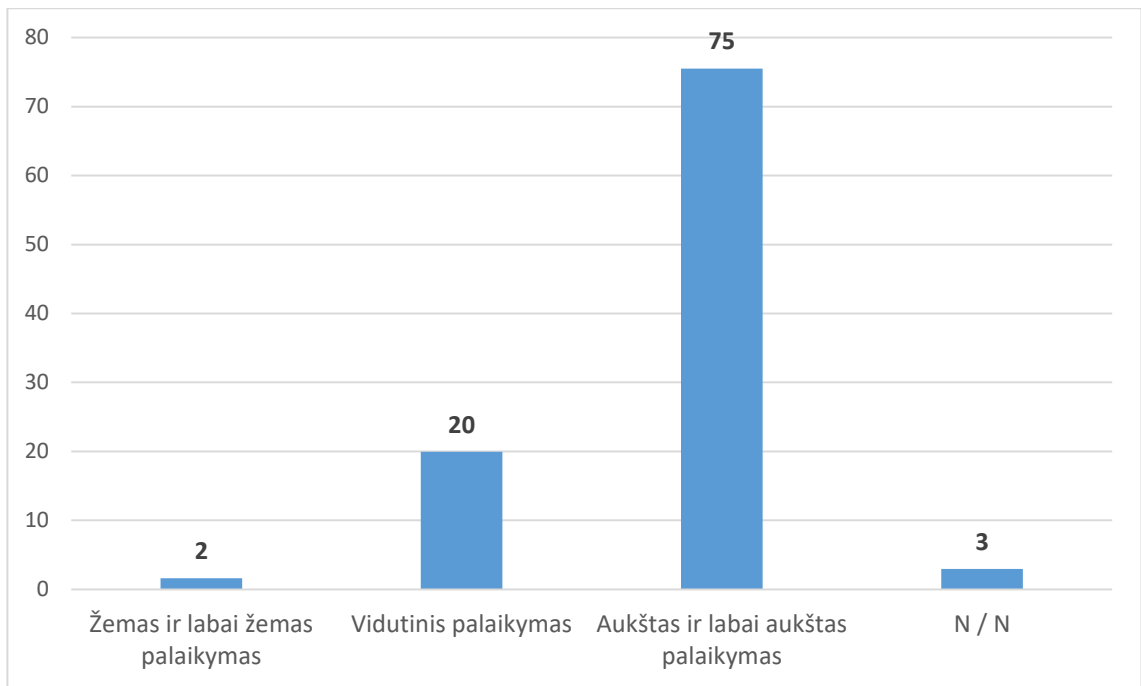
44 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasitenkinimo laisvalaikiu, galimybių įdomiai leisti laisvalaikį vertinimo, turimų lėšų pasirinkti norimą laisvalaikio formą vertinimo rodiklius (proc., N=298)

Savo laisvalaikiu patenkinti 78 procentai apklaustųjų. Daug galimybių įdomiai praleisti laisvalaikį turi 73 procentai respondentų, o pakankamai lėšų pasirinkti norimą laisvalaikio formą – 65 procentai tyrimo dalyvių (žr. 44 pav.). Tyrimo rezultatai rodo, kad savo laisvalaikiu labiau patenkinti yra tie respondentai, kurių manymu jie turi daug galimybių jį praleisti įdomiai bei pakankamai lėšų pasirinkti norimą laisvalaikio leidimo formą. Pozityviausiai savo laisvalaikio praleidimą vertino jauniausios amžiaus grupės (14-18 m.) atstovai.

3.6. Draugai

Šia klausimų grupe siekiama išsiaiškinti, kokia yra jaunimo santykių su draugais kokybė, koks artimų draugų skaičius, ar lengva susirasti naujų draugų ir ar jaučia socialinį palaikymą.

Santykių su draugais kokybės rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 5 indikatoriais, apie santykių su draugais patirtis arba santykių su draugais kokybės suvokimą. Santykių su draugais kokybė išreiškiama tokiais draugystės požymiais, kaip pasitenkinimas, pasitikėjimas, pagalbos suteikimas, atvirumas. Kiekvienam tiriamajam indikatorių rangų reikšmės sumuojamos ir gaunamas suminis santykių su draugais kokybės rodiklis, kurio reikšmės kinta nuo 5 iki 20: 5 reiškia stiprius, palaikančius, o 20 reiškia silpnus, nepalaikančius santykius su draugais. Vadinasi, kuo žemesnė rodiklio reikšmė, tuo kokybiškesni santykiai su draugais, tuo daugiau socialinio palaikymo tiriamieji sulaukia iš draugų. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: sulaukia aukšto ar labai aukšto (nuo 16 iki 20), vidutinio (nuo 11 iki 15) ir labai žemo ir žemo (nuo 5 iki 10) stiprumo / tvirtumo, palaikymo santykiuose su draugais.

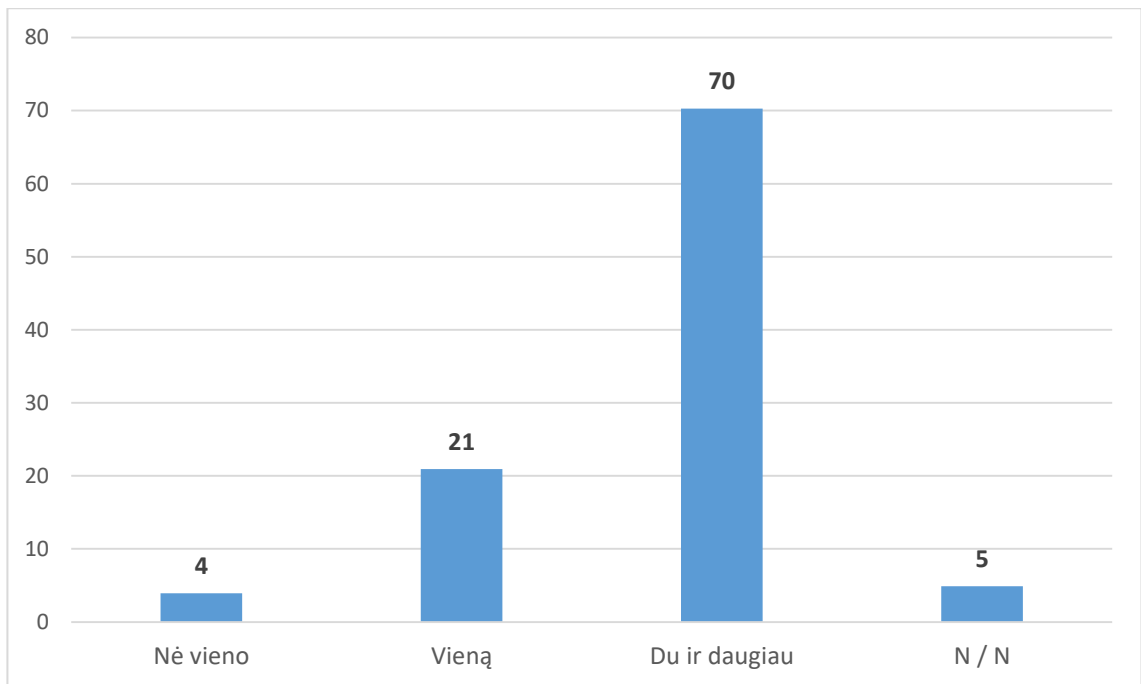

45 pav. Santykių su draugais kokybės rodiklis (proc., N=306)

Santykių su draugais kokybės rodiklio vidutinė reikšmė – 8,70. Tai rodo itin aukštą santykių su draugais kokybės lygį. 75 procentai apklaustųjų turi aukšto ar labai aukšto palaikymo santykius su draugais. 20 procentų respondentų turi vidutinio, ir 2 procentai tyrimo dalyvių – žemo ir labai žemo lygio palaikymo santykius su draugais (žr. 45 pav.).

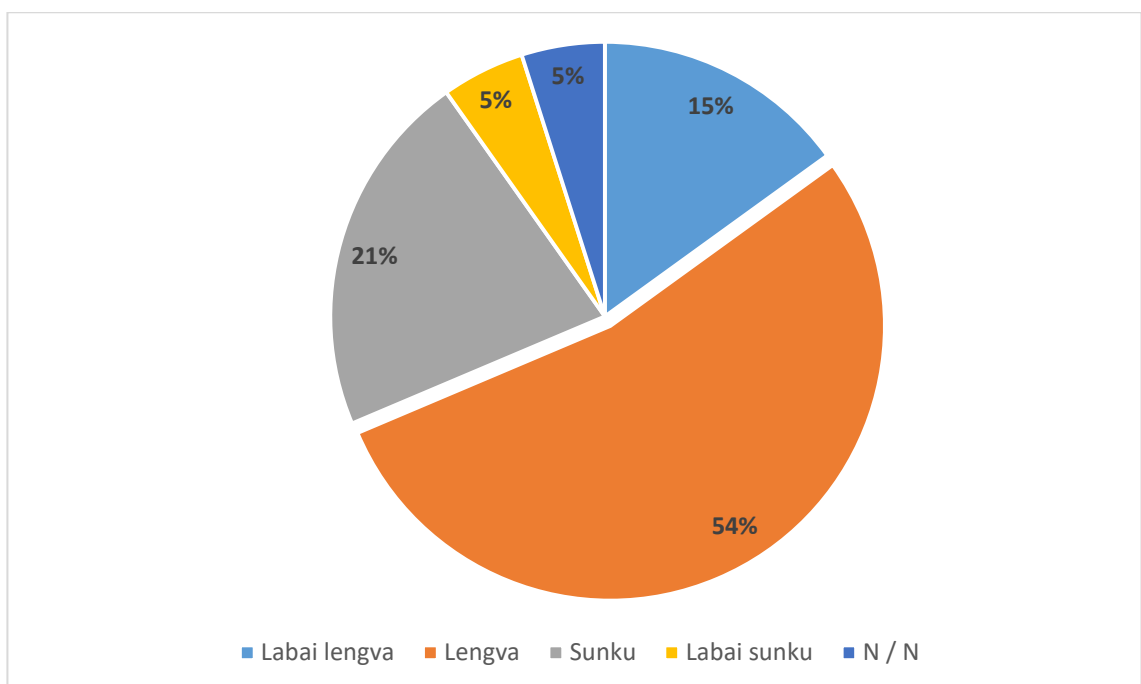
Artimų draugų skaičius – tai rodiklis, atspindintis socialinių santykių platumą. Jo nepakanka nusakyti visai santykių visumai, tačiau draugus mes renkames, jie nėra duoti gimstant, kaip, pavyzdžiui, šeimos nariai, giminaičiai, todėl santykiai su draugais gali būti artimesni, glaudesni, intensyvesni ir netgi svarbesni. Taip pat šis rodiklis tam tikra prasme atspindi gebėjimą užmegzti ir palaikyti draugiškus artimus santykius bent su vienu ar keliais žmonėmis. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas.

Dauguma (70 procentų) apklaustųjų turi du ir daugiau artimų draugų. Vieną artimą draugą turi 21 procentas, o nė vieno – 4 proc. respondentų (žr. 46 pav.). 5 procentai tiriamųjų į klausimą neatsakė. Nustatyta silpna teigiama koreliacija tarp artimų draugų skaičiaus ir santykių su draugais kokybės rodiklio. Tai rodo, kad tie apklaustieji, kurie turi daugiau draugų, pasižymi kokybiškesniais santykiais su jais.

46 pav. Artimų draugų skaičius (proc., N=306)

Naujų draugysčių užmezgimo lengvumas – tai dar vienas rodiklis, parodantis tiriamojo suvokimą, kaip jam sekasi užmegzti naujas draugystes, naujus draugiškus santykius. Matuojamas keturių rangų skale, nuo „labai lengva“ iki „labai sunku“. Pateikiamas procentinis atsakymų pasiskirstymas.

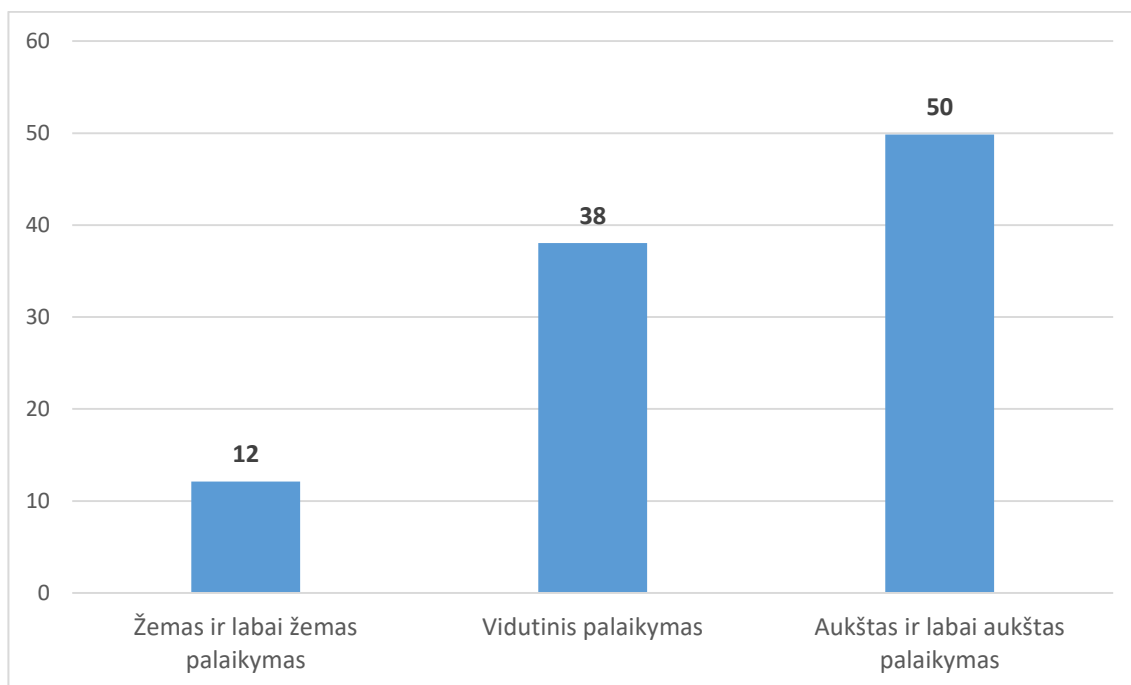
47 pav. Naujų draugysčių užmezgimo lengvumas (proc., N=306)

15 proc. apklaustųjų naujas draugystes užmegzti yra labai lengva, 54 proc. – lengva. 21 proc. pripažino, jog pažintis užmegzti jiems sunku, 5 proc. – labai sunku (žr. 47 pav.). 5 procentai tiriamųjų į klausimą neatsakė. Tyrimo rezultatai rodo, kad daugiau artimų draugų turintiems yra lengviau užmegzti naujas draugystes. Naujų draugų lengviau susiranda 15-18 m. jaunimas.

Socialinio palaikymo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojantis, ar tiriamieji apskritai sulaukia socialinės paramos ir palaikymo – nesvarbu, iš kokių žmonių, svarbu, kad sulaukia. Rodiklis matuojamas 7

dichotominiais indikatoriais, įvardijančiais įvairius socialinio palaikymo būdus. Kiekvienam tiriamajam skaičiuojami indikatoriai, kuriems pasirinktas atsakymo variantas „taip“. Gaunamas rodiklis, kuris kinta nuo 0 iki 7: 0 reiškia socialinio palaikymo ir paramos nebuvimą, o 7 – stiprų socialinį palaikymą ir paramą. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: sulaukia labai žemo ir žemo (nuo 0 iki 3), vidutinio (nuo 4 iki 5) ir aukšto ar labai aukšto (nuo 6 iki 7) socialinio palaikymo.

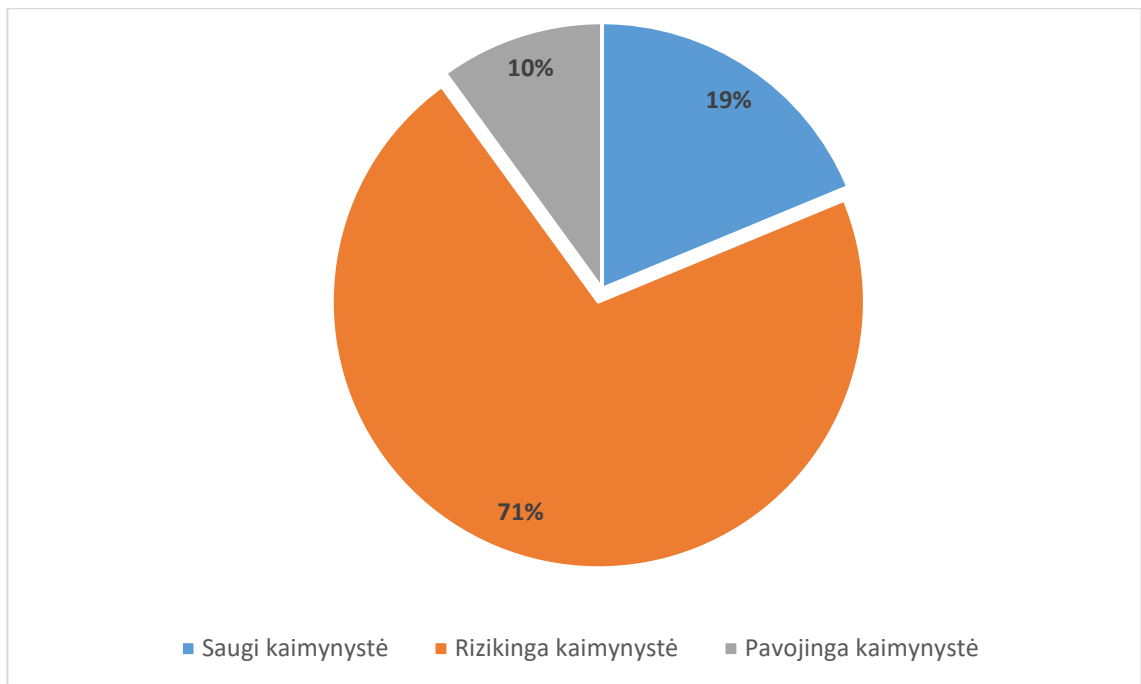
48 pav. Socialinio palaikymo rodiklis (proc., N=297)

Nustatyta, kad vidutinė socialinio palaikymo reikšmė yra 5,17. Tai rodo, kad susilaukiama vidutinio, tačiau arti aukšto socialinio palaikymo. Pusė apklaustųjų (50 proc.) susilaukia aukšto ir labai aukšto socialinio palaikymo, 38 proc. – vidutinio, 12 proc. – žemo ir labai žemo socialinio palaikymo (žr. 48 pav.). Žemo ir labai žemo palaikymo santykiais dažniau pasižymi jauniausi (14–18 m.) apklaustieji. Kaip to priežastis respondentai nurodė, kad neturi žmonių, kurie padeda duodami ar paskolindami pinigų, išklauso neteisdamis ir neduodami patarimų, ar verčia susimąstyti apie respondentų jausmus bei vertybes.

3.7. Kaimynystė

Šios srities rodikliai aprėpia kaimynystės saugumą ir pasitenkinimą ja.

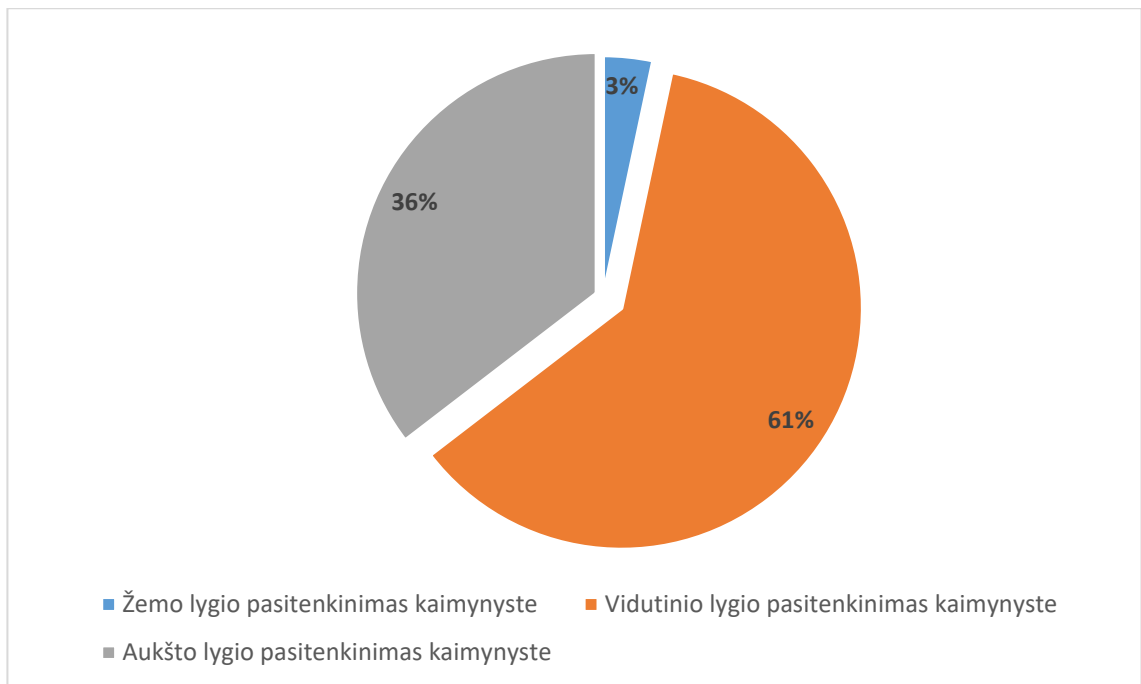
Kaimynystės saugumo rodiklis – tai suminis rodiklis, kurį sudaro 9 dichotominiai teiginiai apie tai, kaip tiriamieji suvokia / žino apie kaimynystėje vykstančius nusikaltimus, nelegalias veiklas, kurios mažina kaimynystės saugumą arba atspindi jos nesaugumą. Skaičiuojami visi atsakymai „ne“, gaunamas rodiklis, kintantis nuo 0 iki 9. 9 rodo saugiausią kaimynystę. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: saugi (9 balai), rizikinga (nuo 6 iki 8) ir pavojinga (nuo 0 iki 5) kaimynystė.

49 pav. Kaimynystės saugumo rodiklis (proc., N=332)

Nustatyta, kad vidutinė kaimynystės saugumo rodiklio reikšmė yra 7,44, kuri rodo, kad bendras kaimynystės saugumo rodiklis yra rizikinga kaimynystė, tačiau rodiklis artimas saugiai kaimynystei. Dauguma (71 proc.) apklaustųjų gyvena rizikingoje kaimynystėje. 19 procentų respondentų gyvena saugioje kaimynystėje. 10 procentų apklaustųjų nurodė gyvenantys pavojingoje kaimynystėje (žr. 49 pav.). Tyrimas rodo, jog viena dažniausių priežasčių dėl kurios respondentai jaučiasi nesaugūs savo kaimynystėje – muštynės vykusios tarp artimų gatvių, rajonų ar kaimų grupuočių. Taip pat nesaugiai besijaučiantys savo kaimynystėje jaunuoliai nurodė susilaukiantys gąsdinimų ar grasinimų kaimynystėje. Be to, kaip dažną priežastį respondentai nurodė įsilaužius į respondentų ar kaimynų butą/ kitas patalpas, smulkias vagystes, narkotikų platinimą kaimynystėje (respondentai nurodo matę kaip kažkas pardavinėjo narkotines medžiagas, arba narkotinių medžiagų buvo pasiūlyta įsigyti jiems).

Pasitenkinimo kaimynystėje rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 7 indikatoriais apie santykių su kaimynais patirtis bei pasitenkinimo įvairiais santykių, gyvenimo kaimynystėje aspektais suvokimą, atspindintis tiek kaimynystės socialinę kontrolę, tiek jos solidarumą. Pasitenkinimo kaimynystėje rodiklio reikšmės kinta nuo 7 iki 28: 28 reiškia silpną, o 7 reiškia aukštą pasitenkinimą kaimynystėje ir santykiais joje, vadinasi, kuo mažesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnis pasitenkinimas, solidaresni santykiai, stipresni ryšiai kaimynystėje. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemiau vidutinio (nuo 22 iki 28), vidutinio (nuo 15 iki 21) ir aukšto ar labai aukšto (nuo 7 iki 14) lygio pasitenkinimas kaimynystėje ir santykiais joje.

50 pav. Pasitenkinimo kaimynystėje rodiklis (proc., N=240)

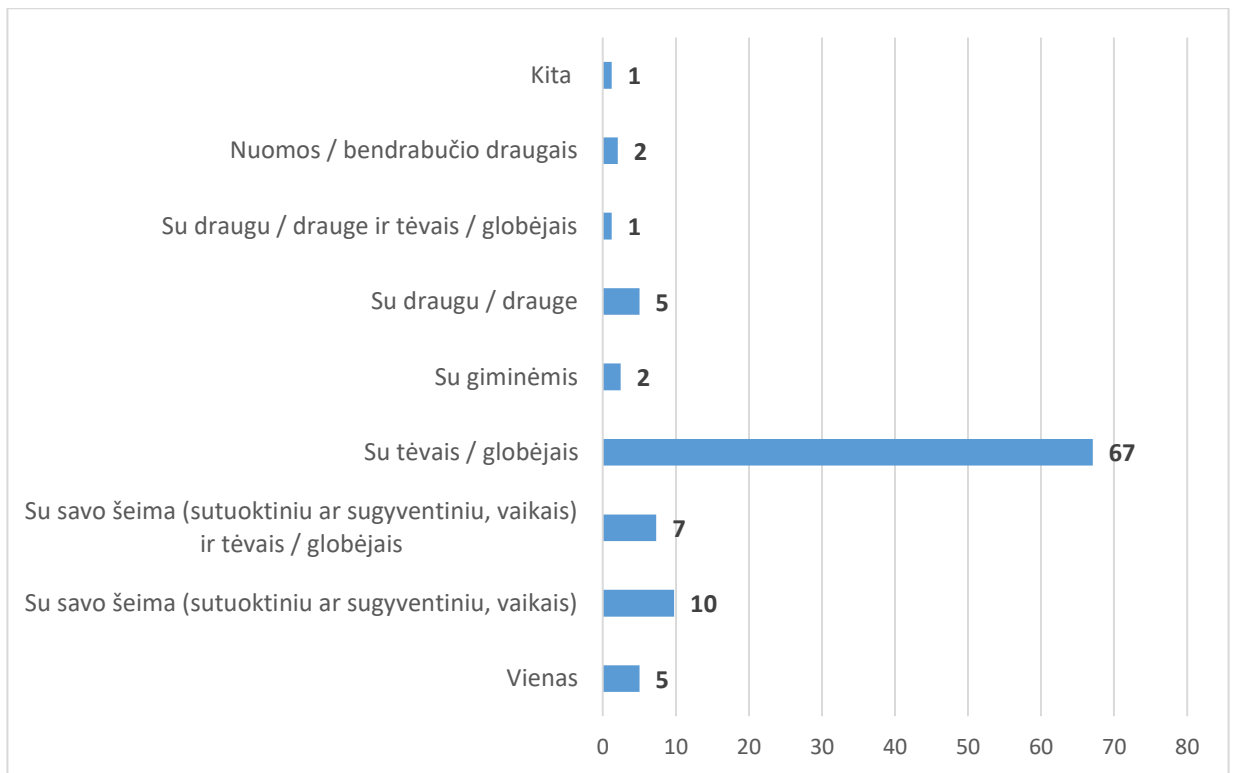
Nustatyta, kad vidutinė pasitenkinimo kaimynystėje rodiklio reikšmė yra 15,11. Tai rodo, kad pasitenkinimas kaimynystėje yra tarp aukšto ir vidutinio lygio.

36 proc. apklaustųjų jaučia aukšto lygio pasitenkinimą kaimynystėje. 61 proc. – vidutinio. 3 proc. – žemo pasitenkinimo lygio kaimynystėje (žr. 50 pav.).

3.8. Gyvenimo sąlygos

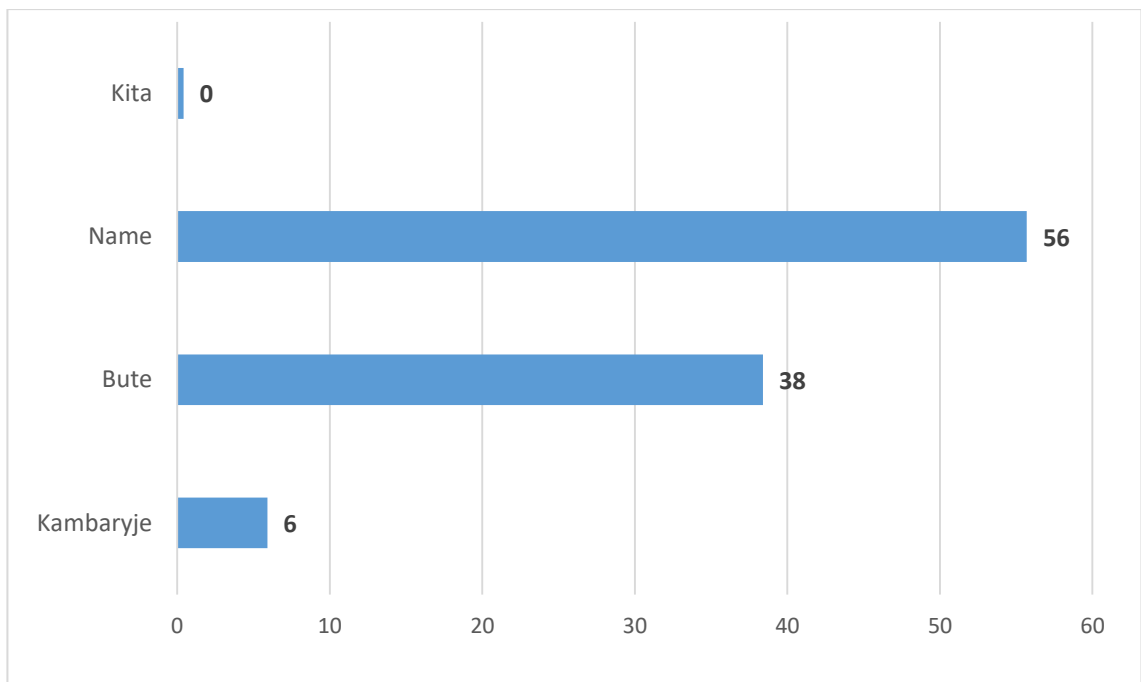
Jaunimo gyvenimo sąlygoms apibūdinti buvo pasirinktos kelios rodiklių grupės. Jas sudaro rodikliai apie būsto sąlygas, materialinę padėtį bei sąlygas jauniems žmonėms užsiimti verslu.

Būsto sąlygos apibūdinamos trimis rodikliais. Pirmas – su kuo vienuose namuose gyvena, pvz., vieni, su tėvais, su savo šeima, ar su savo šeima ir tėvais. Antras – kokiomis sąlygomis gyvena, t. y., kambaryje, bute ar name. Trečias – kam priklauso būstas, kuriame gyvena, pvz., jiems, tėvams, nuomojamas ir pan. Pateikiami procentiniai atsakymų variantų pasiskirstymai.

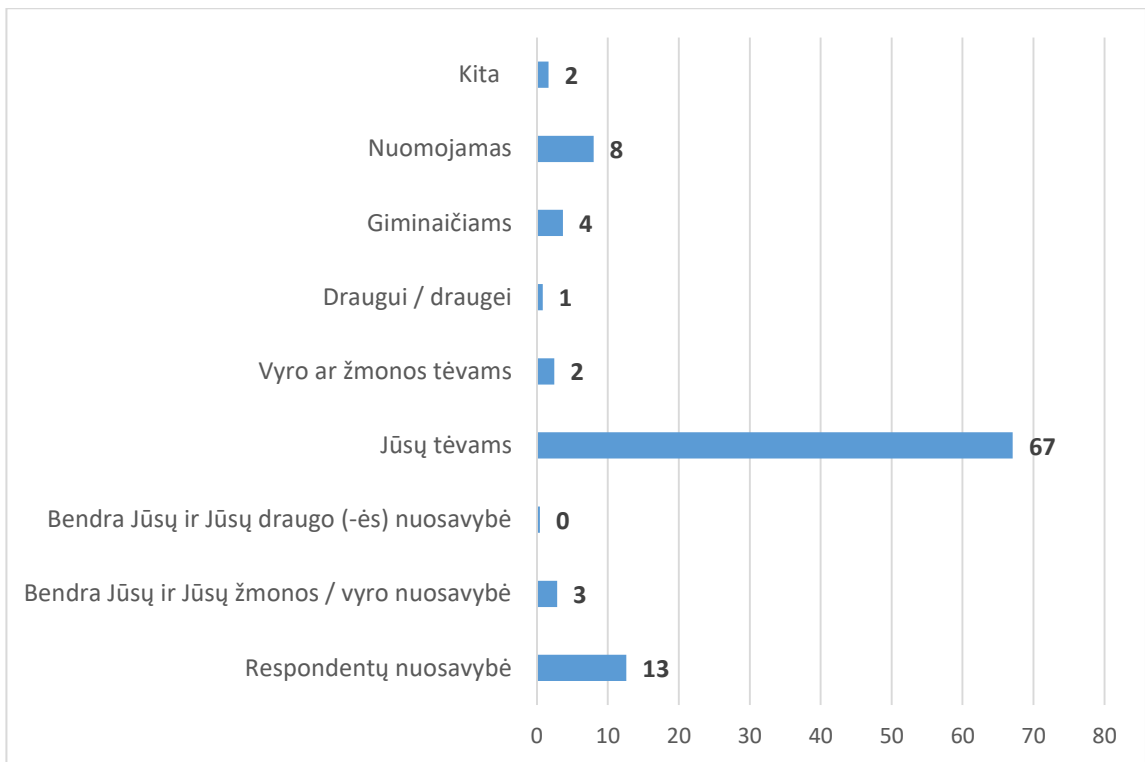
51 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal tai, su kuo kartu gyvena (proc., N=240)

67 proc. Švenčionių rajono savivaldybės jaunuolių gyvena su tėvais / globėjais. 10 proc. – su savo šeima. Dar 7 proc. – su savo šeima ir tėvais / globėjais. Po 5 proc. respondentų gyvena vieni arba – su draugu (-e). Po 2 procentus respondentų gyvena su nuomos, bendrabučio draugais arba giminėmis. 1 proc. – su draugu ar drauge ir tėvais / globėjais (žr. 51 pav.)

52 pav. Būstas, kuriame gyvena (proc., N=237)

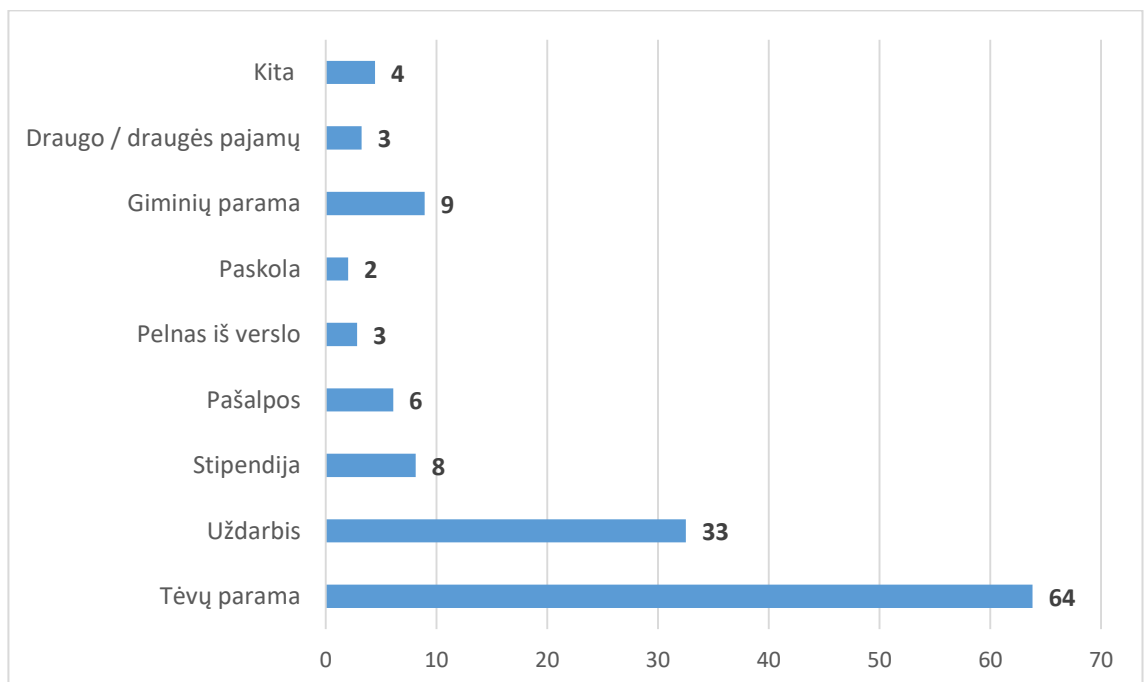
56 proc. apklaustųjų nurodė, kad gyvena name, 38 proc. – bute, dar 6 proc. – kambaryje (žr. 52 pav.).

53 pav. Būsto nuosavybė (proc., N=246)

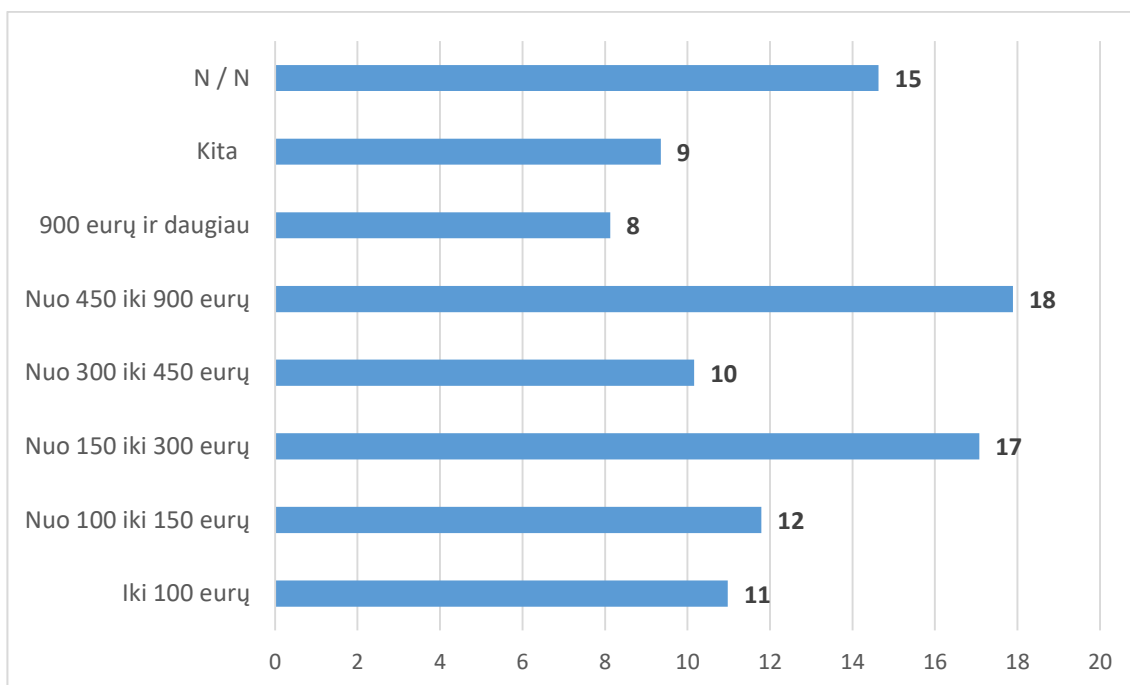
67 proc. jaunuolių gyvena jų tėvams priklausančiame būste, 13 proc. – nuosavame būste, 8 procentai gyvenamąjį būstą nuomojasi, 4 proc. – gyvena būste priklausančiame giminaičiams, dar 3 procentai būste priklausančiame bendrai su sutuoktiniu. 2 proc. – gyvena sutuoktinio tėvams priklausančiame būste, o dar 1 procentas draugui ar draugei priklausančiame būste (žr. 53 pav.).

Materialinė padėtis apibūdinama trimis rodikliais. Pirmas – pajamų šaltiniai (respondentai galėjo pasirinkti visus jiems tinkančius atsakymų variantus), antras – kiek vidutiniškai pajamų tenka vienam šeimos nariui, atskaičiavus mokesčius, trečias – paskolos turėjimas ar neturėjimas (respondentai galėjo pasirinkti kelis atsakymų variantus). Pateikiami procentiniai atsakymų variantų pasiskirstymai.

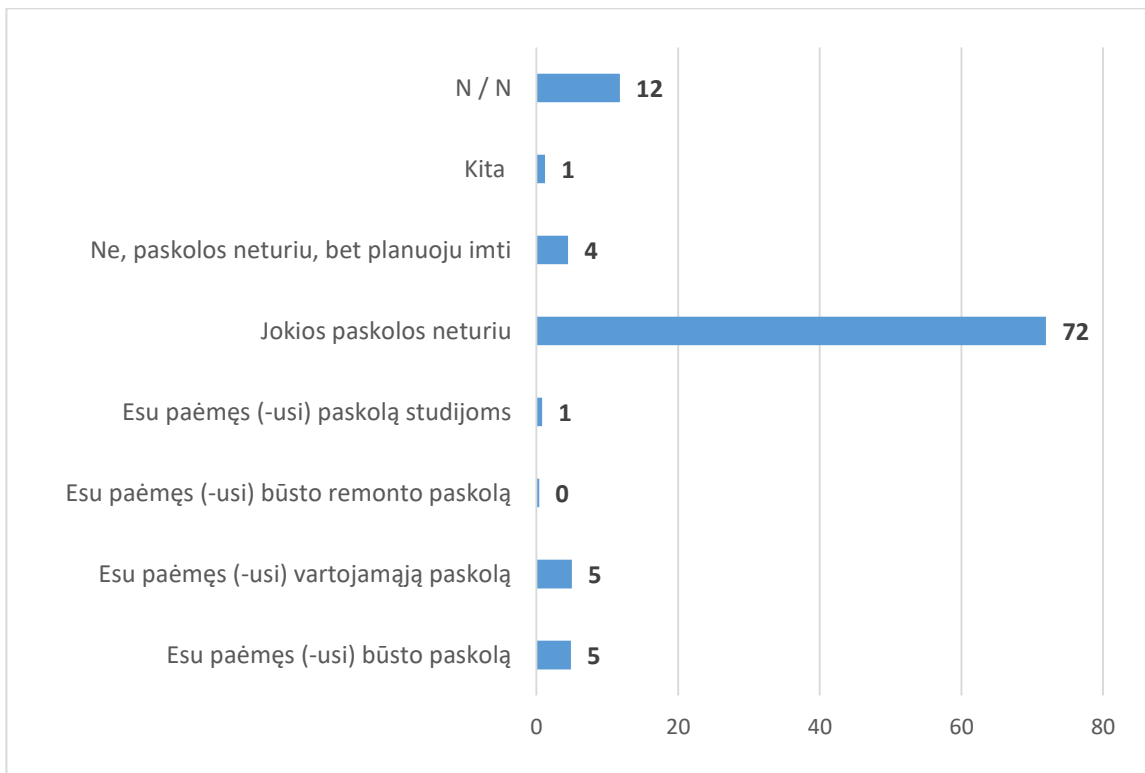
54 pav. Pajamų šaltiniai (proc., N=246)

Tėvų paramą, kaip pajamų šaltinį, nurodė 64 proc. jaunuolių, uždarbį – 33 proc. 9 procentai gauna giminių paramą, 8 proc. nurodė stipendiją. 6 procentai respondentų gauna pašalpas. Po 3 procentus respondentų nurodė pelną iš verslo arba draugo/ draugės pajamas. 2 proc. respondentų kaip pajamų šaltinį nurodė paskolą (žr. 54 pav.). Atsakymo variantą „kita“ pasirinkę respondentai kaip pajamų šaltinius nurodė vaiko pinigų, alimentų, senelių paramą, arba nurodė, jog nežino pajamų šaltinio.

55 pav. Pajamos, tenkančios vienam šeimos nariui (proc., N=246)

18 procentų respondentų pajamos, tenkančios vienam šeimos nariui, svyruoja nuo 450 iki 900 eurų, 17 proc. – nuo 150 iki 300 eurų, 12 proc. – nuo 100 iki 150 eurų. 11 proc. – nesiekia 100 eurų. 10 proc. respondentų pajamos svyruoja nuo 300 iki 450 eurų, 8 procentų- viršija 900 eurų (žr. 55 pav.). 15 proc. tiriamųjų neatsakė į klausimą. Dauguma atsakymo variantą „kita“ pasirinkusių respondentų teigė nežinantys pajamų, tenkančių vienam šeimos nariui, arba atsisakė nurodyti.

56 pav. Turimos paskolos (proc., N=246)

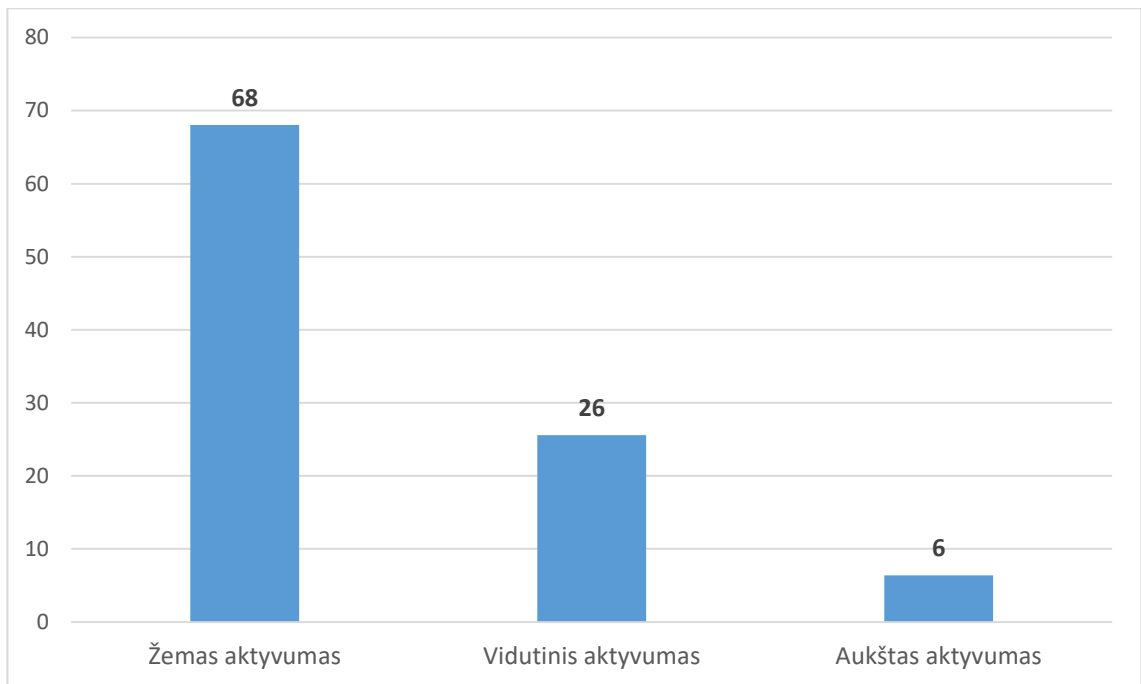
72 proc. jaunuolių neturi jokios paskolos ir neketina imti. 10 procentų apklaustųjų turi kokią nors paskolą, o dar 4 proc. ketina ją imti (56 pav.). Tyrimo duomenys rodo, kad bendrai paskolas dažniau turi vyresnės amžiaus grupės (25-29 m.) jaunimas.

3.9. Dalyvavimas

Jaunimo dalyvavimas tyrimo rėmuose suprantamas ir vertinamas plačiąja prasme. Tai – politinis-pilietinis aktyvumas, kuris nusakomas ne tik dalyvavimu rinkimuose, bet ir domėjimusi politika, partijų ir politikų politine veikla, dalyvavimu pilietinėse, labdaros akcijose, dalyvavimu savanoriškoje ir nevyriausybinių organizacijų veikloje. Tyrime naudojami rodikliai, skirti pačių tiriamųjų politiniam-pilietiniam, pilietiniam-labdariniam ir visuomeniniam (savivaldoje) aktyvumui nustatyti, taip pat rodikliai, skirti išsiaiškinti jaunuolių aplinkos politinį, pilietinį, visuomeninį aktyvumą.

3.9.1. Politinis-pilietinis dalyvavimas

Politinio-pilietinio aktyvumo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 8 indikatoriais, apie dalyvavimą rinkimuose, domėjimąsi politinių partijų programomis, politikų veikla, dalyvavimą politinių partijų veikloje ir pan. Politinio-pilietinio aktyvumo rodiklio reikšmės kinta nuo 0 iki 8: 0 reiškia visišką pasyvumą, o 8 reiškia didelį aktyvumą. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemo (nuo 0 iki 2), vidutinio (nuo 3 iki 5) ir aukšto (nuo 6 iki 8) politinio-pilietinio aktyvumo.

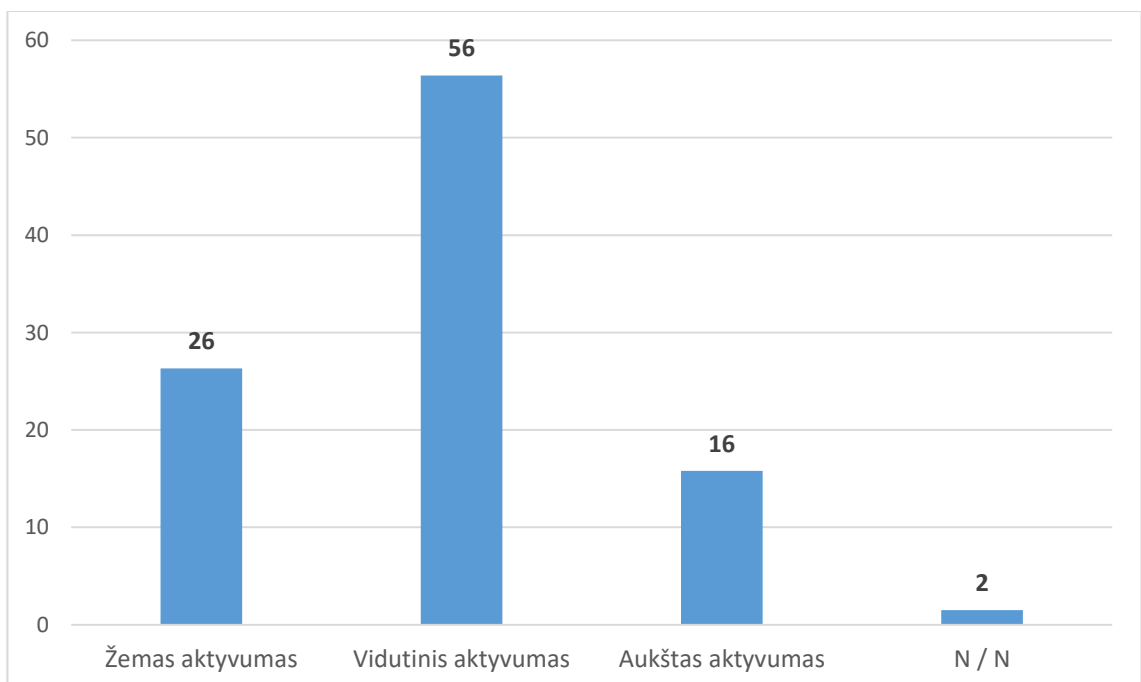

57 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal politinio-pilietinio aktyvumo rodiklį (proc., N=266)

Vidutinė politinio-pilietinio aktyvumo rodiklio reikšmė 1,74 (t. y. žemo aktyvumo rodiklis).

68 procentus Švenčionių rajono savivaldybės jaunimo galima priskirti žemai politinio-pilietinio aktyvumo kategorijai. 26 proc. politinio-pilietinio aktyvumo rodiklis – vidutinis, 6 proc. – pasižymi aukštu politiniu-pilietiniu aktyvumu (žr. 57 pav.).

Aplinkos politinio-pilietinio aktyvumo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 5 indikatoriais apie politinio-pilietinio aktyvumo apraiškas jaunuolį supančių žmonių (tėvų, mokytojų, draugų) elgesyje, pokalbių temose. Aplinkos politinio-pilietinio aktyvumo rodiklio reikšmės kinta nuo 5 iki 20: 20 reiškia žemą, o 5 reiškia aukštą aplinkos politinį-pilietinį aktyvumą, vadinasi, kuo mažesnė rodiklio reikšmė, tuo aukštesnis aplinkos politinis-pilietinis aktyvumas, aukštesnis domėjimasis politika ir politiniais įvykiais. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemo (nuo 16 iki 20), vidutinio (nuo 11 iki 15) ir aukšto (nuo 5 iki 10) lygio.

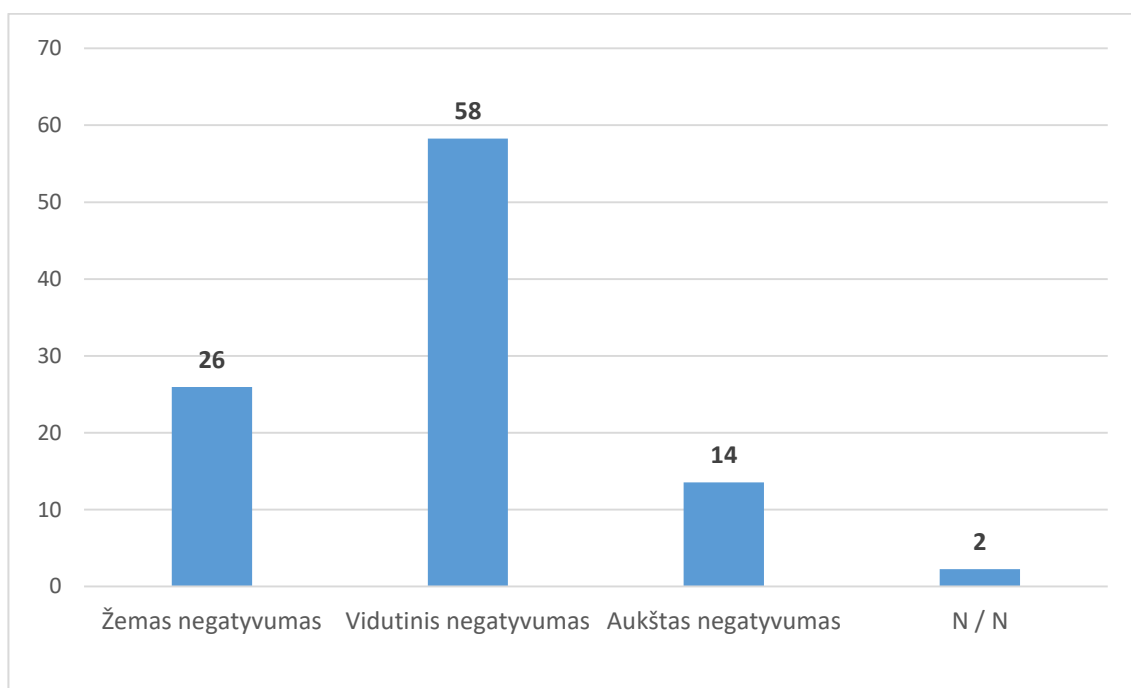

58 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal aplinkos politinio-pilietinio aktyvumo rodiklį (proc., N=266)

Aplinkos politinio-pilietinio aktyvumo rodiklio vidutinė reikšmė – 13,6. Ji nurodo vidutinį aplinkos politinio-pilietinio aktyvumo lygį Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje. Daugumos (56 proc.) respondentų aplinkos politinio-pilietinio aktyvumo apraiškos yra vidutiniškos. 16 proc. apklaustųjų aplinka yra aukšto politinio-pilietinio aktyvumo lygio, 26 proc. – žemo (žr. 58 pav.). 2 proc. respondentų į klausimą neatsakė. Tyrimo rezultatai rodo, kad aukštesnio politinio-pilietinio lygio aplinkoje gyvenantis jaunimas yra politiškai-pilietiškai aktyvesnis.

Požiūrio į politiką negatyvumo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 6 indikatoriais, tiriančiais nuostatas į politiką, politikus, partijas ir jų veiksmus, atspindi požiūrio į politiką negatyvumą. Požiūrio į politiką negatyvumo rodiklio reikšmės kinta nuo 24 iki 6: 24 reiškia žemą, o 6 reiškia aukštą požiūrio į politiką negatyvumo lygį, vadinasi, kuo mažesnė rodiklio reikšmė, tuo aukštesnis požiūrio į politiką negatyvumo lygis ir atvirkščiai. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemas (nuo 18 iki 24), vidutinis (nuo 12 iki 17) ir aukštas (nuo 6 iki 11) negatyvumo lygis.

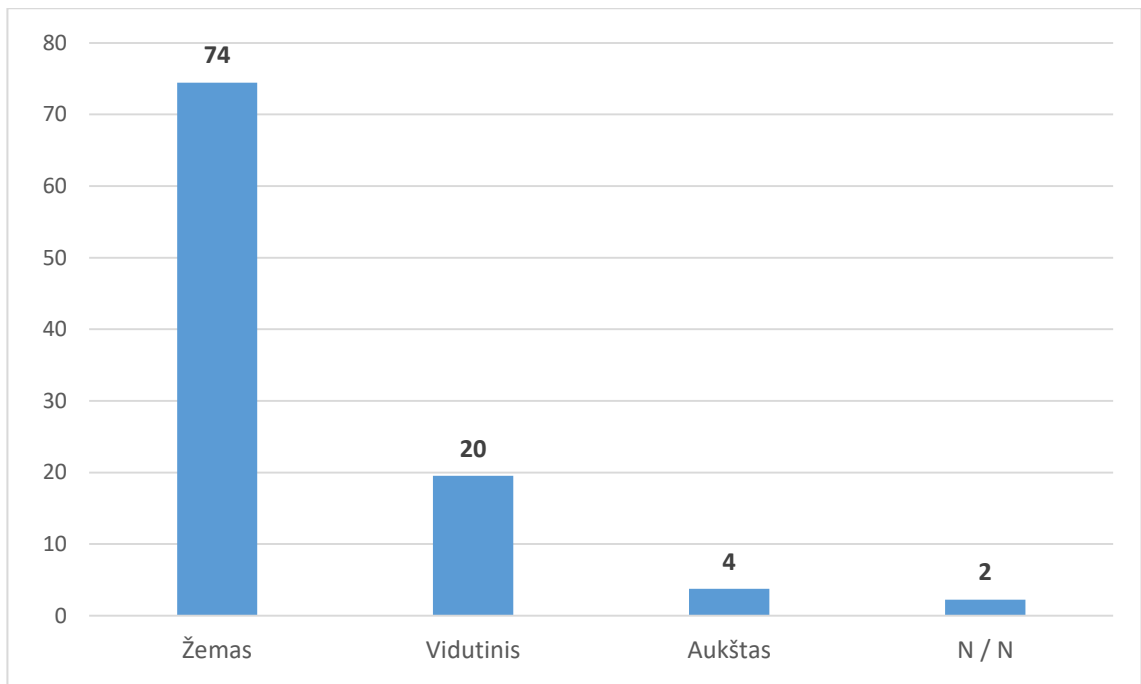

59 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal požiūrio į politiką negatyvumo rodiklį (proc., N=266)

Požiūrio į politiką negatyvumo rodiklio vidutinė reikšmė – 18,42. Šis rodiklis rodo žemą (tačiau arti vidutinio) Švenčionių rajono savivaldybės jaunimo negatyvių nuostatų į politiką, politikus lygį. Daugumos jaunuolių požiūrio į politiką negatyvumas yra vidutiniškas (58 proc.), 14 proc. – į politiką žiūri itin negatyviai. Kitus 26 proc. apklaustųjų galima priskirti prie turinčių teigiamas nuostatas į politiką (žr. 59 pav.). 2 proc. respondentų į klausimą neatsakė.

3.9.2. Pilietinis-visuomeninis dalyvavimas

Pilietiškumo-labdaringumo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 6 indikatoriais, atspindinčiais pilietinio aktyvumo ir labdaringumo apraiškas, pvz., dalyvavimą ir aukojimą labdaros paramos renginiuose, dalyvavimą kaimynystės gyventojų susirinkimuose ir pan. Pilietiškumo-labdaringumo rodiklio reikšmės kinta nuo 24 iki 6: 24 reiškia žemą, o 6 reiškia aukštą pilietiškumo-labdaringumo lygį, vadinasi, kuo mažesnė rodiklio reikšmė, tuo aukštesnis pilietiškumo-labdaringumo lygis. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemas (nuo 18 iki 24), vidutinis (nuo 12 iki 17) ir aukštas (nuo 6 iki 11) pilietiškumo-labdaringumo lygis.

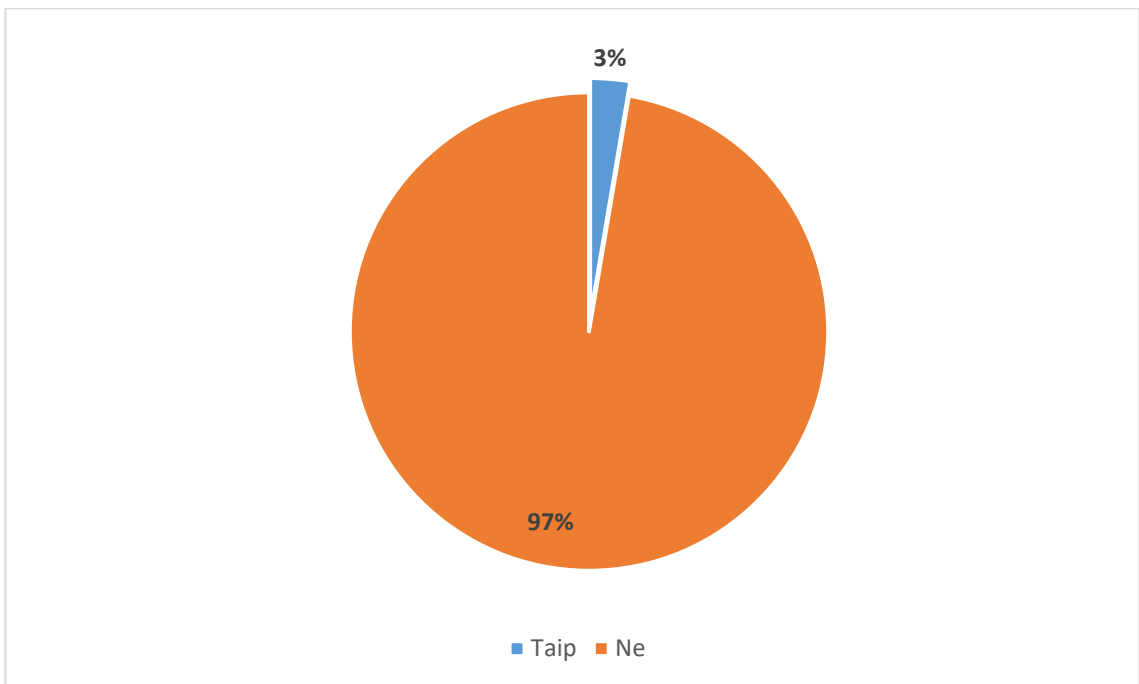

60 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal pilietiško-labdarinio rodiklį (proc., N=266)

Pilietiško-labdarinio rodiklio vidutinė reikšmė – 19,58. Ši reikšmė žymi žemą pilietiško-labdarinio lygį. 74 proc. apklaustųjų buvo nustatytas žemas pilietiško-labdarinio lygis, 20 proc. – vidutinis. 4 proc. priskiriamas aukšto pilietiško-labdarinio kategorijai (žr. 60 pav.). 2 proc. respondentų į klausimą neatsakė. Tyrimo rezultatai rodo, kad aukštesnio pilietiško-labdarinio lygio apklaustieji yra politiškai-pilietiška aktyvesni ir gyvena politiškai-pilietiška aktyvesnėje aplinkoje.

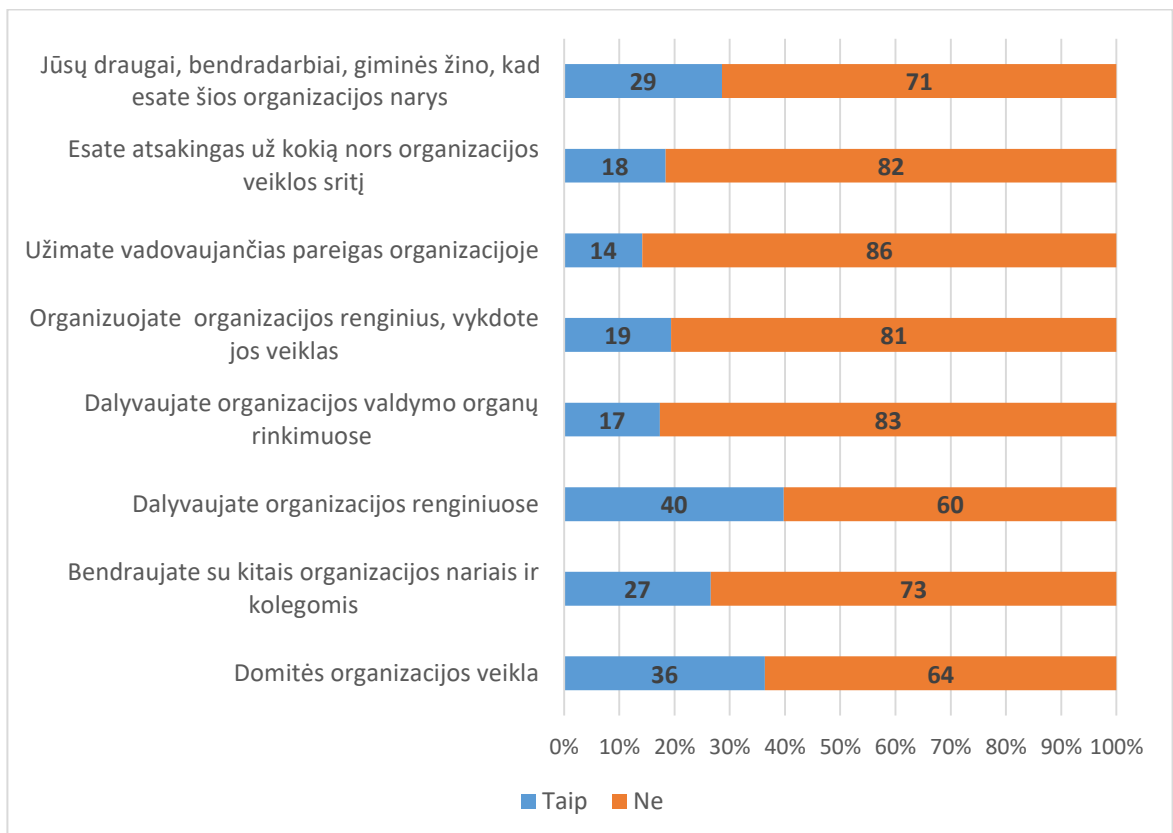
Narystės nevyriausybinėse organizacijose rodiklis – matuojamas dichotomine skale – dalyvauja arba nedalyvauja. Prašoma nurodyti organizacijos, kurioje dalyvauja, pavadinimą. Pateikiamas procentinis atsakymų variantų pasiskirstymas.

Nevyriausybinėse organizacijose dalyvauja 3 proc. tiriamųjų (žr. 61 pav.). Tyrimo rezultatai rodo, kad nevyriausybinėms organizacijoms dažniau priklauso politiškai pilietiška aktyvesni apklaustieji. Apklaustieji dažniausiai nurodė priklausantys jaunimo bei labdaros organizacijoms.

61 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal narystės NVO rodiklį (proc., N=187)

Dalyvavimo NVO (įsitraukimo) veikloje lygmenys – 8 teiginiai apie įvairius įsitraukimo į NVO veiklą būdus, atspindintys dalyvavimo / įsitraukimo / įsipareigojimo organizacijai lygmenis. Pateikiami procentiniai atsakymų variantų pasiskirstymai.

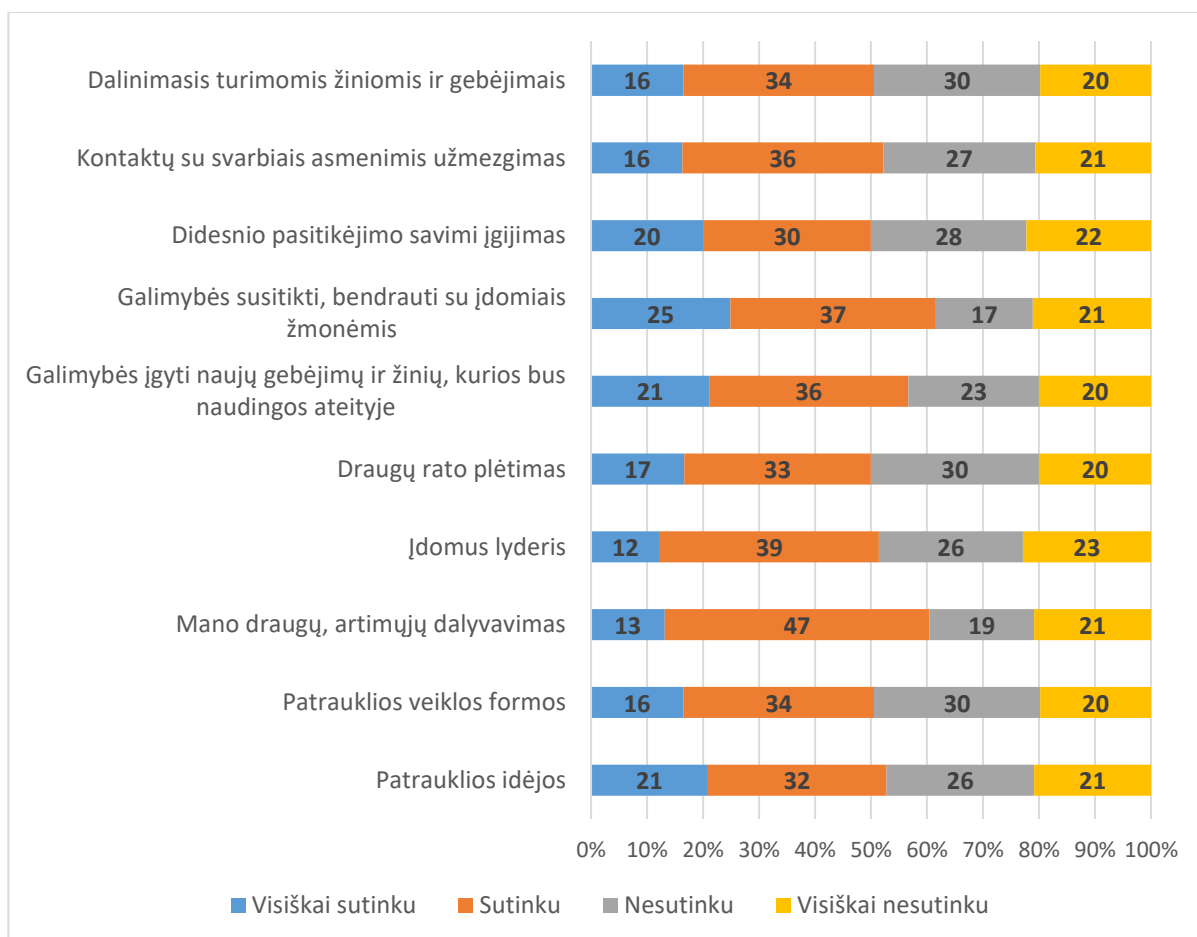

62 pav. Dalyvavimo NVO (įsitraukimo) veikloje lygmenys (proc., N=99)

36 proc. atsakiusių nurodė, kad domisi organizacijos veikla; bendrauja su kitais organizacijos nariais bei kolegomis (27 proc.), dalyvauja organizacijos valdymo organų rinkimuose (17 proc.), organizuoja renginius (19 proc.). 40 proc. apklaustųjų dalyvauja organizacijos renginiuose, 14 proc. užima vadovaujančias pareigas

organizacijoje, o 18 proc. yra atsakingi už kokią nors organizacijos sritį. 29 proc. teigia, kad jų draugai, bendradarbiai, giminės žino apie jų narystę organizacijoje (žr. 62 pav.).

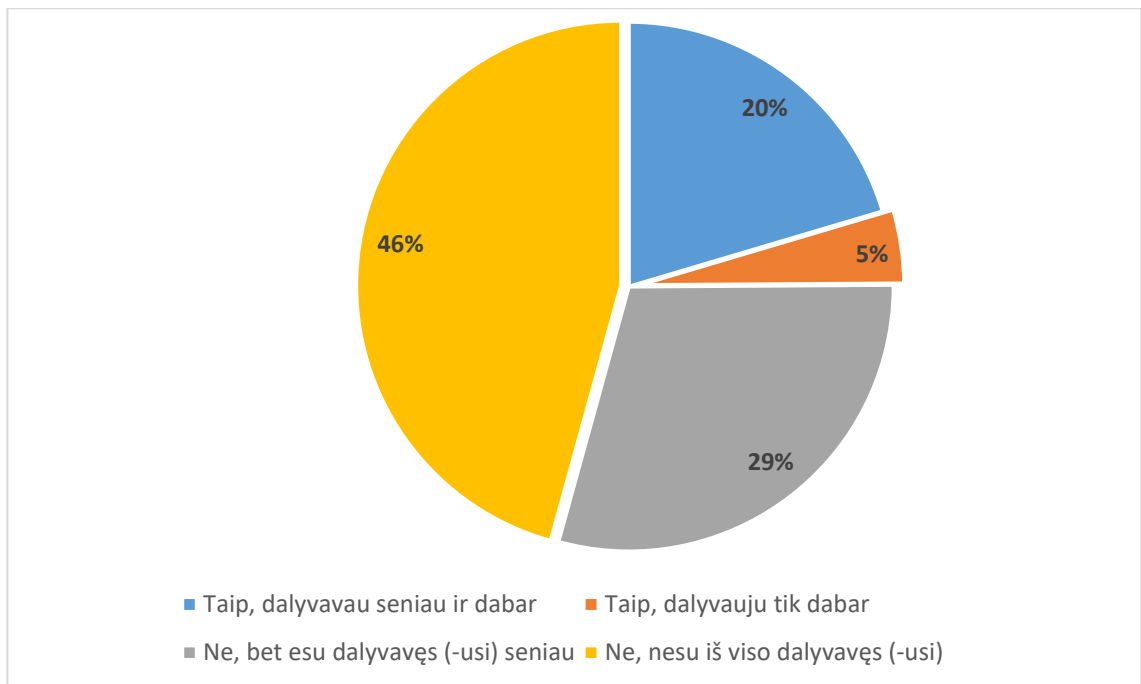
Dalyvavimo NVO motyvai – 10 motyvus apibūdinančių teiginių. Kiekvienas teiginys matuojamas 4 rangų skale nuo „visiškai sutinku“ iki „visiškai nesutinku“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

63 pav. Dalyvavimo NVO motyvai (proc., N=93)

Apie pusė arba kiek daugiau kaip pusė apklaustųjų visiškai sutinka / sutinka su dauguma pateiktų teiginių, t. y. dalyvavimas NVO veikloje yra visapusiškai motyvuotas (žr. 63 pav.).

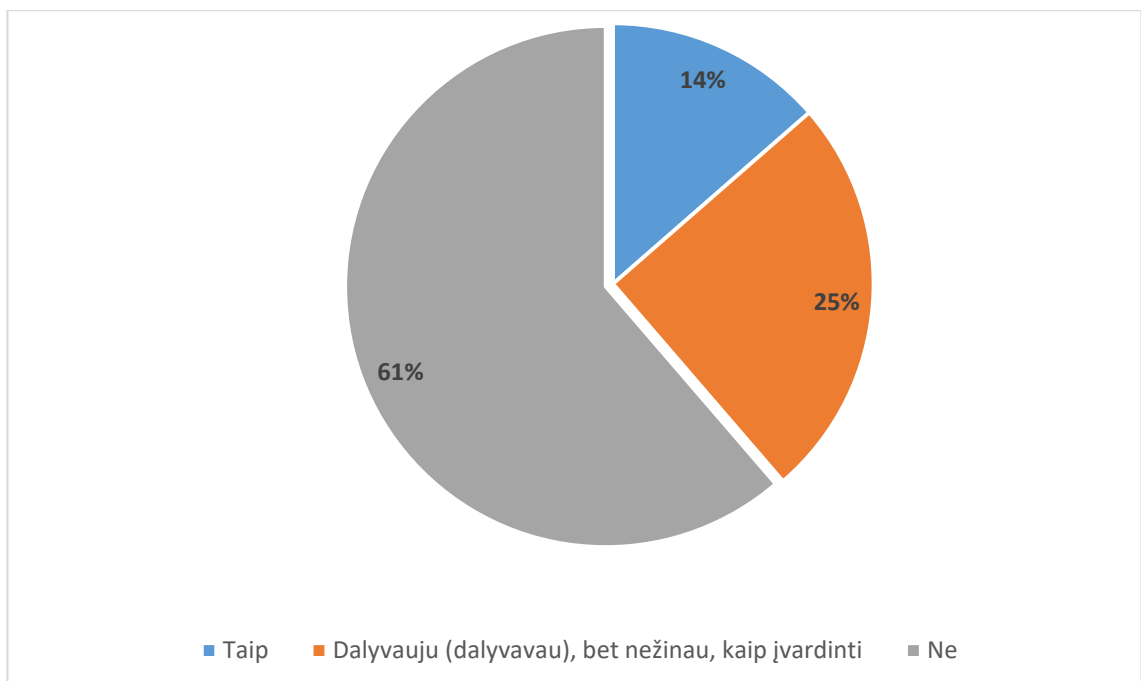
Dalyvavimo savanoriškoje veikloje rodiklis – dalyvavimas savanoriškoje veikloje (be jokio piniginio atlygio, savo valia / noru pasirinktas ir vykdomas darbas, kuris nėra dirbamas šeimos nariams ar giminėms) per pastaruosius 6 mėnesius, matuojamas keturių rangų skale, dalyvavo seniau ir dabar, dalyvauja dabar, nedalyvauja, bet dalyvavo anksčiau, nedalyvauja ir nedalyvavo. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

64 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal dalyvavimo savanoriškoje veikloje rodiklį (proc., N=245)

46 proc. apklaustųjų savanoriškoje veikloje nedalyvauja. 29 procentai nedalyvauja šiuo metu, tačiau yra dalyvavę seniau, tuo tarpu 20 procentų respondentų savanoriškoje veikloje dalyvavo ir seniau ir dabar. Dar 5 proc. savanoriškoje veikloje dalyvauja tik dabar. (žr. 64 pav.). Tyrimo rezultatai rodo, kad savanoriškoje veikloje dažniau dalyvauja politiškai-pilietiškai aktyvūs apklaustieji, gyvenantys politiškai-pilietiškai aktyvioje aplinkoje, aukšto politiško-labdarumo lygio, gyvenantys aukšto pilietiškumo ir labdarumo aplinkoje, teigiamai į politiką žiūrintys, ir nevyriausybinių organizacijų nariai. Dalyvavę savanoriškoje veikloje dažniau teigė jauniausi (14–18 m.) apklaustieji.

Dalyvavusiųjų savanoriškoje veikloje buvo paklausta, ar galėtų įvardinti, kokioje savanoriškoje veikloje dalyvavo. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

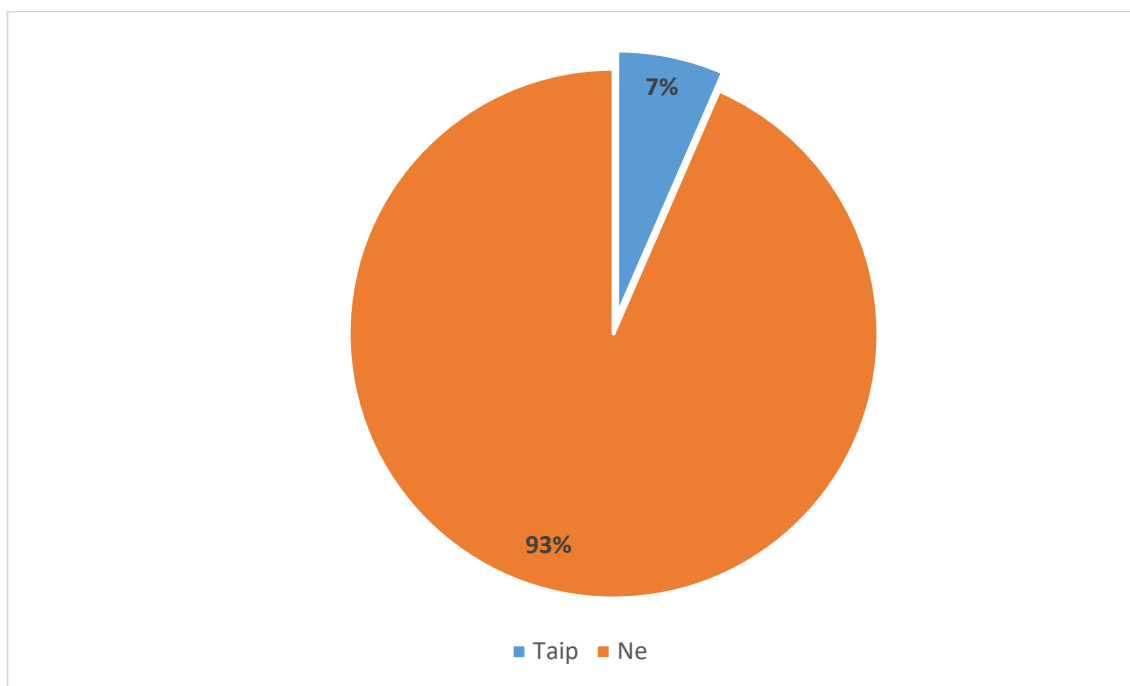

65 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal tai, ar jie sugeba įvardinti, kokioje savanoriškoje veikloje dalyvauja (proc., N=243)

14 proc. tiriamųjų pasisakė, kad galėtų įvardyti savanorišką veiklą, kurioje dalyvavo. 25 proc. mano, kad būtų sudėtinga apibrėžti tai, kur jiems teko dalyvauti. 61 proc. negali įvardyti savo savanoriškos veiklos (žr. 65 pav.).

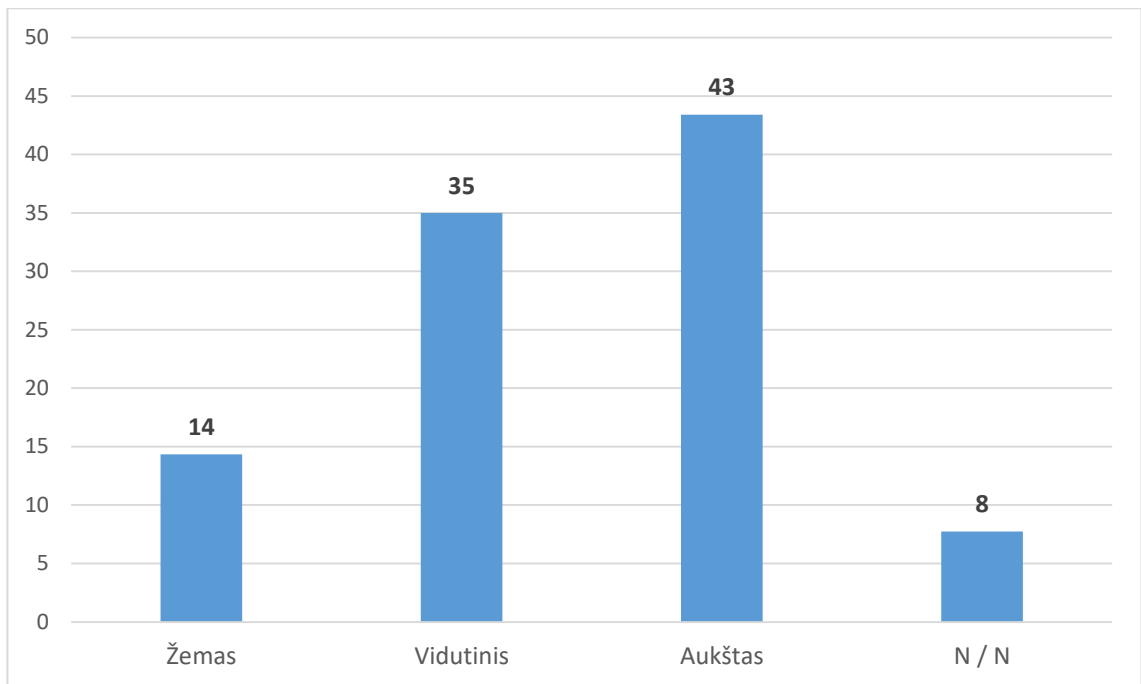
Priklausymo neformaliai grupei ar stiliui (pvz., reperiai, gotai, baikeriai, pankai, hipiai, skinhedai, etc.) rodiklis – matuojamas dichotomine skale – dalyvauja arba nedalyvauja. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

7 proc. apklaustųjų priskyrė save prie neformalių grupių, stiliaus atstovų (žr. 66 pav.). Neformaliai grupei ar stiliui dažniau priklauso jauniausi (14–18 m.) apklaustieji.

66 pav. Priklausymas neformaliai grupei ar stiliui (proc., N=245)

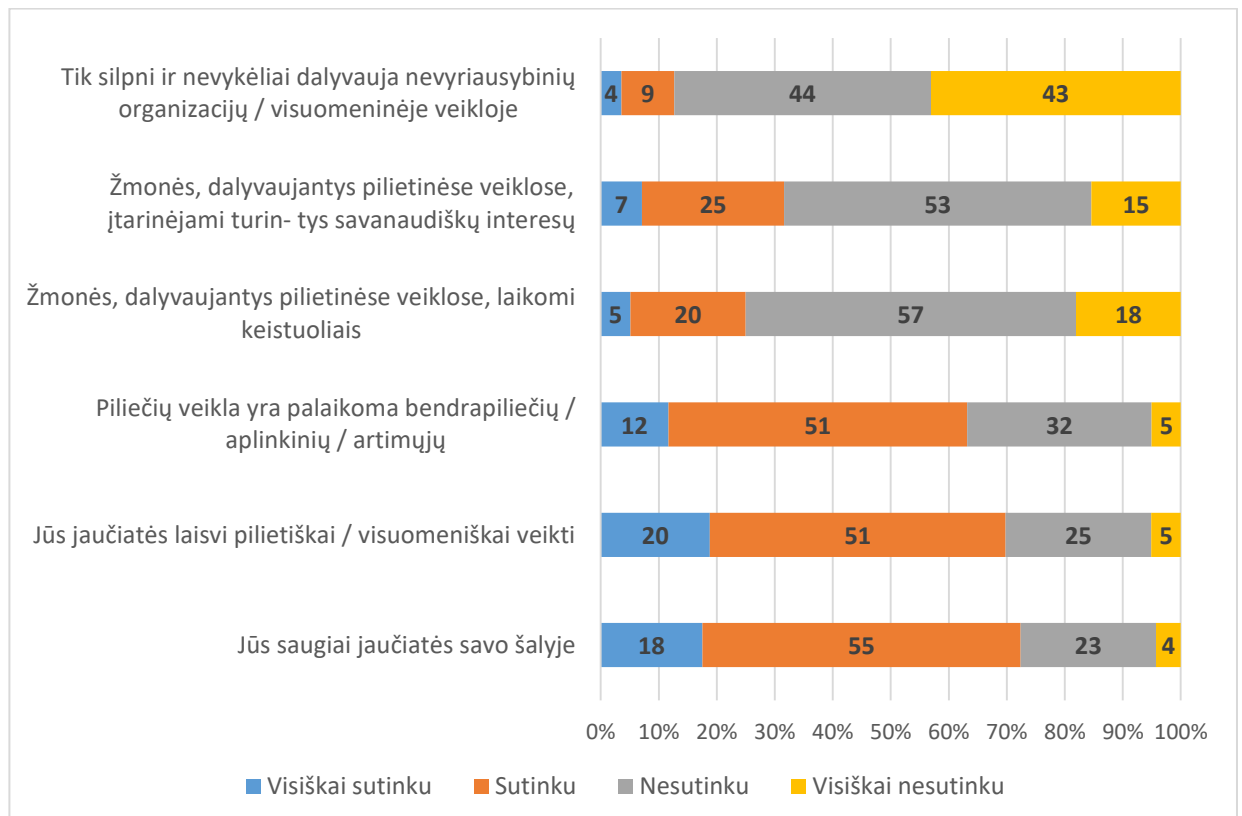
Aplinkos pilietiškumo ir labdaringumo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 7 indikatoriais, atspindinčiais jaunuolių tėvų, draugų pilietinio aktyvumo ir labdaringumo apraiškas, pvz., dalyvavimą ir aukojimą labdaros paramos renginiuose, dalyvavimą NVO veikloje, pagalbą kaimynams ir pan. Aplinkos pilietiškumo ir labdaringumo rodiklio reikšmės kinta nuo 28 iki 7: 28 reiškia žemą, o 7 – aukštą aplinkos pilietiškumo ir labdaringumo lygį. Vadinasi, kuo mažesnė rodiklio reikšmė, tuo aukštesnis aplinkos pilietiškumo-labdaringumo lygis. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemas (nuo 22 iki 28), vidutinis (nuo 16 iki 21) ir aukštas (nuo 7 iki 15) aplinkos pilietiškumo-labdaringumo lygis.

67 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal aplinkos pilietiškumo ir labdaringumo rodiklį (proc., N=258)

Aplinkos pilietiškumo ir labdaringumo rodiklio vidutinė reikšmė – 15,39. Tai reiškia, kad aplinka, kurioje gyvena Švenčionių rajono savivaldybės jaunuoliai, yra tarp aukšto ir vidutinio pilietinio-labdaringo aktyvumo lygio. 43 proc. jaunuolių teigia, kad juos supa aukšto lygio pilietiškumo ir labdaringumo aplinka. 14 proc. respondentų nuomone, aplinka yra žemo pilietiškumo-labdaringumo lygio. 35 proc. – vidutinio (žr. 67 pav.). 8 proc. respondentų į klausimą neatsakė.

Nuostatos pilietinės visuomenės atžvilgiu – 6 teiginiai apie nuostatas, matuojami 4 rangų skale. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

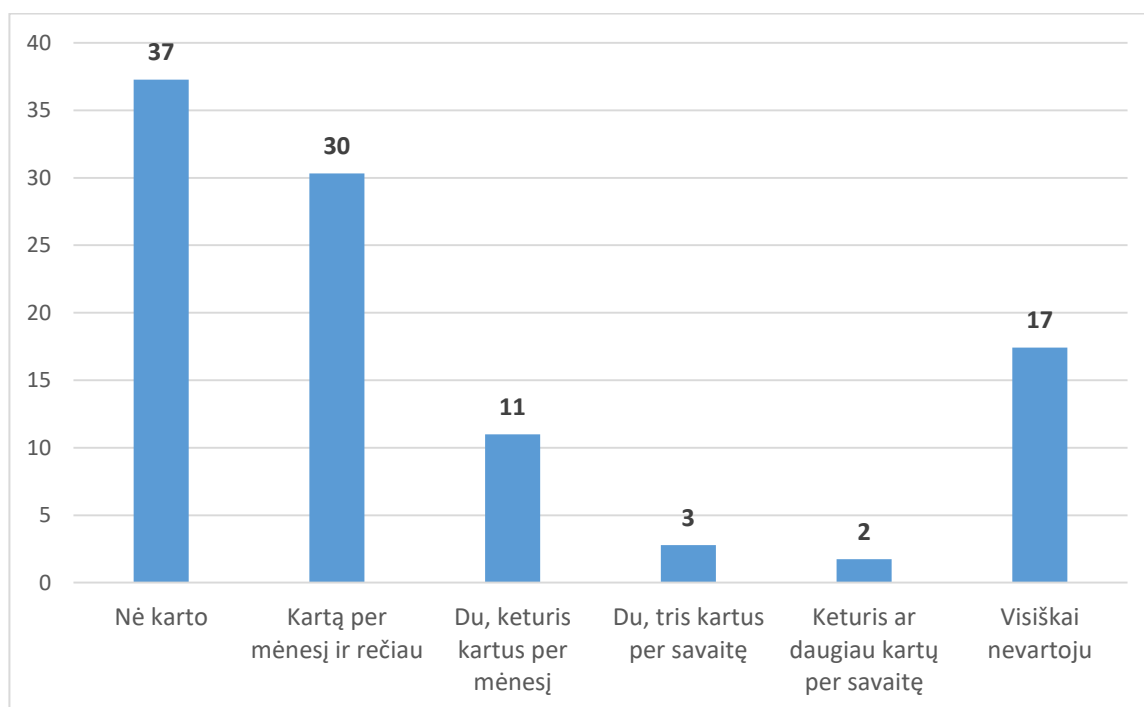
68 pav. Nuostatos pilietinės visuomenės atžvilgiu (proc., N=257)

Dauguma apklaustųjų jaučiasi saugiai savo šalyje (73 proc.), jaučiasi laisvi visuomeniškai veikti (71 proc.) ir mano, kad piliečių veikla yra palaikoma bendrapiliečių, aplinkinių, artimųjų (63 proc.). 32 proc. respondentų mano, jog žmonės, dalyvaujantys pilietinėse veiklose, įtarinėjami turintys savanaudiškų interesų, 25 proc. manymu, tokie žmonės laikomi keistuoliais. 13 proc. tiriamųjų mano, kad tik silpni ir nevykėliai dalyvauja nevyriausybinių organizacijų / visuomeninėje veikloje (žr. 68 pav.).

3.10. Žalingi įpročiai

Šioje tyrimo dalyje vertinamas jaunimo alkoholio vartojimo dažnumas, priklausomybė nuo alkoholio bei jo vartojimo priežastys, santykis su narkotikų vartojimu, žinojimas, kur gali kreiptis pagalbos dėl narkotikų vartojimo, rūkymo, interneto vartojimo įpročiai, įsitraukimas į lošimus bei migdomųjų / raminamųjų vaistų vartojimo dažnumas.

Alkoholio vartojimo rodiklis – matuojamas alkoholio vartojimo per paskutinius šešis mėnesius dažnumas 5 rangų skale, kuri kinta nuo „niekada“ iki „keturis ir daugiau kartų per savaitę“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

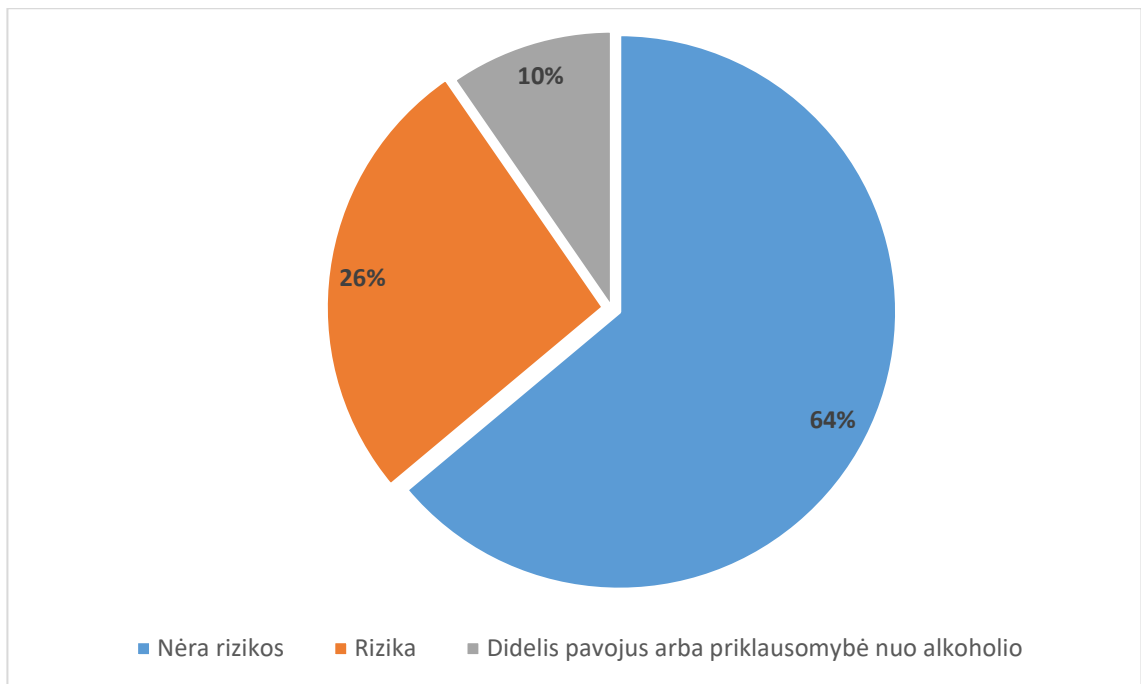

69 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal alkoholio vartojimo rodiklį (proc., N=287)

Per paskutinius šešis mėnesius 30 proc. jaunuolių alkoholį vartojo kartą per mėnesį ar rečiau, 11 proc. – du, keturis kartus per mėnesį. 5 proc. tai darė dažniau. 37 proc. per paskutinius šešis mėnesius alkoholio nevartojo, o 17 proc. apklaustųjų teigė alkoholio nevartojantys visiškai (žr. 69 pav.).

Priklausomybės nuo alkoholio rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 5 dichotominiais teiginiais, apie alkoholio vartojimo įpročius. Rodiklio reikšmės kinta nuo 0 iki 5. 5 rodo priklausomybę nuo alkoholio. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: nėra rizikos (0 balų), rizika (nuo 1 iki 2) ir didelis pavojus arba priklausomybė nuo alkoholio (nuo 3 iki 5).

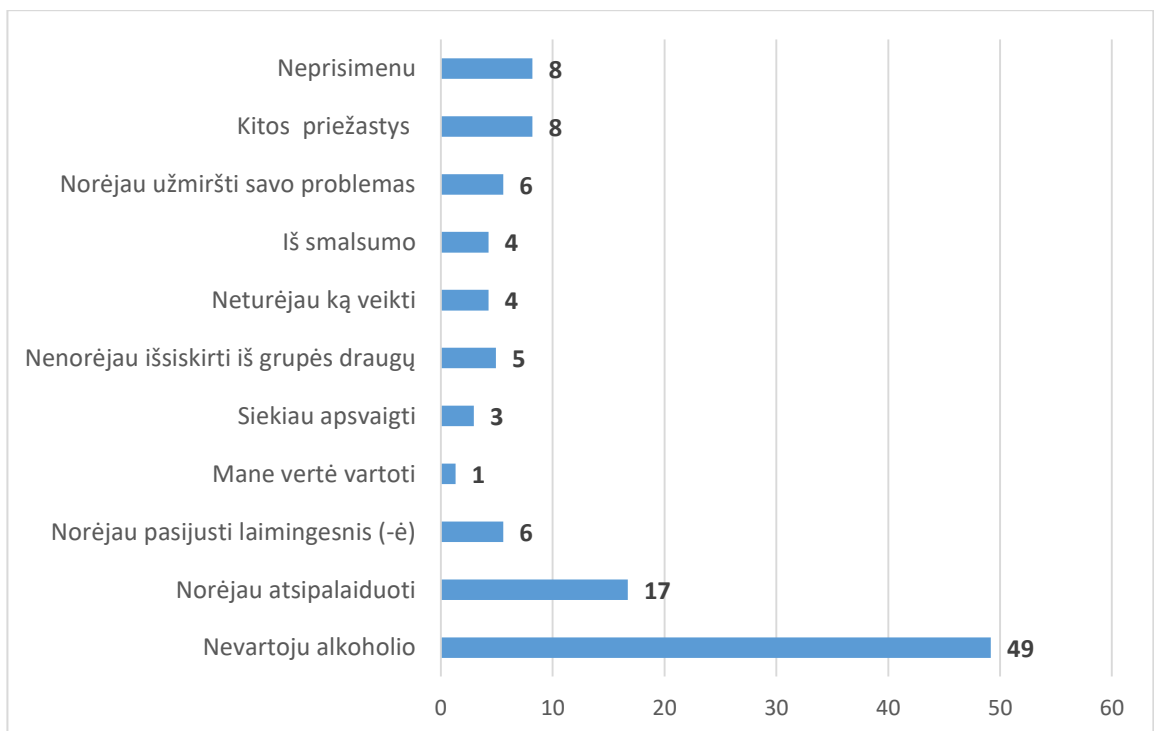

70 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal priklausomybės nuo alkoholio rodiklį (proc., N=291)

Priklausomybės nuo alkoholio rodiklio vidutinė reikšmė – 0,86. Tai rodo jog nėra priklausomybės nuo alkoholio rizikos. 64 proc. apklaustųjų šiuo metu neturi jokios priklausomybės nuo alkoholio. 26 proc. patenka į rizikos grupę, 10 proc. jau turi priklausomybę nuo alkoholio arba didelį pavojų jai atsirasti (žr. 70 pav.). Tyrimo duomenys rodo, jog didelis pavojus arba priklausomybė nuo alkoholio dažniau būdinga vyrams. Taip pat didesnis pavojus arba priklausomybė nuo alkoholio dažniau būdinga jaunesnio amžiaus jaunuolių grupėje (14- 18 m.).

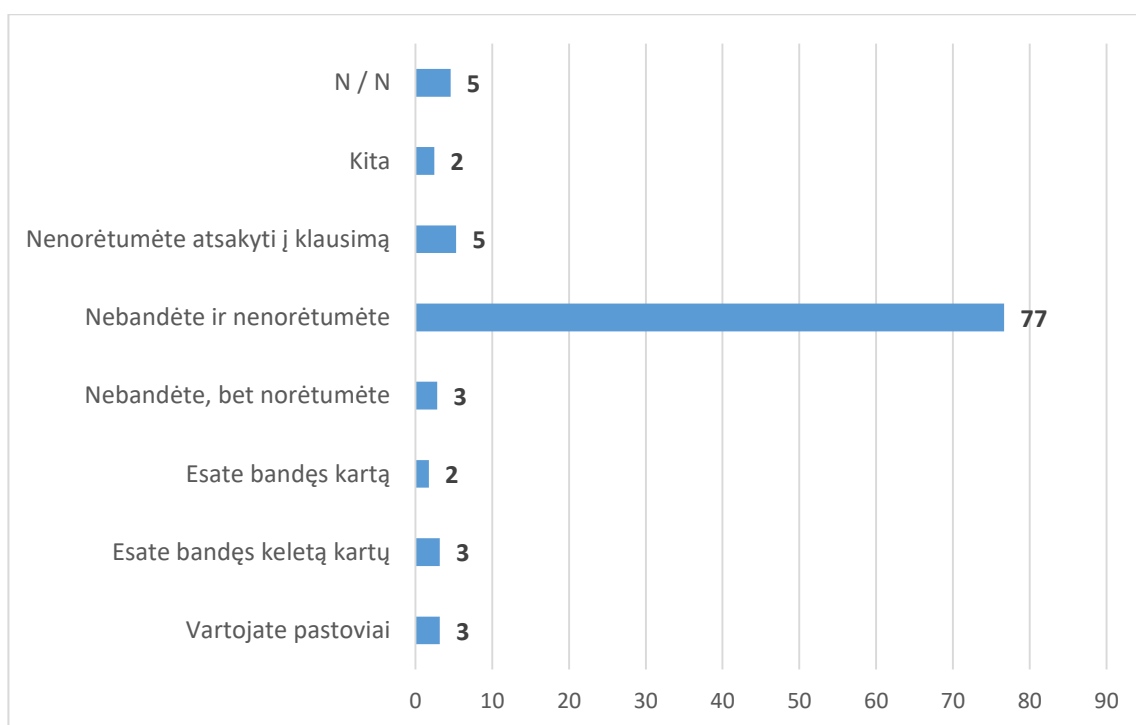
Alkoholio vartojimo priežastys – pateikiamos 9 alkoholio vartojimo priežastys su galimybe nurodyti kitą ir prašoma pasirinkti keletą, dėl kurių pastarąjį mėnesį vartojo alkoholį. Pateikiamas kiekvienos priežasties paminėjimo dažnumas.

71 pav. Alkoholio vartojimo priežastys (proc., N=305)

17 proc. vartojančių alkoholį tai daro tam, kad atsipalaiduotų. 8 procentai neprisimena dėl ko vartoja alkoholinius gėrimus. Po 6 procentus apklaustųjų vartoja alkoholį norėdami užmiršti savo problemas arba norėdami pasijusti laimingesni. 5 procentai nenori išsiskirti iš grupės draugų. Po 4 procentus respondentų – iš smalsumo ar neturėjimo ką veikti. 49 procentai apklaustųjų nevartoja alkoholio. (žr. 71 pav.). Atsakymo variantą „kita“ pasirinkę respondentai pažymėjo, kad alkoholį vartoja švenčių, gimtadienių metu, draugų rate.

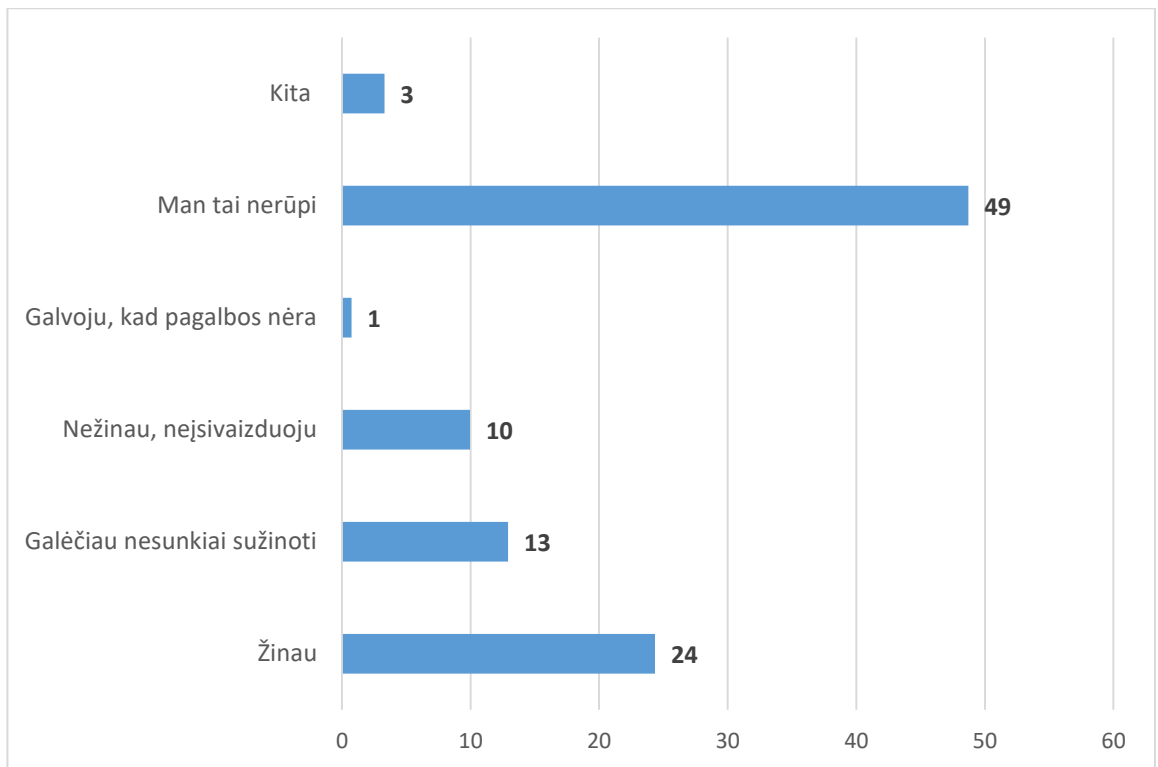
Santykis su narkotikų vartojimu – siekiama išsiaiškinti, ar vartoja narkotikus, kaip dažnai vartoja, ar vartoja nuolat. Matuojama šešių rangų skale, kintančia nuo „vartoju nuolat“ iki „nenoriu atsakyti“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

72 pav. Santykis su narkotikų vartojimu (proc., N=283)

77 proc. tiriamųjų nėra vartoję ir nenorėtų pabandyti narkotikų. 3 proc. nėra bandę, bet norėtų pabandyti. 5 proc. nurodė, kad nenori atsakyti į klausimą apie narkotinių medžiagų vartojimą. 5 proc. bandė vartoti (kartą ar keletą kartų), o 3 proc. vartoja pastoviai (žr. 72 pav.).

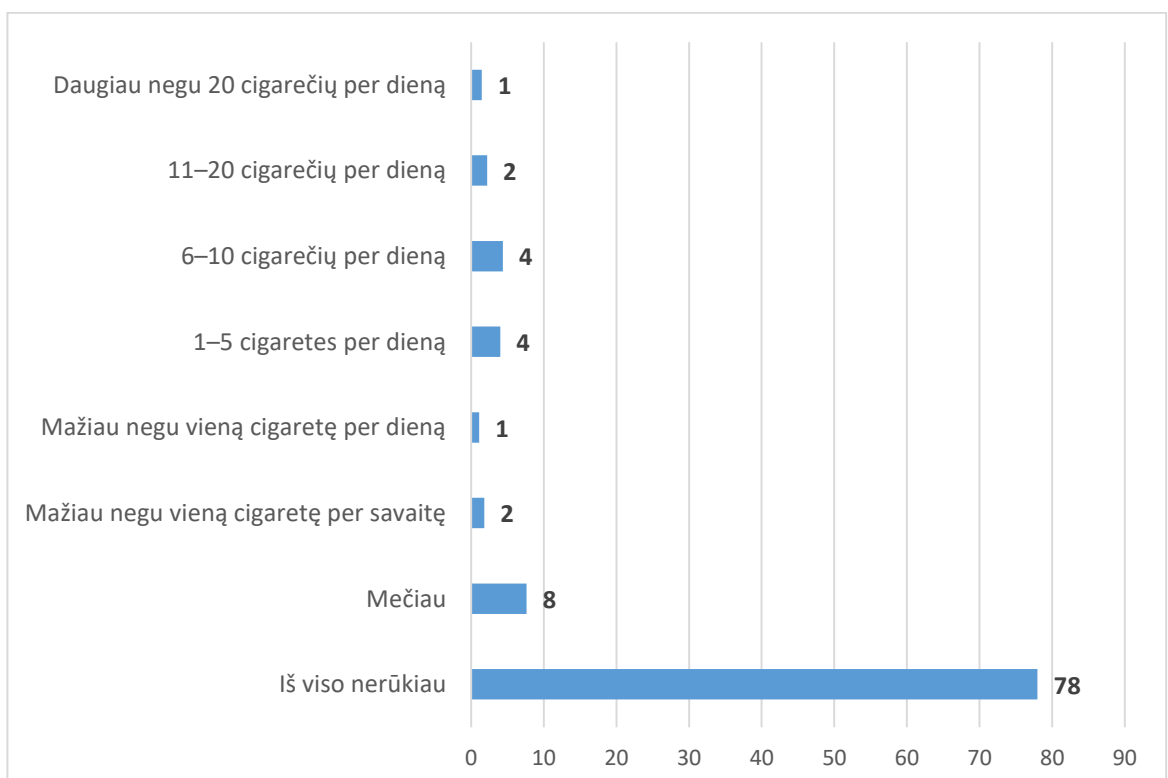
Žinojimas, kur gali kreiptis pagalbos – siekiama išsiaiškinti, ar jaunuoliai žino, kur gali kreiptis pagalbos dėl narkotikų vartojimo, ar galėtų nesunkiai sužinoti, nežino, ar tai visai nerūpi. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal atsakymų variantus.

73 pav. Žinotumas, kur gali kreiptis pagalbos (proc., N=271)

24 proc. apklaustųjų teigė žinantys, kur kreiptis pagalbos dėl narkotikų vartojimo, dar 13 proc. galėtų nesunkiai susirasti informacijos, 49 proc. šis klausimas nerūpi, o 10 proc. nežino, kur kreiptis pagalbos dėl narkotikų vartojimo. 1 procentas apklaustųjų nurodė manantys, kad pagalbos nėra (žr. 73 pav.).

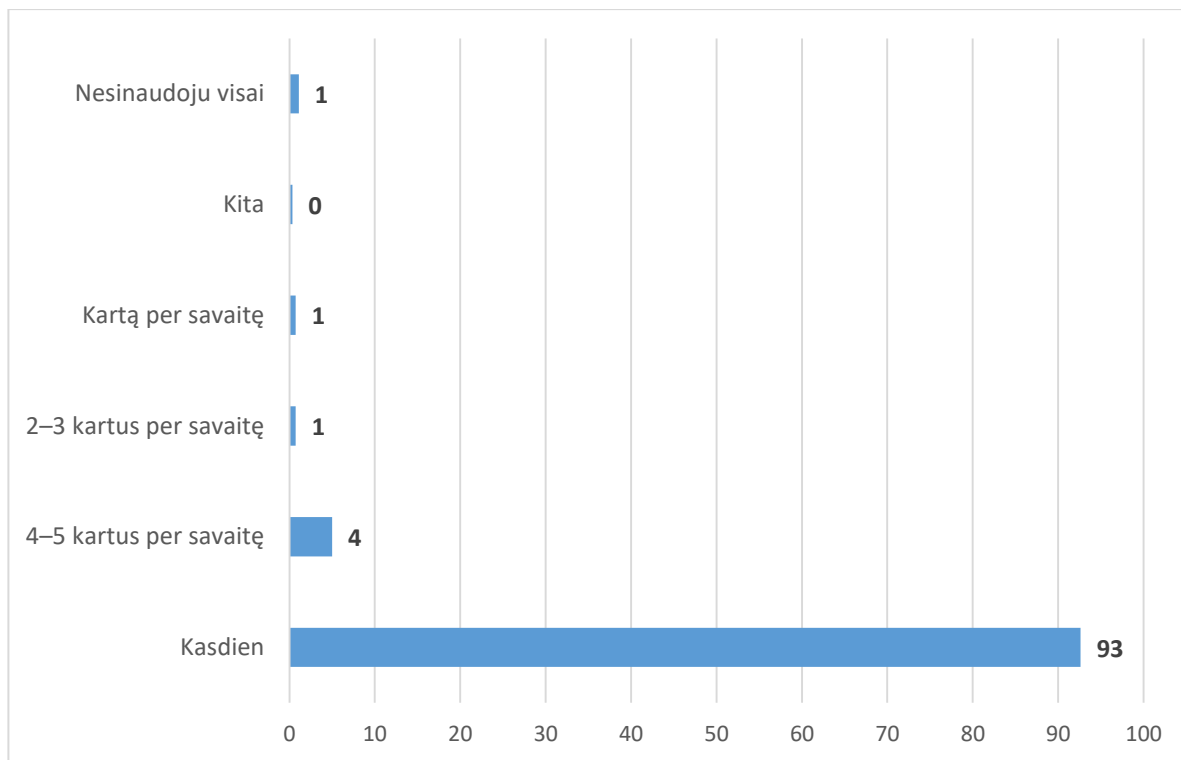
Rūkymo įpročių rodiklis – matuojamas rūkymo per paskutines 30 dienų dažnumo 8 rangų skale, kuri kinta nuo „niekada nerūkiu“ iki surūkiu „daugiau negu 20 cigarečių per dieną“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal atsakymų variantus.

74 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal rūkymo įpročių rodiklį (proc., N=275)

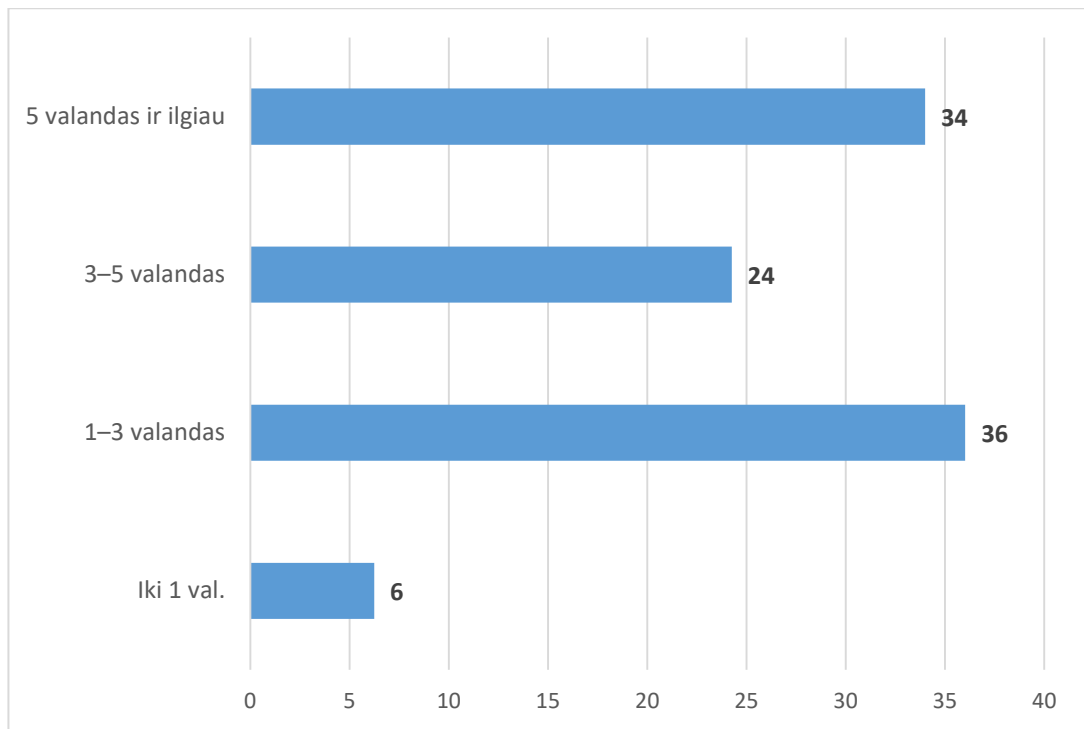
86 proc. Švenčionių rajono savivaldybės jaunuolių neturi rūkymo įpročių (niekada neturėjo arba jų atsikratė). Po 4 proc. respondentų pripažino, kad surūko 1-5 arba 6-10 cigarečių per dieną. Po 2 procentus apklaustųjų surūko mažiau negu vieną cigaretę per savaitę arba 11-20 cigarečių per dieną. Po 1 proc. surūko mažiau nei vieną arba daugiau nei 20 cigarečių per dieną (žr. 74 pav.). Tyrimo duomenys rodo, kad 22 procentai apklaustųjų jaunuolių turi rūkymo įpročių.

Interneto naudojimo įpročiai matuojami dviem rodikliais. Pirmas (kaip dažnai per paskutinį mėnesį naudojosi internetu) matuojamas 5 rangų skale nuo „kasdien“ iki „kartą per savaitę“. Antras (kiek vidutiniškai laiko per dieną praleidžia internete) matuojamas 4 rangų skale nuo „iki 1 val.“ iki „5 valandas ir ilgiau“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal atsakymų variantus.

75 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal interneto naudojimo dažnį per savaitę (proc., N=268)

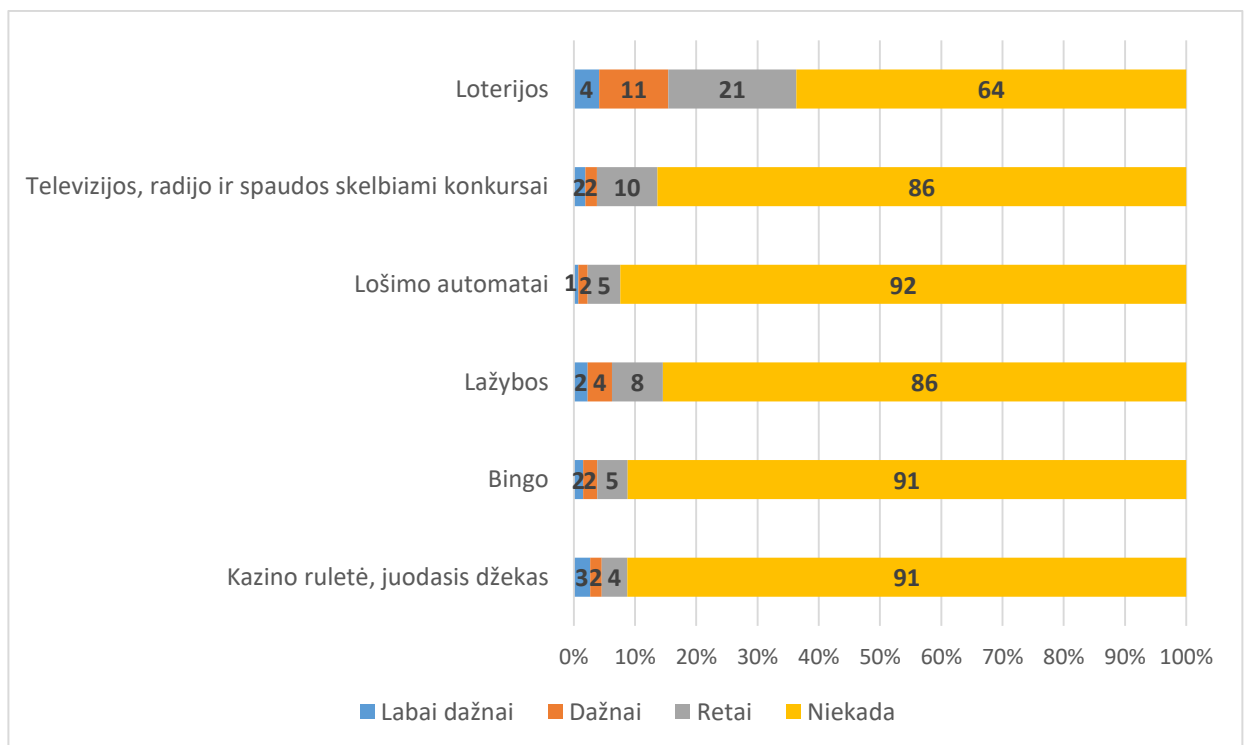
93 proc. apklaustųjų internetu naudojasi kasdien. 4 procentai – 4–5 kartus per savaitę. Po 1 procentą apklaustųjų internetu naudojasi 2–3 kartus per savaitę, ar nesinaudoja visai. 1 proc. naudojasi kartą per savaitę (žr. 75 pav.).

76 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal interneto naudojimo trukmę val. per dieną (proc., N=272)

Dažniausiai internetu naudojamosi 1–3 val. per dieną (36 proc.). 5 valandas ar ilgiau internetu naudojasi 34 procentai apklaustųjų. 24 procentai internetu naudojasi 3-5 valandas per dieną. Iki valandos naudodamiesi internetu praleidžia 6 proc. respondentų (žr. 76 pav.).

Lošimo įpročių rodiklis – 6 lošimo būdai, vertinami 4 rangų dažnumo skalėmis nuo „labai dažnai“ iki „niekada“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

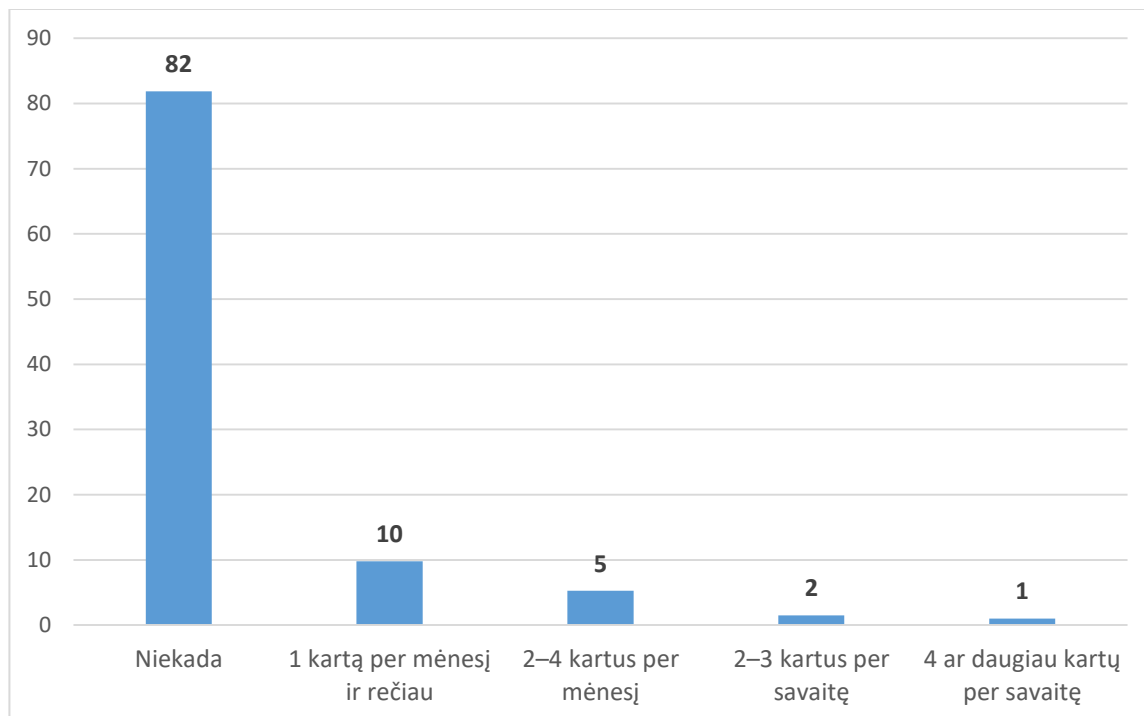

77 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal lošimo įpročių rodiklį (proc., N=264)

Dažniausiai pasitaikantis lošimo būdas yra loterijos – 36 proc. respondentų bent retkarčiais perka loterijos bilietus. 14 proc. bent retkarčiais dalyvauja televizijos, radijo ir spaudos skelbiamuose konkursuose,

14 proc. - lažybose. 9 proc. yra žaidę kazino ar bingo, 8 procentai nurodė žaidę lošimo automatais (žr. 77 pav.).

Migdomųjų / raminamųjų vaistų vartojimo rodiklis – matuojamas migdomųjų / raminamųjų vaistų vartojimo per paskutinius šešis mėnesius dažnumas 5 rangų skale, kuri kinta nuo „niekada“ iki „keturis ir daugiau kartų per savaitę“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

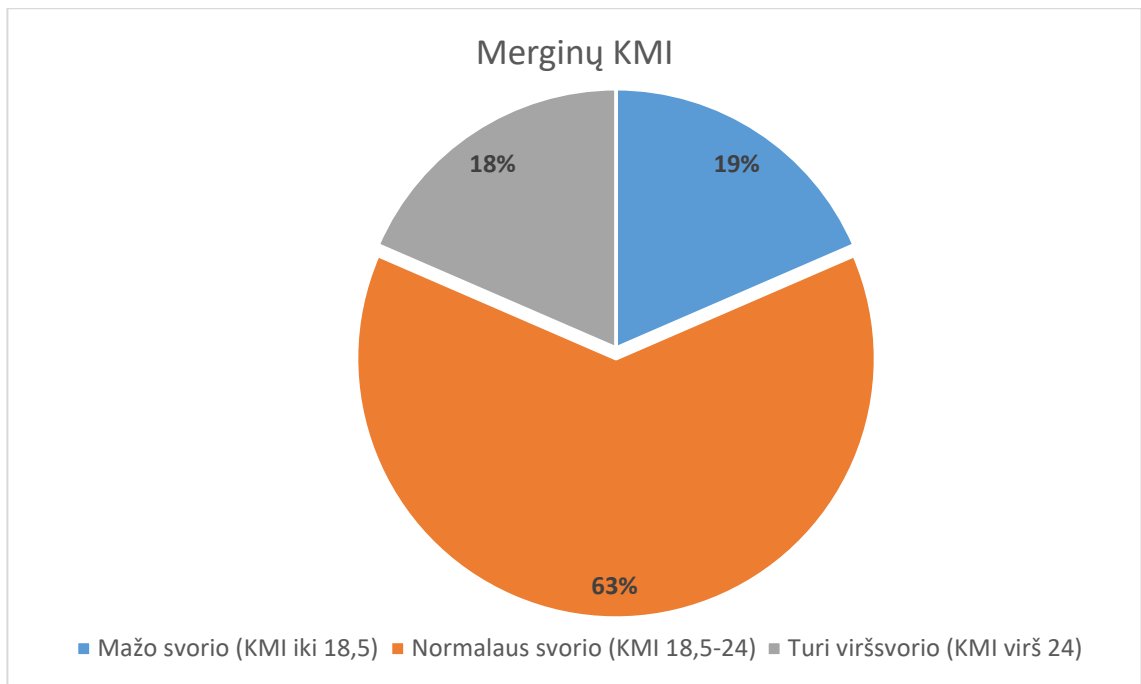
78 pav. Migdomųjų / raminamųjų vaistų vartojimo rodiklis (proc., N=265)

Didžioji dauguma respondentų per paskutinius šešis mėnesius nevartojo jokių migdomųjų, raminamųjų vaistų (82 proc.). 10 proc. vartojo 1 kartą per mėnesį ar rečiau. 5 proc. per pastaruosius šešis mėnesius migdomuosius arba raminamuosius vaistus vartojo 2–4 kartus per mėnesį ar dažniau. 3 procentai respondentų migdomuosius, raminamuosius vaistus vartojo 2 ir daugiau kartų per savaitę (žr. 78 pav.). Tyrimo rezultatai rodo, kad dažniau per paskutinius 6 mėnesius migdomuosius, raminamuosius vaistus vartojo moterys ir jauniausi (14-18 m.) tyrimo dalyviai.

3.11. Mityba ir poilsis

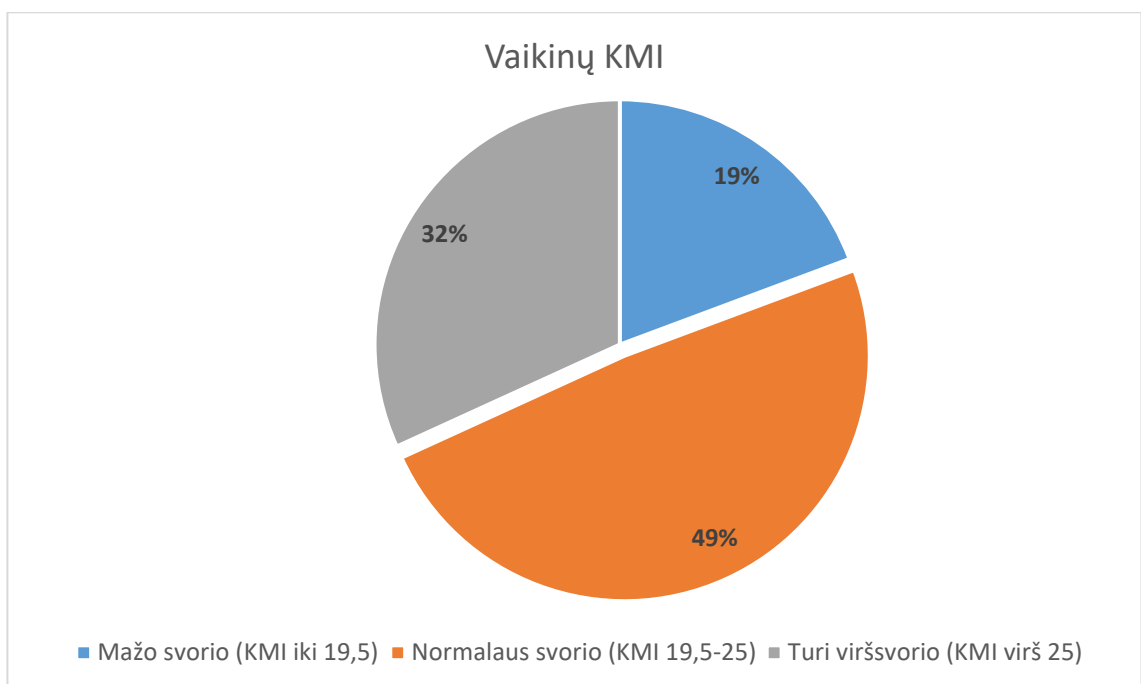
Ši rodiklių grupė sudaryta iš fizinės savijautos, subjektyvaus sveikatos būklės vertinimo, miego trukmės, sveikos gyvensenos rodiklių.

Kūno masės indekso rodiklis (KMI). Pastaruoju metu ryškėja tendencija, kad vis dažniau jaunuoliai suseraga valgymo sutrikimais, nervine anoreksija ar bulimija. Todėl į apklausoje buvo įtraukti klausimai apie kūno svorį ir ūgį siekiant nustatyti respondento kūno masės indeksą. Šis indeksas leidžia nustatyti, ar svoris atitinka ūgį, yra per mažas ar per didelis. Kūno masės indeksas apskaičiuojamas pagal formulę: kūno masė / ūgis² (pastaba: čia kūno masė matuojama kilogramais, o ūgis – metrais). Jaunuoliai skirstomi į tris intervalus pagal KMI: iki 18,5 – mažo svorio, 18,5–24 – normalaus svorio, virš 24 – turintys viršsvorio.

79 pav. Merginų kūno masės indekso rodiklis (proc., N=146)

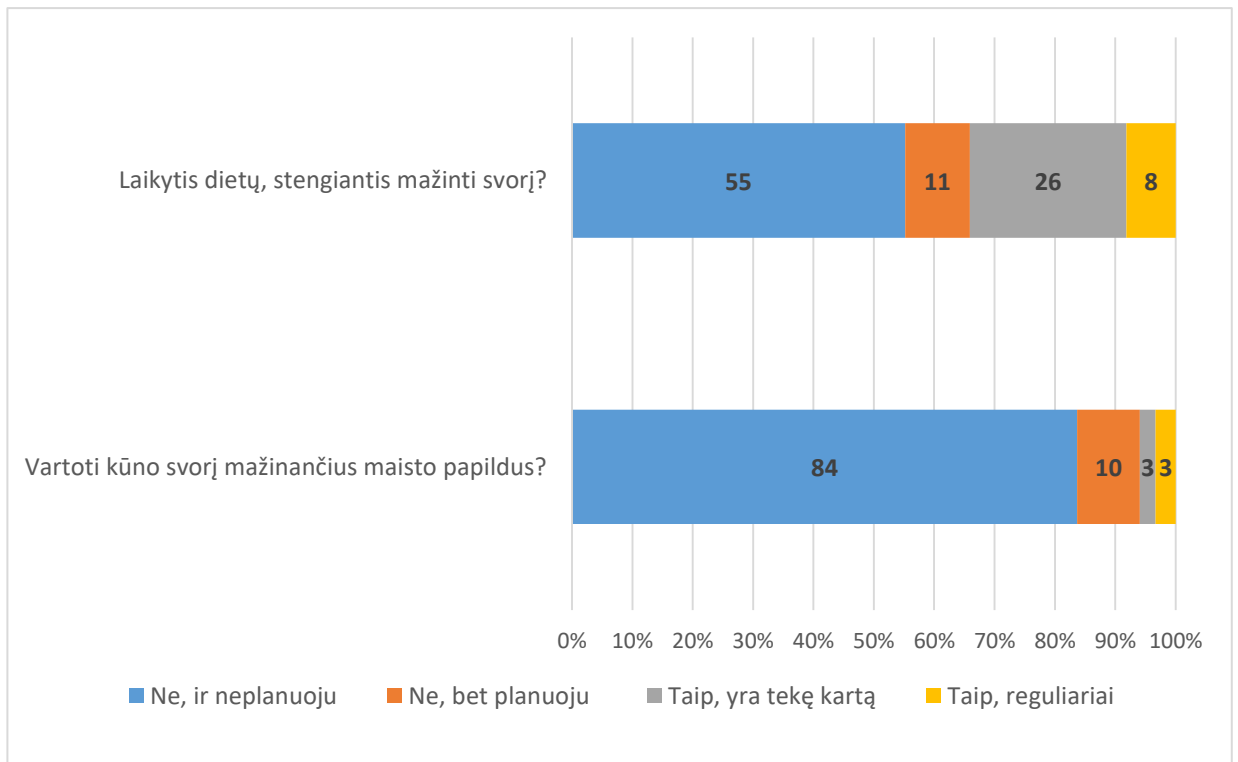
Vidutinis merginų kūno masės indeksas – 21,18. Šis rodiklis patenka į normalaus svorio kategoriją. Daugumos apklaustų merginų (63 proc.) kūno masės indeksas yra normalus. 18 proc. tiriamųjų turi viršsvorio, 19 proc. yra per mažo svorio (žr. 79 pav.). Tyrimo rezultatai rodo, kad mažą kūno svorį dažniau turi jauniausios (14–18 m.), o viršsvorio – vyresnės tyrimo dalyvės.

80 pav. Vaikinų kūno masės indekso rodiklis (proc., N=88)

Vidutinis vaikinų kūno masės indeksas – 23,21. Šis rodiklis patenka į normalaus svorio kategoriją. Daugumos apklaustų vaikinų (49 proc.) kūno masės indeksas yra normalus. 32 proc. tiriamųjų turi viršsvorio, 19 proc. yra per mažo svorio (žr. 80 pav.).

Svorio mažinimo rodikliai yra du: kūno svorį mažinančių papildų vartojimas ir dietų laikymasis. Jie matuojami keturių rangų skalėmis nuo „ne (nevartoja / nesilaiko) ir neplanuoja“ iki „taip (vartoja / laikosi), reguliariai“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

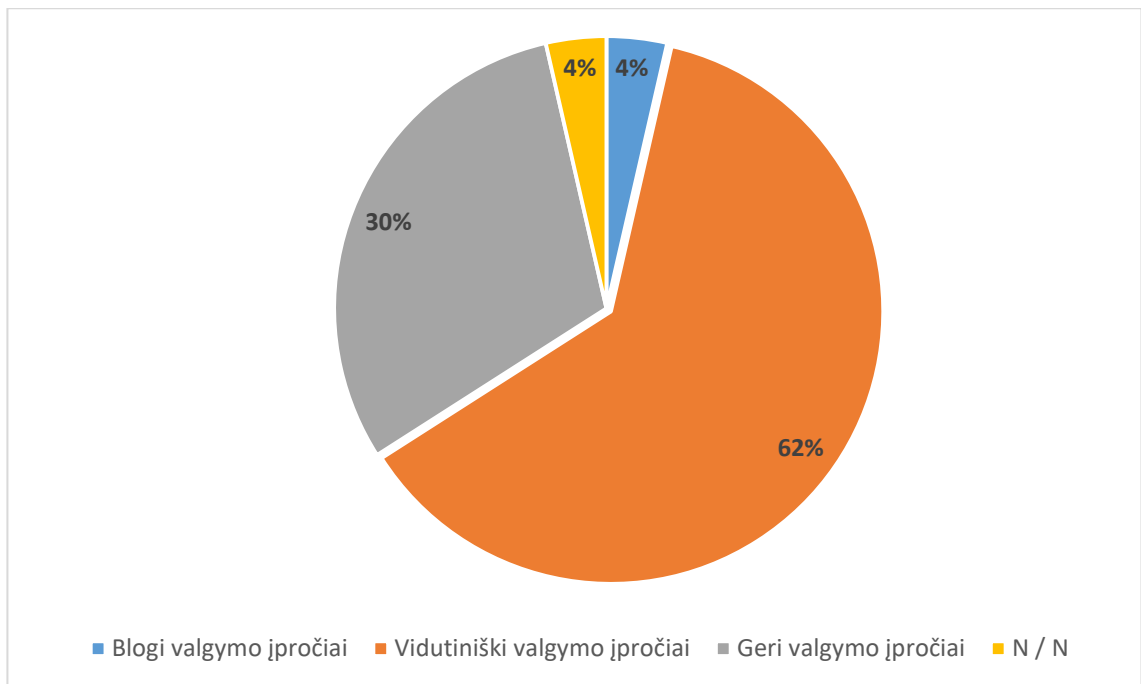
81 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal svorio mažinimo rodiklius (proc., N=270)

Tyrimo duomenimis, dauguma respondentų neplanuoja vartoti kūno svorį mažinančių maisto papildų (84 proc.) bei neketina laikytis dietų (55 proc.). 16 proc. apklaustųjų teigia planuojantys, bent kartą vartoję arba reguliariai vartojantys svorį mažinančius maisto papildus. 45 proc. planuoja, yra bent kartą laikęsi arba reguliariai laikosi svorį mažinančių dietų (žr. 81 pav.). Tyrimo rezultatai rodo, kad apsisprendusieji mažinti kūno svorį, kiek dažniau renkasi dietų laukumąsi. Moterys dažniau vartoja ar planuoja vartoti kūno svorį mažinančių papildų ir dažniau laikosi dietų.

Gerų / teisingų / sveikų valgymo įpročių rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 8 indikatoriais apie valgymo įpročius. Kiekvienas indikatorius vertinamas keturių rangų skale, tiriamųjų prašoma nurodyti, kiek kartų per savaitę pastarąjį mėnesį jie valgė pusryčius, vakarienę, vartojo „sveikus“ ir „nesveikus“ produktus. Suminis gerų / teisingų / sveikų valgymo įpročių rodiklis, kurio reikšmės kinta nuo 8 iki 32: 8 reiškia blogus / neteisingus / nesveikus, o 32 – gerus / teisingus / sveikus valgymo įpročius, vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo geresni valgymo įpročiai. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: blogus (nuo 8 iki 16), vidutiniškus (nuo 17 iki 24) ir gerus (nuo 25 iki 32) valgymo įpročius turintieji.

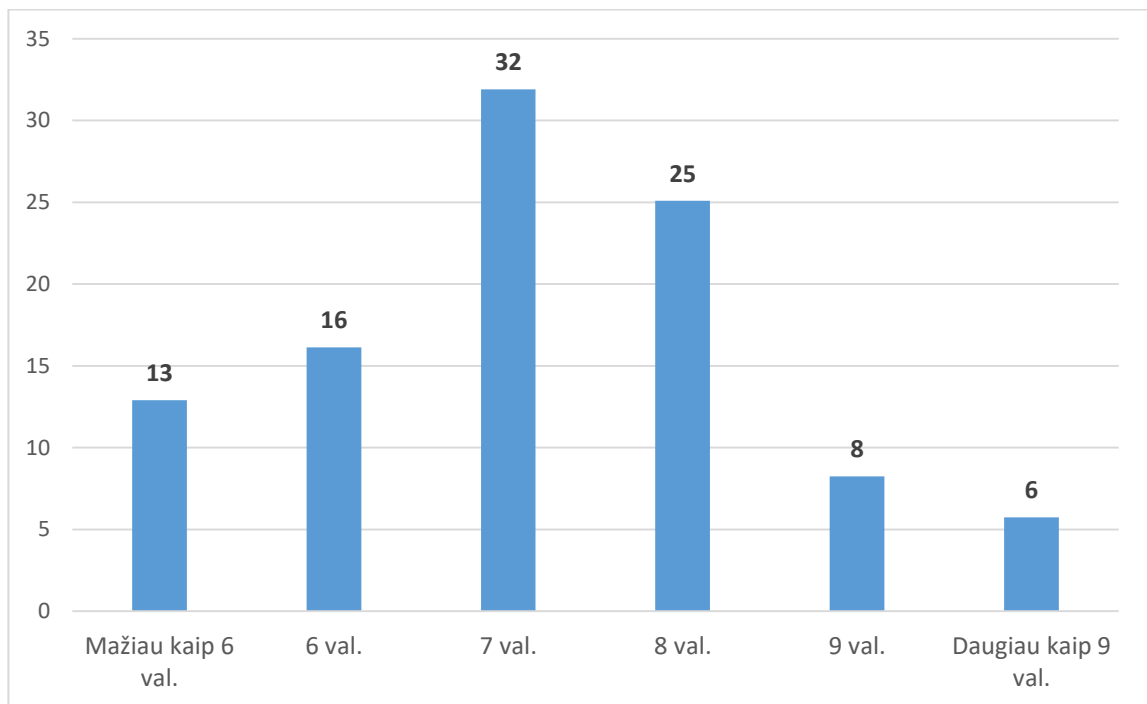
Gerų / teisingų / sveikų valgymo įpročių rodiklio vidutinė reikšmė – 22,6. Tai reiškia, kad Švenčionių rajono savivaldybės jaunuoliams būdingi vidutiniški sveikos mitybos įpročiai. 62 proc. apklaustųjų pasižymi vidutiniškais sveikos mitybos įpročiais. 30 proc. tyrimo dalyvių valgymo įpročiai geri. 4 proc. respondentų valgymo įpročiai yra blogi (žr. 82 pav.).

82 pav. Tiriųjų pasiskirstymas pagal gerų / teisingų / sveikų valgymo įpročių rodiklį (proc., N=279)

Miego rodiklis – matuojamas valandomis, skirtomis vidutiniškai per parą miegui pastarąjį mėnesį, matuojamas 6 rangų skale, kuri kinta nuo „mažiau nei 6 val.“ iki „daugiau nei 9 val.“. Pateikiamas procentinis tiriųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

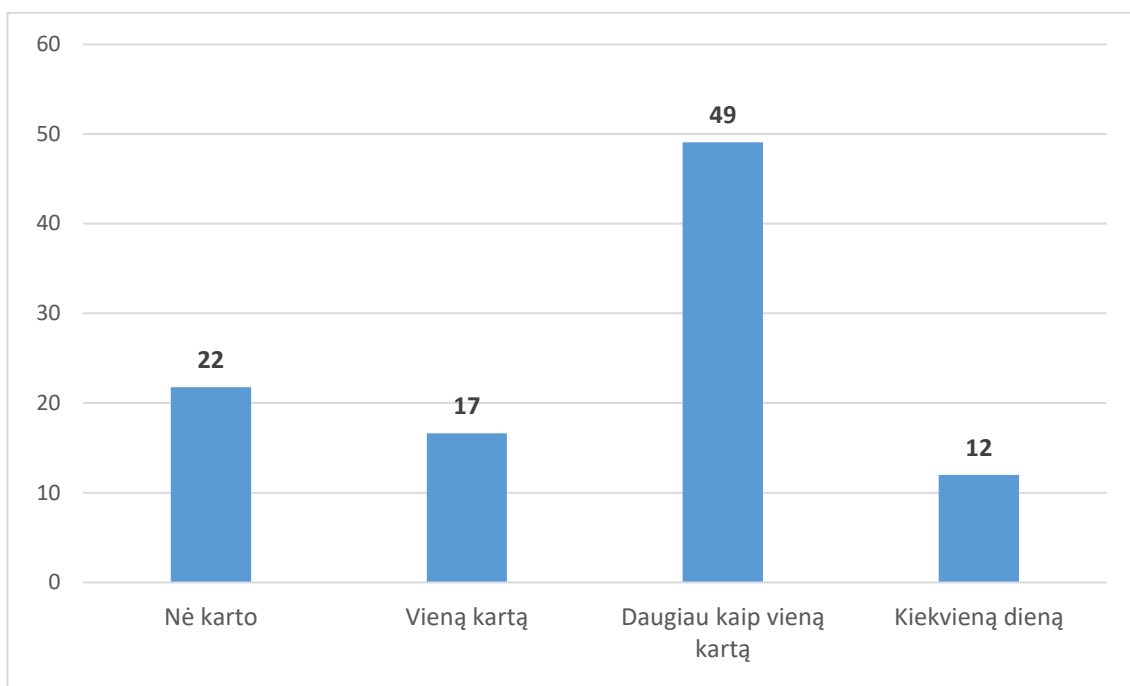

83 pav. Tiriųjų pasiskirstymas pagal miego rodiklį (proc., N=279)

32 proc. tyrimo dalyvių per pastarąjį mėnesį miegojo po 7 val. per parą. 25 proc. miegojo po 8 val. 29 proc. – po 6 ar mažiau valandų. 14 proc. – 9 val. ar ilgiau (žr. 83 pav.). Nustatyta, kad ilgiausiai (daugiau nei 9 val. per parą) pastarąjį mėnesį dažniau miegojo jauniausi (14–18 m.) tyrimo dalyviai.

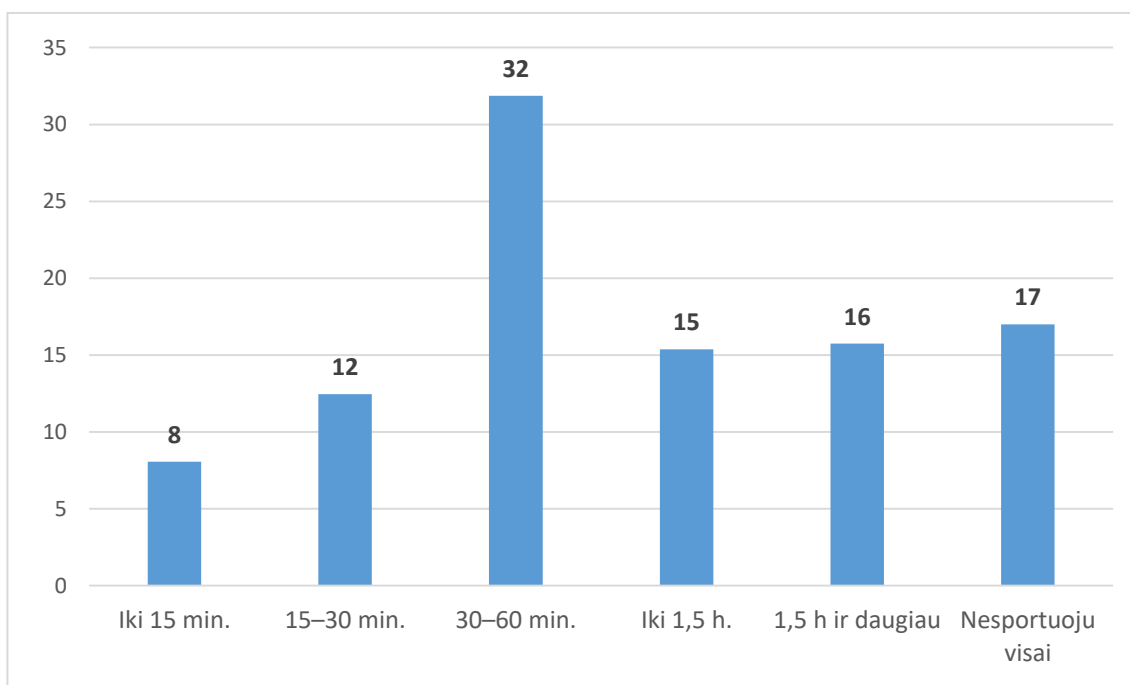
Fizinis aktyvumas matuojamas dviem rodikliais. Pirmas – kiek kartų per savaitę sportuoja, matuojamas keturių rangų skale nuo „niekada“ iki „kiekvieną dieną“. Antras – kiek vidutiniškai laiko vienu kartu sportuoja,

šešių rangų skale nuo „nesportuoju“ iki „1,5 val. ir daugiau“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

84 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal fizinį aktyvumą kartais per savaitę (proc., N=279)

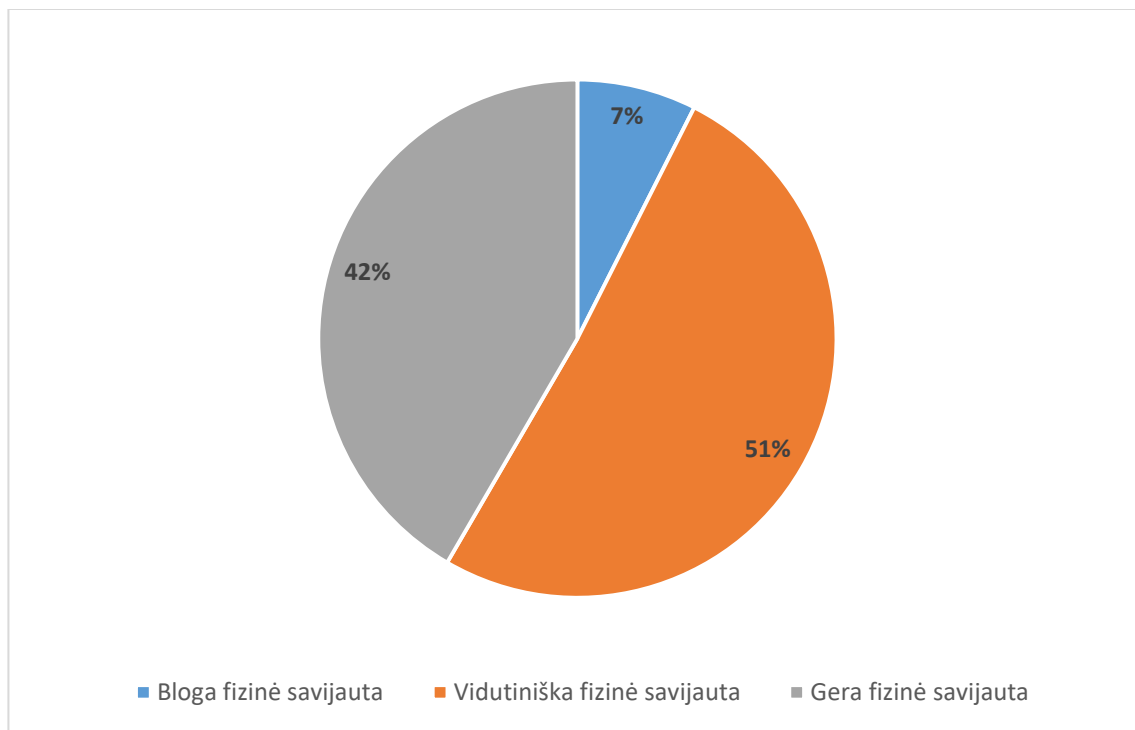
49 proc. respondentų sportuoja kelis kartus per savaitę. 17 proc. sportuoja kartą per savaitę, 22 proc. – išvis nesportuoja. 12 proc. tyrimo dalyvių sportuoja kiekvieną dieną (žr. 84 pav.). Kasdien dažniausiai sportuoja vyrai. Mažiausiai sportuoja arba visai nesportuoja vyriausios amžiaus grupės (24-29 m.) jaunuoliai.

85 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal fizinį aktyvumą laiko trukme per dieną (proc., N=273)

Sportavimui per dieną skiriama trukmė yra įvairi: daugiausia – 32 procentai apklaustųjų tam skiria 30-60 min. per dieną, 16 proc. tam skiria 1,5 val. ar daugiau, 15 proc. iki 1,5 val., 12 proc. – iki 30 min, 8 proc. – iki 15 min. per dieną (žr. 85 pav.). Tyrimo rezultatai rodo, kad per dieną daugiausia laiko sportui skiria vyrai.

Fizinės savijautos rodiklis – tai suminis rodiklis, kurį sudaro 4 indikatoriai apie patiriamus skausmus ar fizinius nusiskundimus. Kiekvienas indikatorius matuojamas 4 rangų skale, tiriamųjų prašoma nurodyti, kaip dažnai per pastarąjį mėnesį jiems skaudėjo arba teko vartoti vaistus. Suminio fizinės savijautos rodiklio reikšmės kinta nuo 4 iki 16: 4 reiškia blogą / silpną, o 16 – gerą fizinę savijautą, vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo geresnė fizinė savijauta. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: bloga (nuo 4 iki 7), vidutiniška (nuo 8 iki 12) ir gera (nuo 13 iki 16) fizinė savijauta.

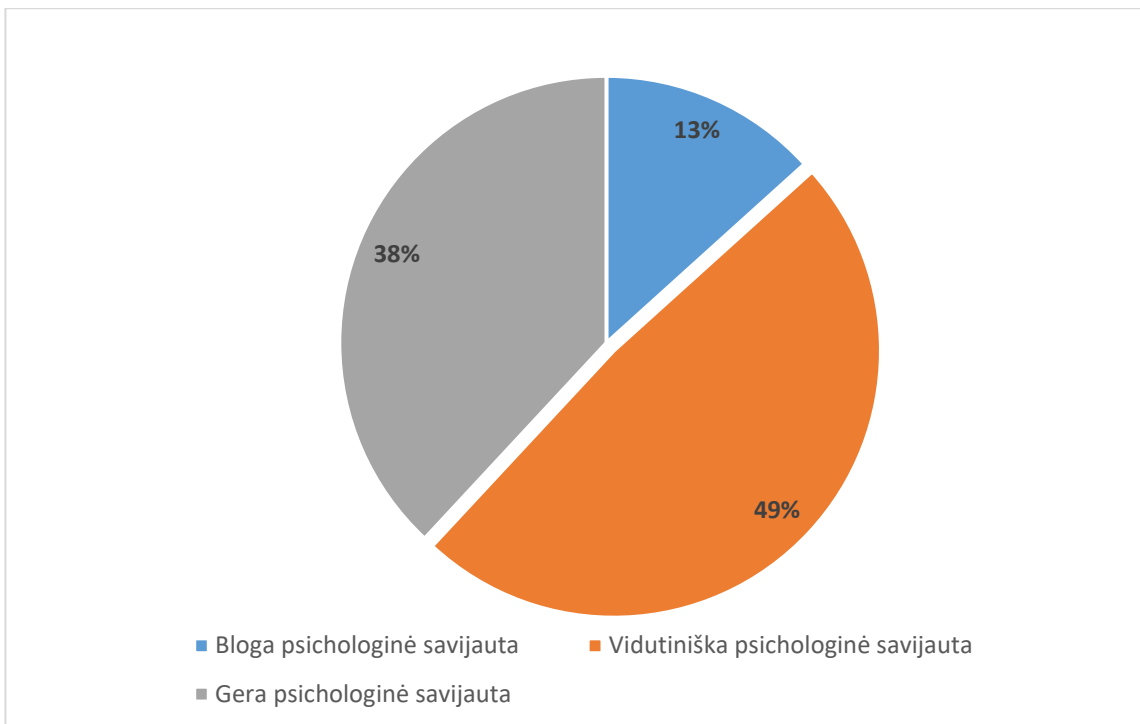
86 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal fizinės savijautos rodiklį (proc., N=271)

Vidutinė fizinės savijautos rodiklio reikšmė – 11,96. Šis rodiklis rodo vidutinišką, tačiau arti geros fizinės savijautos kategoriją. 42 proc. tiriamųjų pasižymi gera fizine savijauta. Dar 51 proc. nustatytas vidutiniškos savijautos rodiklis. 7 proc. būdinga bloga savijauta (žr. 86 pav.). Prastesne fizine savijauta dažniau pasižymi jauniausios amžiaus grupės (14-18 m.) tiriamieji.

3.12. Psichologinė savijauta

Šios grupės rodiklius sudaro psichologinės savijautos, savęs vertinimo ir problemų įveikimo rodikliai.

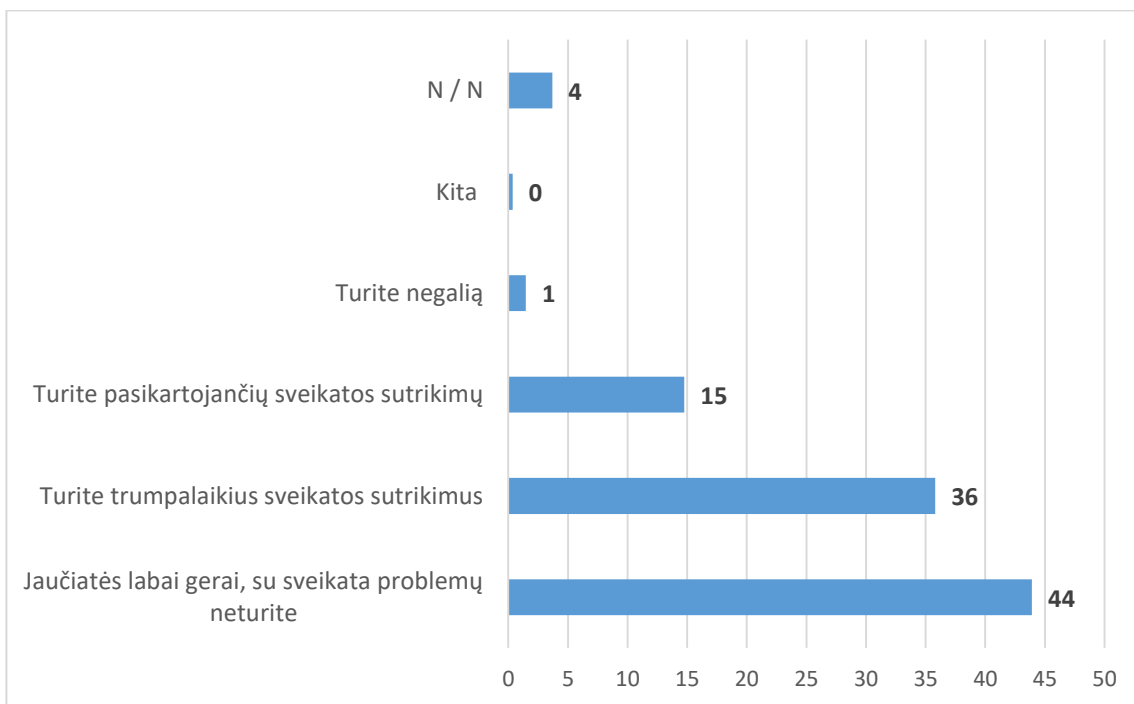
Psichologinės savijautos suminis rodiklis – tai suminis rodiklis, kurį sudaro 8 indikatoriai apie įvairius emocinius, psichologinius nusiskundimus. Kiekvienas indikatorius matuojamas 4 rangų skale, tiriamųjų prašoma nurodyti, kaip dažnai per pastarąjį mėnesį juos kankino nerimas, nemiga, liūdesys ir pan. Suminio psichologinės savijautos rodiklio reikšmės kinta nuo 8 iki 32: 8 reiškia blogą / silpną, o 32 – gerą psichinę savijautą, vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo geresnė psichologinė savijauta. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: bloga (nuo 8 iki 16), vidutiniška (nuo 17 iki 24) ir gera (nuo 25 iki 32) psichologinė savijauta.

87 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal psichologinės savijautos suminį rodiklį (proc., N=271)

Vidutinė psichologinės savijautos suminio rodiklio reikšmė – 21,82. Tai rodo vidutinišką psichologinę Švenčionių rajono savivaldybės jaunuolių savijautą, tačiau artimą gerai savijautai. 38 proc. moksleivių pasižymi gera psichologine savijauta, 49 proc. per pastarąjį mėnesį susidūrė su juos kankinančiu nerimu, nemiga ar liūdesiu. 13 proc. pasižymi bloga psichine savijauta (žr. 87 pav.). Tyrimo rezultatai rodo, kad tie apklaustieji, kurie geriau jaučiasi fiziškai, geriau jaučiasi ir psichologiškai.

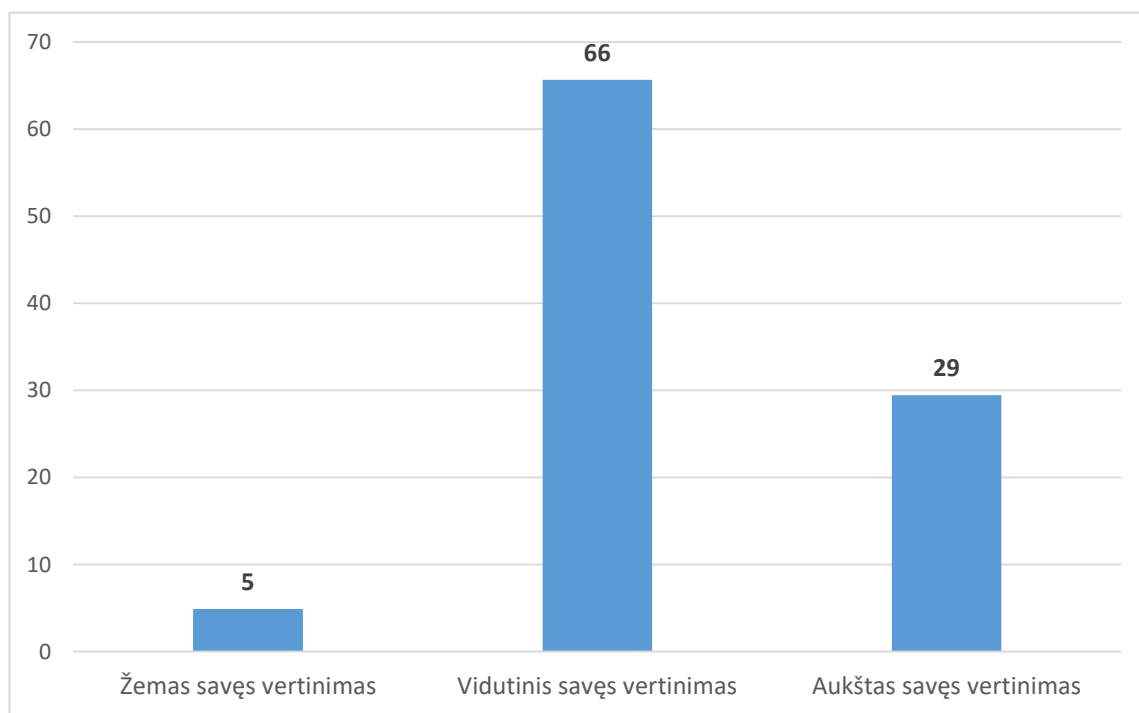
Sveikatos būklės subjektyvus rodiklis matuojamas 4 rangų skale, kuri kinta nuo „jaučiatės labai gerai, su sveikata problemų neturite“ iki „turite negalią“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

88 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal sveikatos būklės subjektyvų rodiklį (proc., N=271)

44 proc. tyrimo dalyvių jaučiasi labai gerai ir su sveikata problemų neturi. 36 proc. būdingi trumpalaikiai sveikatos sutrikimai, 15 proc. – pasikartojantys sveikatos sutrikimai, 1 proc. apklaustųjų turi negalią (žr. 88 pav.)

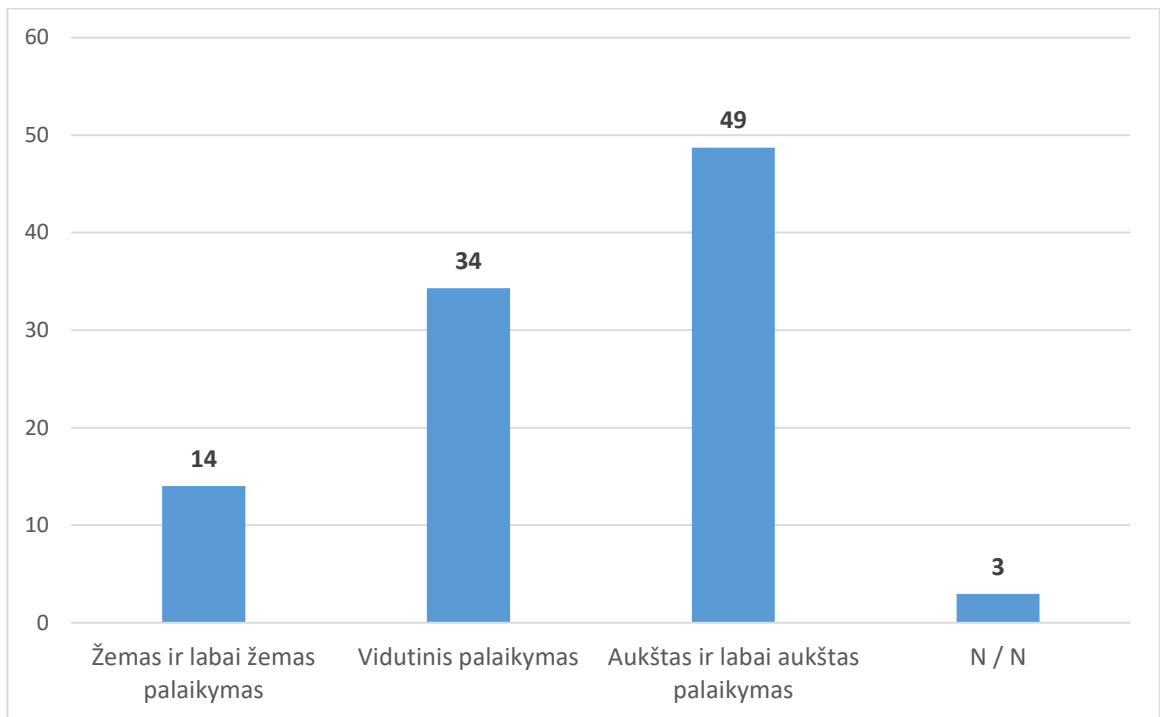
Savęs vertinimo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 10 indikatorių, išreiškiančių tiriamųjų suvokimą apie save, savo vertę, pasitenkinimą savimi ir pan. Kiekvienas indikatorius vertinamas keturių rangų skale, tiriamųjų prašoma nurodyti, ar jie sutinka su juos apibūdinančiais teiginiais. Suminio savęs vertinimo rodiklio reikšmės kinta nuo 10 iki 40: 10 reiškia žemą, o 40 – aukštą savivertę, vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo aukštesnė savivertė. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemas (nuo 10 iki 20), vidutinis (nuo 21 iki 30) ir aukštas (nuo 31 iki 40) savęs vertinimas.

89 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal savęs vertinimo rodiklį (proc., N=265)

Savęs vertinimo rodiklio vidutinė reikšmė – 28,11. Tai rodo, kad Švenčionių rajono savivaldybės jaunimo savęs vertinimo rodiklis yra vidutinis. 66 proc. apklausos dalyvių priskirtini vidutinio savęs vertinimo kategorijai. 29 proc. pasižymi aukštu pasitikėjimu savimi. 5 proc. tiriamųjų nustatytas žemas savęs vertinimo rodiklis (žr. 89 pav.). Tyrimo rezultatai rodo, kad kuo geresnė apklaustųjų psichologinė ir fizinė savijauta, tuo geriau jie linkę save vertinti.

Šeimos narių socialinio palaikymo rodiklis – tai suminis rodiklis, matuojamas 7 indikatoriais, apie tam tikras palaikymą išreiškiančias patirtis iš šeimos narių, kurie rodo, kad tiriamasis gyvena jį palaikančioje, pripažįstančioje, mylinčioje ir vertinančioje namų aplinkoje. Kiekvienas indikatorius vertinamas trijų rangų skale, tiriamieji prašomi nurodyti, kaip dažnai per paskutines 30 dienų jų šeimos nariai (globos namų darbuotojai) išvardytais būdais išreiškė palaikymą. Suminio socialinio palaikymo šeimoje rodiklio reikšmės kinta nuo 7 iki 21: 7 reiškia socialinio palaikymo šeimoje trūkumą, o 21 reiškia stipriai išreikštą socialinį palaikymą šeimoje, vadinasi, kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo daugiau socialinio palaikymo tiriamieji sulaukia iš šeimos narių. Balus galima suskirstyti į tokias grupes: žemas ir labai žemas (nuo 7 iki 12), vidutinis (nuo 13 iki 17) ir aukštas ar labai aukštas (nuo 18 iki 21) socialinis palaikymas šeimoje.

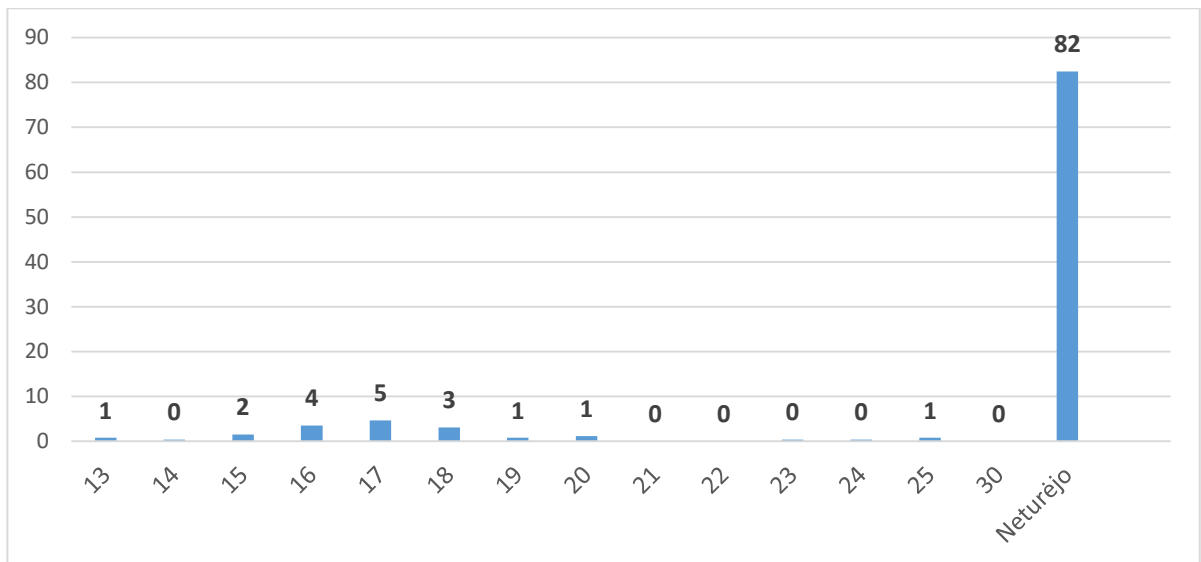
90 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal šeimos narių socialinio palaikymo rodiklį (proc., N=271)

Šeimos narių socialinio palaikymo rodiklio vidutinė reikšmė – 16,35. t. y. vidutinis šeimos narių / globėjų palaikymo rodiklis, tačiau artimas aukštam palaikymui. Grupei, pasižyminčiai aukštu / labai aukštu šeimos narių socialinio palaikymo lygiu, priskirtini 49 proc. apklaustųjų, vidutinio palaikymo lygio grupei – 34 proc., žemo ir labai žemo palaikymo – 14 proc. (žr. 90 pav.). Tyrimo rezultatai rodo, kad didesnio šeimos narių socialinio palaikymo susilaukiantis jaunimas geriau save vertina.

3.13. Lytinė elgsena ir šeimos planavimas

Šią grupę sudaro lytinės elgsenos rodikliai: lytiniai santykiai, kontracepcijos naudojimas, lytinių partnerių skaičius ir pirmų santykių amžius, nuostatos dėl ikivedybinių lytinių santykių ir santuokos.

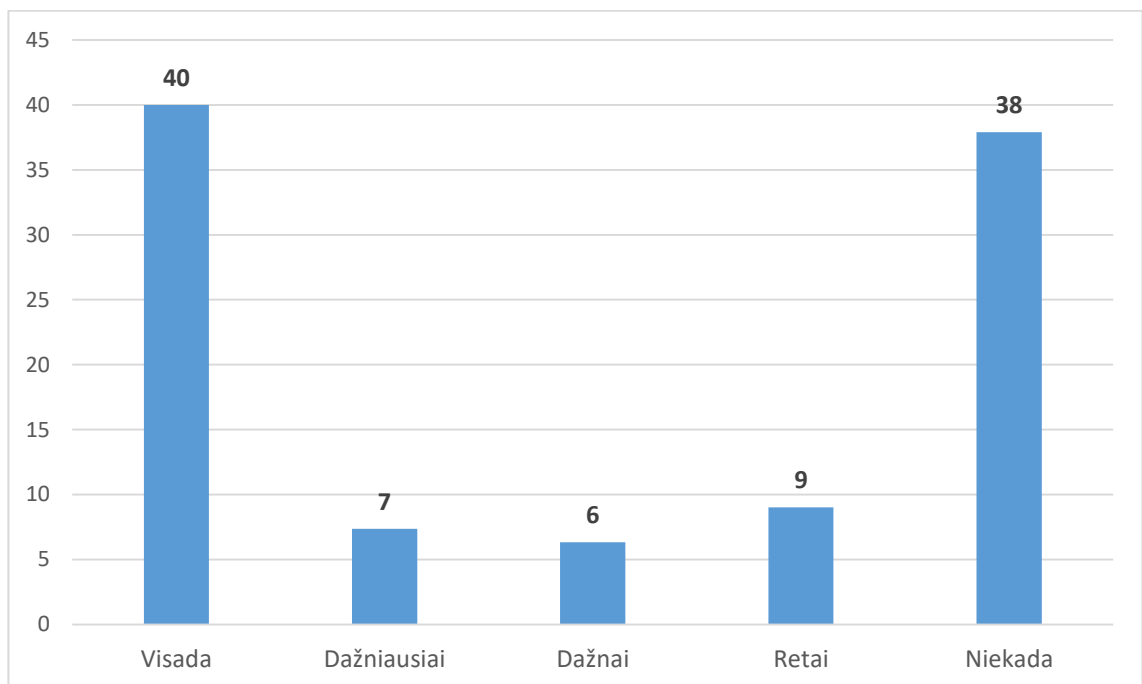
Pirmų lytinių santykių amžiaus rodiklis – metai, kada turėjo pirmus lytinius santykius, atsakoma, jei tokius turėjo. Pateikiamas pirmų lytinių santykių amžiaus vidurkis bei pasiskirstymas pagal metus, kada turėjo pirmuosius lytinius santykius.

91 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal pirmų lytinių santykių amžiaus rodiklį (proc., N=256)

Lytinių santykių turėję nurodė 18 proc. respondentų. Vidutinis pirmų lytinių santykių amžius – 17,5 metų. Dauguma respondentų lytinį gyvenimą pradėjo 15–19 metų (15 proc.). 1 proc. respondentų lytinius santykius pradėjo jaunesni nei 14 metų, 2 proc. – būdami 20 - ties ir vyresni (žr. 91 pav).

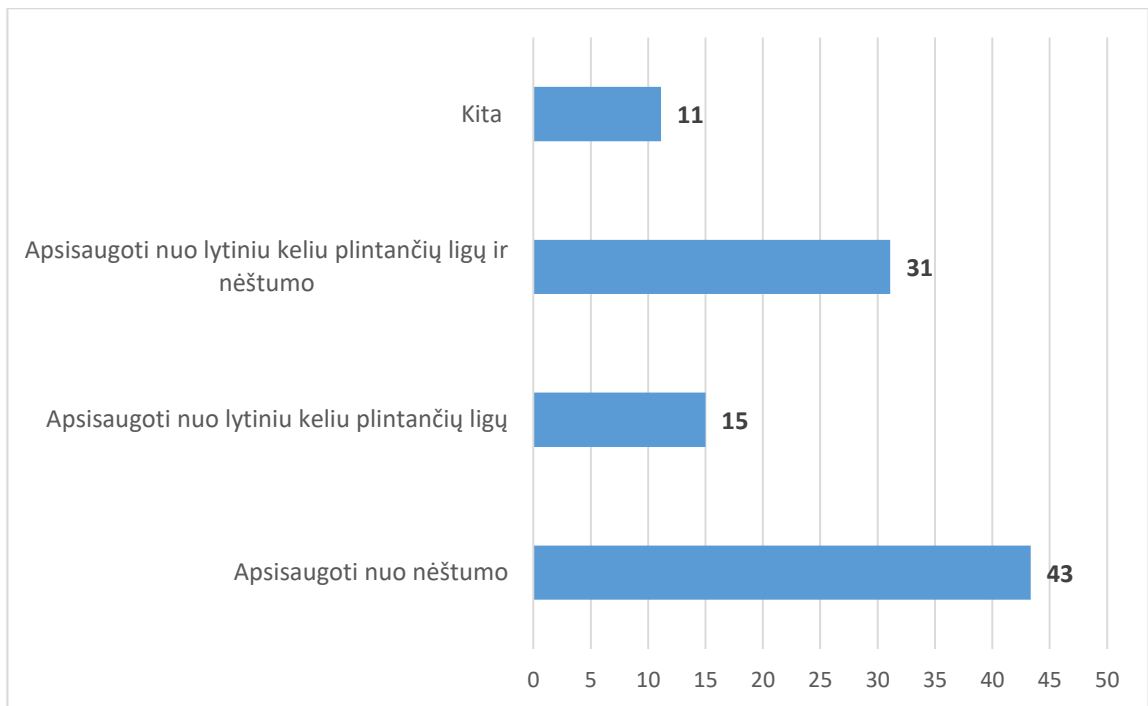
Naudojimas kontracetinėmis priemonėmis lytinių santykių metu matuojamas 5 rangų skale pagal dažnumą, nuo „visada“ iki „niekada“. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

92 pav. Naudojimas kontracetinėmis priemonėmis lytinių santykių metu (proc., N=95)

40 proc. kontracetinėmis priemonėmis lytinių santykių metu naudojasi visada, 7 proc. – dažniausiai, 6 proc. – dažnai, 9 proc. respondentų nurodė, kad kontracetinėmis priemonėmis naudojasi retai, 38 proc. – jomis išvis nesinaudoja (žr. 92 pav.).

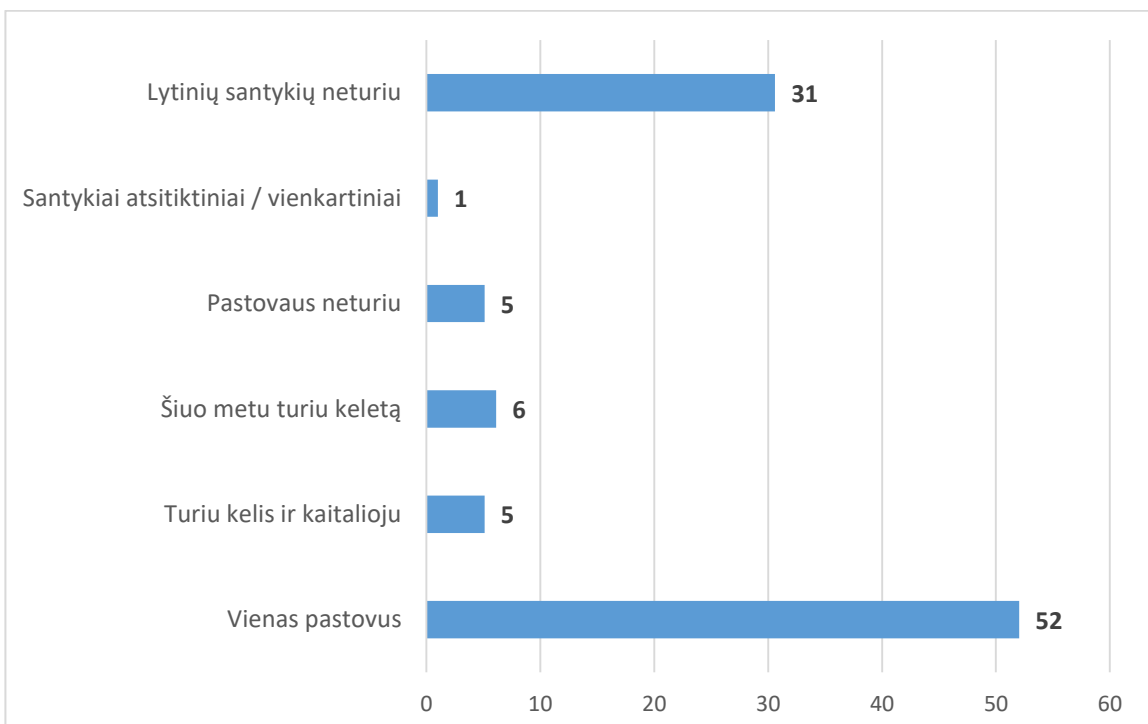
Kontraceptinių priemonių naudojimo priežastys – pateikiamos 3 priežastys ir galimybė įrašyti kitą, leidžiama pasirinkti vieną atsakymą. Pateikiamas tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

93 pav. Kontraceptinių priemonių naudojimo priežastys (proc., N=90)

Dažniausiai (43 proc.) kontraceptinės priemonės naudojamos apsisaugoti nuo nėštumo. 31 proc. apklaustųjų šias priemonės pasirenka tam, kad apsisaugotų nuo lytiniu keliu plintančių ligų bei nėštumo. 15 proc. – tam, kad apsisaugotų nuo lytiniu keliu plintančių ligų (žr. 93 pav.). Pasirinkę atsakymo variantą „Kita“ respondentai nurodė, kad kontraceptinių priemonių nenaudoja.

Lytinių partnerių skaičius ir pastovumas. Prašoma pasirinkti tinkamą variantą. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

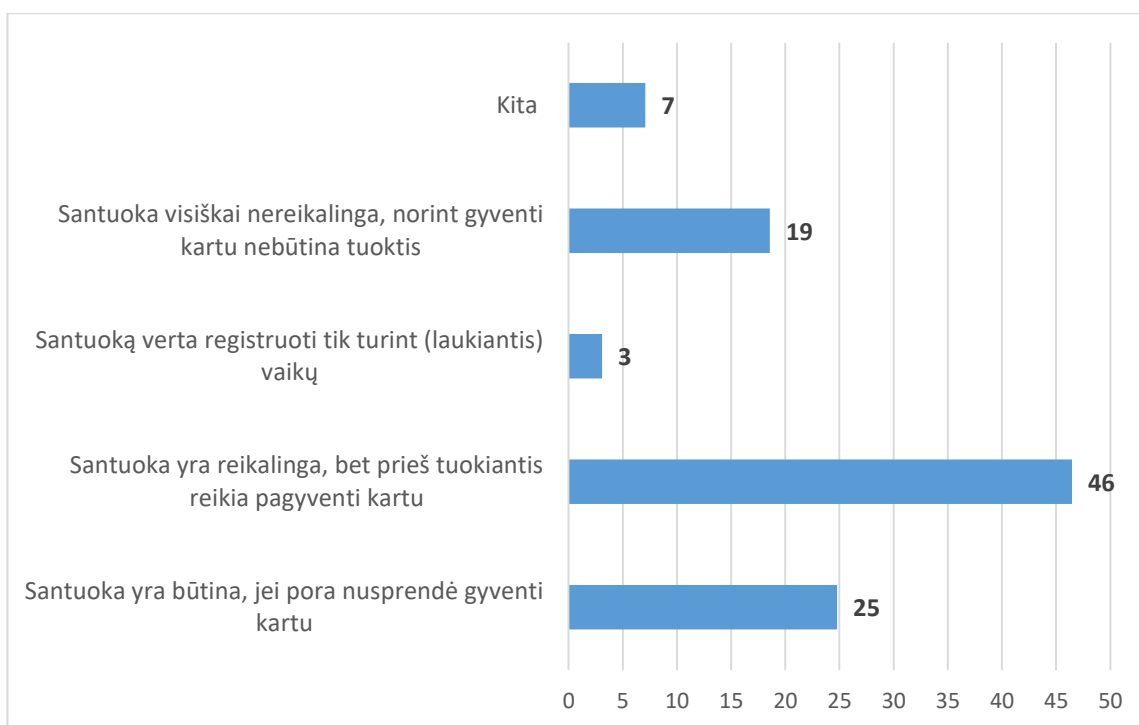
94 pav. Lytinių partnerių skaičius ir pastovumas (proc., N=98)

Pusė apklaustųjų nurodė, kad turi vieną pastovų partnerį (52 proc.). 5 proc. teigė, kad pastovaus partnerio neturi. Dar 11 proc. šiuo metu turi kelis partnerius. Atsitiktinių, vienkartinių santykių pareiškė

turintys 1 proc. apklaustųjų (žr. 94 pav.). Tyrimo duomenimis daugiau nei vieną partnerį dažniausiai turi vyrai, priklausantys jaunesnei (14 – 18 m.) jaunimo amžiaus grupei.

Nuostatos santuokos atžvilgiu pateikiami keturi teiginiai apie tai, kada ir kodėl reiktų susituokti. Pateikiamas procentinis tiriamųjų pasiskirstymas pagal pasirinktus atsakymus.

95 pav. Nuostatos santuokos atžvilgiu (proc., N=226)

46 proc. Švenčionių rajono savivaldybės jaunuolių linkę manyti, kad santuoka yra reikalinga, bet prieš tuokiantis reikia pagyventi kartu, 25 proc. mano, kad norint gyventi kartu santuoka yra būtina. 19 proc. teigia, kad norint gyventi kartu, santuoka visiškai nereikalinga, 3 proc. laikosi nuomonės, kad santuoka reikalinga tik turint (laukiantis) vaikų (žr. 95 pav.).

IV. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Šioje dalyje pateikiamos tyrimo rezultatus apibendrinančios išvados pagal atskiras tyrimo sritis: mokykla, studijos, darbas, laisvalaikis, draugai, kaimynystė, gyvenimo sąlygos, verslumas, dalyvavimas, įpročiai, mityba ir poilsis, psichologinė ir fizinė savijauta, lytinės elgsena ir šeimos planavimas.

Pusė – 50 proc. – moksleivių geba gerai arba labai gerai kontroliuoti įvykius bei spręsti mokykloje kylančias problemas. Šiuos gebėjimus didele dalimi lemia jaunuolių psichologinė savijauta mokykloje – geresnės psichologinės savijautos jaunuoliai labiau pasitiki savimi, geriau jaučiasi mokykloje ir sėkmingiau valdo kylančias situacijas bei lengviau sprendžia problemas. Pažymėtina, kad dauguma moksleivių neturi lankomumo problemos (85 proc.) ir net 31 procentas apklaustų moksleivių turi aukščiausią pažymių vidurkį (8,51 -10), dauguma moksleivių domisi būsima profesija.

Tyrimo rezultatai rodo, kad dažniausiai moksleiviai po pamokų gali naudotis stadionu, klasėmis / kabinetais ir sporto sale, rečiau aktų sale. Jaunuoliams sudaromos sąlygos leisti laisvalaikį ir vykdyti sporto ir kitas veiklas mokykloje ir jos teritorijoje.

Rekomenduojama parengti savivaldybės jaunimo problemų sprendimo planą įtraukiant neformalaus užimtumo didinimo priemones ir veiklas, kurios galėtų vykti ugdytojų įstaigose ir bendrai įtrauktų tiek moksleivius, tiek ir mokytojus, stengtis sudaryti kuo palankesnes sąlygas moksleiviams naudotis mokyklos patalpomis ne pamokų metu, taip stiprinant mokyklos bendruomeniškumą bei gerinant psichologinę aplinką mokykloje.

72 proc. studijuojančių jaunuolių kylančius iššūkius ir sunkumus įveikia labai sėkmingai – tyrimo rezultatai rodo aukštus įvykių kontrolės gebėjimus. Pažymėtina, kad kuo geriau studentai geba įveikti problemas aukštojoje mokykloje, tuo geriau jie save vertina.

34 procentai studijuojančių jaunuolių taip pat ir dirba, daugumai jų (73 proc.) darbo ir studijų derinimo problemų nekyla, visgi 13 proc. respondentų kyla didesnių ar mažesnių problemų. Tyrimo rezultatai rodo, kad studijas toje pačioje srityje Lietuvoje rinkęsi tęsti 72 procentai jaunuolių, tuo tarpu kiti galimi pasirinkimai – tęsti studijas kitoje srityje Lietuvoje ar užsienyje arba toje pačioje srityje užsienyje – yra mažiau populiarūs.

Rekomenduojama į savivaldybės jaunimo problemų sprendimo planą įtraukti priemones, skatinančias studijuojančius jaunuolius aktyviau dalyvauti nevyriausybinėse organizacijose, taip pat priemones, stiprinančias nevyriausybines organizacijas, buriančias studijuojančius, t. y. vyresnės amžiaus grupės jaunuolius, kuriose jie galėtų keistis patirtimi tarpusavyje bei dalintis patirtimi su mokyklinio amžiaus savivaldybės jaunimu, spręsti jiems aktualias problemas, užsiimti jiems aktualia veikla.

54 procentai dirbančių jaunuolių yra samdomi darbuotojai, tačiau net 14 proc. dirba neoficialiai. Pažymėtina, kad sąmoningumo renkant būsimą profesiją rodiklis yra vidutinis, tačiau pagal specialybę dirba tik 43 procentai jaunuolių, o 9 procentai respondentų nurodė neturintys jokios specialybės. Pagrindinės to priežastys – jaunuoliai pradėjo dirbti ne pagal specialybę dar studijuodami, taip pat darbo pasirinkimui didelę įtaką daro jaunuolių finansiniai lūkesčiai. Galima teigti, kad nors studijos pasirenkamos gana apgalvotai ir motyvuotai, bestudijuojant motyvacija ir savęs identifikavimas su pasirinkta profesija silpnėja.

Rekomenduojama peržvelgti ir atnaujinti savivaldybės strateginiuose dokumentuose numatytas priemones, skatinančias Švenčionių rajono savivaldybėje įsikūrusius darbdavius įdarbinti savivaldybės teritorijoje veikiančių švietimo įstaigų absolventus, taip pat skatinti darbdavius sudaryti kuo palankesnes sąlygas jauniems žmonėms studijuoti, stažuotis, kelti kvalifikaciją.

Beveik trečdalis dirbančiųjų (27 procentai) ketina keisti darbo vietą – 34 procentai tame pačiame mieste, 31 proc. darbo ieškoti planuoja kitame mieste. 25 procentai apklaustųjų svarsto galimybę išvykti dirbti į užsienį. Pagrindinės to priežastys – karjeros perspektyvų trūkumas, netenkinantis darbo užmokestis bei darbo sąlygos. Dažniausi su noru keisti darbo vietą susiję ketinančių išvykti į kitą miestą lūkesčiai yra didesnės darbo pasirinkimo galimybės, intensyvesnio kultūrinio gyvenimo trūkumas, negalėjimas rasti darbo savo gyvenamojoje vietovėje bei geresnės siūlomos socialinės garantijos, o ketinančių pasirinkti darbą užsienyje – noras patobulinti kalbą, noras pakeliauti, didesnio uždarbio galimybės bei didesnės karjeros perspektyvos. Net 57 procentai apklaustųjų taip pat nurodė, jog ketina mokytis / tęsti mokslus.

Nedirbančiųjų nedarbo priežastys įvairios, tačiau jaunuoliai akcentuoja nerandantys jokie darbo arba nerandantys darbo už juos tenkinantį darbo užmokestį. Pagrindinis darbo paieškos šaltinis yra teritorinė darbo birža (Užimtumo tarnyba, 47 proc. respondentų), pažįstami ir draugai bei darbo skelbimai internete (po 33 proc. apklaustųjų). Lietuvoje šiuo metu nedirbantys jaunuoliai labiausiai norėtų dirbti tik gerai apmokamą darbą (39 procentai respondentų) ar bet kokį darbą (31 procentas apklaustųjų). Mažai skiriasi darbo užsienyje požymiai: trečdalis respondentų (33 procentai) sutiktų dirbti tik gerai apmokamą darbą, 27 proc. darbą pagal specialybę, dar 27 procentai nesutiktų dirbti jokie darbo užsienyje.

Tik trečdalis (31 proc.) apklaustųjų teigė susipažinę su jaunimo verslumo skatinimo politika, ir tik 10 procentų respondentų mano, kad Lietuvoje yra sudarytos sąlygos jauniems žmonėms plėtoti savo verslą.

Rekomenduojama peržiūrėti ir atnaujinti savivaldybės strateginiuose dokumentuose numatytas profesinį orientavimą stiprinančias priemones, ypatingą dėmesį skiriant profesinių mokyklų populiarinimui tarp vyresnio amžiaus moksleivių, organizuoti susitikimus su savo srities profesionalais tapusiais buvusiais moksleiviais, žymiais verslininkais, mokslininkais, ir kitais įvairių profesijų atstovais, galinčiais pateikti praktinių pavyzdžių apie domėjimosi specialybe svarbą. Taip pat rekomenduojama rengiant jaunimo problemų sprendimo planą numatyti jaunimo verslumo, ypač e-verslumo, skatinimo priemones ir / ar parengti/atnaujinti savivaldybės jaunimo verslumo skatinimo programą.

Dauguma jaunų žmonių (78 procentai) yra patenkinti savo laisvalaikiu. Pozityviausiai savo laisvalaikio praleidimą vertina jauniausios amžiaus grupės (14-18 m.) atstovai, tuo tarpu vyresnių amžiaus grupių jaunimas dažniau nurodo turintys nepakankamai lėšų pasirinkti norimą laisvalaikio leidimo formą. Tyrimo rezultatai rodo, kad savo laisvalaikiu labiau patenkinti yra tie jaunuoliai, kurių manymu jie turi daug galimybių jį praleisti įdomiai bei pakankamai lėšų pasirinkti norimą laisvalaikio leidimo formą. Rekomenduojama skatinti savivaldybėje jaunimui (ne tik moksleiviams, bet ir vyresniam jaunimui) skirtų veiklų, renginių organizavimą, skatinti pačius jaunuolius siūlyti ir inicijuoti tokių veiklų organizavimą, jų tematiką, formą, sudaryti palankesnes sąlygas tokias veiklas organizuoti nemokamai.

Dauguma (95 proc.) apklaustųjų turi vidutinio arba aukšto ar labai aukšto palaikymo santykius su draugais, 70 procentų jaunuolių turi du ir daugiau artimų draugų. Tyrimo rezultatai rodo, kad tie apklaustieji, kurie turi daugiau draugų, pasižymi kokybiškesniais santykiais su jais. Mažesnio socialinio palaikymo, dėmesio šeimoje susilaukia jauniausi, labiausiai socialiai ir psichologiškai pažeidžiami 14-18 m. amžiaus grupės atstovai. Rekomenduojama numatyti šeimoms skirtas priemones, skatinančias ir propaguojančias darnią tėvystę, taip pat priemones savivaldybės socialinių darbuotojų, psichologų motyvavimui, kvalifikacijos kėlimo skatinimui ir darbo kokybės gerinimui.

Nors pasitenkinimo kaimynystėje rodiklis yra tarp vidutinio ir aukšto lygio, 71 procentas apklaustųjų nurodė gyvenantys kaimynystėje, kuri nėra visiškai saugi. Jaunuoliams trūksta laisvalaikio veiklų pasirinkimo įvairovės, susibūrimo vietų, erdvių, geriau išvystytos infrastruktūros ir susisiekimo.

Didžioji dalis apklaustųjų (77 procentai) gyvena su tėvais ar savo šeima / partneriu. Tėvų parama taip pat yra ir pagrindinis jaunuolių (taip nurodė 64 procentai respondentų) gaunamų lėšų šaltinis. Vien iš uždarbio gyvena 33 procentai respondentų, tuo tarpu nuosavą būstą turi 13 procentų apklaustųjų. Dažniausiai respondentų šeimos pajamos tenkančios vienam asmeniui per mėnesį yra nuo 450 iki 900 eurų (taip nurodė 18 procentų respondentų) arba nuo 150 iki 300 eurų (taip nurodė 17 procentų respondentų).

Du trečdalius (68 procentai) Švenčionių rajono savivaldybės jaunimo galima priskirti žemai politinio-pilietinio aktyvumo kategorijai. Pusės (56 proc.) respondentų aplinkos politinio-pilietinio aktyvumo apraiškos yra vidutiniškos, pusės (58 proc.) jaunuolių požiūrio į politiką negatyvumas yra vidutiniškas. 74 procentams apklaustųjų buvo nustatytas žemas pilietiškumo-labdaringumo lygis. Į nevyriausybinų organizacijų veiklas įsitraukia tik 3 procentai jaunimo, kokiai nors neformaliai grupei ar stiliui priklauso vos 7 proc. jaunimo. 46 procentai apklaustųjų per pastaruosius 6 mėnesius nėra dalyvavę savanoriškoje veikloje, vos 14 procentų gebėtų įvardinti, kokioje savanoriškoje veikloje dalyvavo. Tyrimo rezultatai rodo, kad nevyriausybinėms organizacijoms dažniau priklauso politiškai pilietiškai aktyvesni apklaustieji. Daroma prielaida, kad didesnį jaunimo pilietinį aktyvumą lemtų jų aplinkos pilietiškumo, iniciatyvumo skatinimas, jaunimo organizacijų, neformalių jaunimo grupių palaikymas, populiarinimas ir stiprinimas, savanorystės ir jaunimo įsitraukimo į savanorišką veiklą propagavimas.

Tyrimo rezultatai rodo, kad alkoholio vartojimas yra dažniausiai pasitaikantis žalingas įprotis jaunuolių tarpe, net 46 procentai apklaustųjų per pastaruosius 6 mėnesius yra bent kartą arba kelis ir daugiau kartų vartoję alkoholio. Dažniausiai pasitaikanti alkoholio vartojimo priežastis yra noras atsipalaiduoti. 11 procentų tyrimo dalyvių teigė bandę narkotikų arba norėtų jų pabandyti, daugumos (77 proc.) respondentų požiūris į narkotines medžiagas yra neigiamas. Dauguma (78 procentai) apklaustųjų niekada nerūkė, o 8 procentai nurodė, kad yra metę rūkyti. 14 procentų apklaustųjų per paskutines 30 dienų yra surūkė vieną ir daugiau cigarečių per savaitę ar dieną. Kiti žalingi įpročiai, tokie kaip lošimai, raminamųjų vaistų vartojimas, taip pat nėra plačiai paplitę jaunimo tarpe. Norint gerinti situaciją ir mažinti jaunimo žalingų įpročių paplitimą rekomenduojama skatinti sveikos gyvensenos propagavimą, organizuoti jaunimui patrauklias prevencines kampanijas, riboti galimybes jaunuoliams įsigyti kvaišalų.

Daugumos jaunuolių, tiek merginų, tiek vaikų kūno masės indeksas (KMI) yra normalus, visgi, dietų bent kartais ar reguliariai laikosi arba planuoja pradėti laikytis 45 procentai jaunimo. Daugiau kaip pusės (62 procentų) apklaustųjų maitinimosi įpročiai vertintini kaip vidutiniai. Rekomenduojama skatinant jaunimo sveiką gyvenseną numatyti priemones, skirtas organizuoti ne tik įvairias fizinio aktyvumo, bet ir sveiką bei subalansuotą mitybą populiarinančias veiklas, pvz., sveiko maisto gaminimo dirbtuves, stovyklas su žinomais virtuvės šefais, asmeniniais treneriais.

Tyrimo rezultatai rodo, kad tiriamų jaunuolių fizinė savijauta gali būti vertinama kaip vidutinė (51 procentas) ir gera (42 procentai). Dauguma respondentų (78 procentai) sportuoja ne mažiau kaip kartą per savaitę, o visai nesportuoja 22 procentai apklaustųjų. Rekomenduojama rengiant jaunimo problemų sprendimo planą numatyti / atnaujinti priemones, skirtas kuo įvairesnių, tiek komandinių, tiek individualių sporto šakų populiarinimui jaunimo tarpe, ypač didelį dėmesį skiriant vyresnių jaunuolių įtraukimui į sporto veiklas.

Gera psichologine savijauta pasižymi 38 procentai jaunuolių, o 49 procentai jaunuolių teigė per pastarąjį mėnesį susidūrę su juos kankinančiu nerimu, nemiga ar liūdesiu. Tyrimo rezultatai rodo, kad savęs vertinimo rodiklis jaunuolių tarpe yra vidutinis (66 procentai) arba aukštas (29 procentai), beveik visi, išskyrus 14 procentų, sulaukia aukšto ir labai aukšto arba vidutinio šeimos narių socialinio palaikymo. Daroma išvada, kad kuo geresnė apklaustųjų psichologinė ir fizinė savijauta, tuo geriau jie linkę save vertinti.

Lytinis jaunuolių išprusimas yra gana vidutinis – net 47 procentai respondentų nurodė retai arba išvis nenaudojantys apsaugos priemonių. Vidutinis pirmų lytinių santykių amžius – 17,5 metų. Pusė (52 procentai) jaunuolių turi vieną pastovų partnerį. Daugiau nei dviejų trečdalių jaunuolių požiūris į santuoką yra pozityvus – 25 procentų nuomone, santuoka yra būtina, jei pora nusprendė gyventi kartu, 46 procentai teigė, kad prieš santuoką porai reikėtų kartu pagyventi. Rekomenduojama į savivaldybės jaunimo problemų sprendimo planą įtraukti jaunimo lytinio išprusimo gerinimo priemones, didinti jaunimo informavimą, organizuoti diskusijas, susitikimus su sveikatos specialistais, gydytojais bei kitas veiklas, skirtas jaunimo lytiškumo ugdymui ir jaunuolių rengimui šeimai, įtraukiant gerąją užsienio šalių patirtį.